

Mercator

ETO VI.

LJUBLJANA, AVGUST 1968

ŠT. 1-2

SMERNICE predsedstva in IK CK ZK Jugoslavije

»Zaostajamo v oblikovanju zasnov za nadaljnji razvoj družbeno-ekonomskega in političnega sistema, pri iskanju pravih odgovorov na aktualna vprašanja in pri izvajanju politike ZK Jugoslavije, zlasti pri izvajanju družbeno-ekonomske reforme.«

Tako so ugotovili na skupni seji predsedstva in izvršnega komiteja CK ZK Jugoslavije.

Na podlagi teh ugotovitev, uvodnih besed tovariša Tita in bogate razprave o aktualnih družbeno-ekonomskih in političnih razmerah sta predsedstvo in izvršni komite CK ZKJ sprejela na skupni seji, 9. junija 1968 smernice o najvažnejših nalogah pri izvajanju sistema družbeno-ekonomskih in političnih odnosov.

Smernice, sprejete na omenjeni seji, vsestransko posegajo v družbeni razvoj. Predsedstvo in izvršni komite CK ZKJ podpirata vse tiste zahteve in predloge, ki naj pospešijo razvoj naše družbe v smeri samoupravljanja in neposredne socialistične demokracije. Skupaj z vsemi delovnimi ljudmi podpirajo komunisti tudi zahteve za uspešnejše reševanje problemov materialnega in družbenega položaja študentov in

mladine nasploh, univerze in sistema izobraževanja pa še posebej.

V smernicah so močno poudarjene tudi naloge v zvezi z izvajanjem naše družbene in gospodarske reforme, pri čemer nosi delavski razred največje breme in najodločneje podpira njeno izvajanje. Na seji so izrazili odločnost, da se še naprej uresničujejo

(Nadaljevanje na 2. strani)

Pred novo blagovnico PE Standard v Novem mestu pred otvoritvijo

ADOLF OSTERC, PO IMENOVANJU ZA GENERALNEGA DIREKTORJA,
ODGOVARJA NA VPRAŠANJA UREDNIKA NAŠEGA GLASILA

Po načrtani poti naprej

Na 18. zasedanju centralnega delavskega sveta dne 18. aprila 1968 je CDS ponovno imenoval tovariša Adolfa Osterca za generalnega direktorja Veletrgovine »Mercator«. Uveljavljeno ustavno načelo o reelekciji direktorjev nam je dalo možnost, da na javen, demokratičen način obravnavamo in ocenimo rezultate gospodarjenja, trenutni gospodarski položaj podjetja in njegove perspektivne razvojne možnosti, razvitost samoupravnih odnosov, principe kadrovske politike in izobrazbeno strukturo kadrov, posebno še vodilnih in vodstvenih delavcev podjetja. To smo tudi storili in po širokih razpravah izrazili popolno zaupanje tovarišu Adolfu Ostercu za vodenje do sedaj in za vodenje v bodoče.

Vaša ponovna izvolitev dokazuje zaupanje v vaše vode-

nje. Znano je, da se je v času, ko ste že bili na čelu pod-

jetja, naše podjetje zelo razvilo. Zanima nas, ali ste morda vi sami presenečeni nad takšnim hitrim razvojem, ali ste predvideli to in kaj menite o nadaljnjem razvoju Veletrgovine Mercator?

Podjetje Mercator, ki je bilo do leta 1961 izključno grosistično podjetje in je tedaj doseglo ca. šest milijard starih dinarjev prometa, se je zelo uspešno

(Nadaljevanje na 3. strani)

VI. kongres zveze sindikatov Jugoslavije

V dvorani Doma sindikatov v Beogradu se je dne 26. junija ob 9. uri dopoldne začel v svečanem vzdušju VI. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije, ki mu je prisostvovalo 1225 delegatov in približno 200 gostov — predstavnikov neposrednih proizvajalcev, družbeno-političnih organizacij ter javnih in kulturnih delavcev, 56 delegacij nacionalnih sindikalnih organizacij iz 49 držav, predstavniki 3 regionalnih sindikalnih organizacij in predstavniki 2 mednarodnih delegacij.

Udeleženci so vedeli, da bo na kongres prišel tudi tovariš Tito in da bo spregovoril o tem, kje smo sedaj na naši poti v socializem in kaj pričakuje od VI. kongresa ZSJ, da bodo hitreje in določneje odstranjevali ovire, na katere zadevamo pri razvijanju samoupravljanja in pri uresničevanju ciljev družbene in gospodarske reforme.

Ko je predsednik jugoslovanskih sindikatov Dušan Petrovič-Sane pozdravljaj tovariša Tita, je med drugim dejal:

»Naš kongres ima velik pomen za nadaljnji razvoj ustvarjalnosti naše revolucije, za premaganje težav, s katerimi se borimo, za krepitev položaja delovnega človeka, za izboljšanje življenjskih in de-

lovnih pogojev delavskega razreda in delovnih ljudi. Zato nam prisotnost tovariša Tita na kongresu, za katerega je človek vedno bil prva misel, za katerega je vredno živeti, boriti se in ustvarjati, vliva še posebno voljo, da z delom in odločitvami kongresa odgovorimo tistim zahtevam, ki jih delovni ljudje postavljajo našemu kongresu.

Tito je spregovoril kongresu tako, kot zna samo on: z odkrito, pogumno, brezkompromisno besedo starega revolucionarja, z besedo človeka, ki je bil in ostal tvorec naše revolucije in graditelj naše socialistične skupnosti. Ni skrival napak, ki smo jih na-

redili in ki jih še delamo, odgovornost zanje pa je pripisal predvsem tistim vodilnim ljudem, ki so z besedami za družbeno in gospodarsko reformo, v resnici pa so proti reformi in proti samoupravljanju. Takim ljudem, po Titovih besedah, ni mesta niti na vodilnih položajih niti v Zvezi komunistov, delovni ljudje pa naj pomagajo našemu državnemu in partijskemu vodstvu razkrinkati vse tiste, ki eno govori, drugo pa delajo. Tistim komunistom, ki ne bodo izvajali smernic predsedstva in izvršnega komiteja ZKJ, ni mesta v Zvezi komunistov, kateri člani morajo

(Nadaljevanje na 2. strani)

takoj začeti z uresničevanjem smernic, kajti če bo drugače, bodo delovni ljudje mislili, da iz smernic ne bo nič, da bodo ostale le na papirju. Tovariš Tito je nato dejal, da imajo študentje vso podporo delavskega razreda, kadar gre za reformo univerze in za njihove pravice, da sodelujejo v samoupravnem sistemu, da pa nikakor ne bodo dopuščali, da ljudje izven študentskih vrst skušajo študentske akcije sremeniti v nekakšno »gibanje«, v zametek večstrankarskega sistema. Predsednik republike je odločno zavrnil tudi kritike na naš samoupravni sistem, ki se pojavljajo predvsem v nekaterih državah in pri tem poudaril, da samoupravljanje ne vodi v kapitalizem, temveč v socializem in to na najbolj human način in z najmanj prisile. Naši delovni ljudje so najvažnejši steber naše družbe in imajo največ pravice, da govorijo v imenu naše države. Sindikati, njihova organizacija, pa naj na svojem kongresu temeljito analizirajo vse, kar zavira naš napredek in tako pomagajo pri odstranjevanju napak, ki se kopičijo že več let in katere moramo odpraviti z odločnimi skupnimi prizadevanji.

SMERNICE...

smotri gospodarske in družbene reforme. Zato so nujno potrebni učinkovitejši ukrepi in hitreje je treba reševati probleme, ki se pojavljajo med reformo.

V središču pozornosti je bilo več bistvenih vprašanj s področja ustvarjanja, določanja in delitve dohodka. Nujno je potrebno natančneje obdelati sistem dohodkov kot osnovo integriranja vseh vrst dejavnosti v enoten proces družbenega dela, v katerem si vsakdo ustvarja dohodek po rezultatih dela, so poudarili na seji. Obenem pa so dodali, da različne vrste neupravičenih dohodkov porajajo politične probleme. Zaradi razlik v pogojih gospodarjenja in doseženih rezultatih nastajajo namreč precejšnje razlike v višini posameznih osebnih dohodkov. Zato je potrebno s celotnim davčnim sistemom zagotoviti doslednejše izvajanje načela, da morajo vsi občani, ki imajo večje osebne dohodke, tudi več prispevati za kritje skupnih potreb. To naj omogočijo progresivno obdavčevanje, diferencirana politika prometnega davka in še druge davčne oblike.

Predsedstvo in izvršni komite CK ZKJ ugotavljata, da poteka reforma izobraževalnega sistema zelo počasi in da je potreben tak sistem, ki bo ustrezal razvojnim potrebam sodobnih proizvodnih sil, ustvarjalnim sposobnostim mladine in delovnih ljudi ter nadaljnemu oblikovanju socialističnih odnosov.

S temi smernicami predsedstvo in izvršni komite CK ZKJ pozivata vse komuniste, naj se odločno in enotno zavzemajo za uspešno ureditev prikazanih problemov v vseh partijskih, državnih in samoupravnih organih in organizacijah. Vse organizacije in forumi Zveze komunistov pa na podlagi teh stališč, izraženih v smernicah, izdelajo konkretni program akcij, katerih uresničitev je treba povezati s pripravami na IX. kongres Zveze komunistov Jugoslavije in na republiške kongrese Zveze komunistov.

Naloge komunistov podjetja

Na področju Ljubljane je v naših enotah (OE Mercator, PE Emona, Hrana, Grmada, Polje, Rožnik, Špicerija, TMI, Sadje-zelenjava, Hladilnica in Emba (med 1924 zaposlenimi, brez vajencev) 126 članov ZK ali 6,55%. Največ članov ZK je v kolektivu PE Polje in sicer 23% vsega kolektiva. V DS teh enot je 24% članov ZK, v UO teh enot pa 32% članov ZK. Od vodilnih delavcev v teh enotah je 71% članov ZK. Člani so pa tudi v precejšnjem številu zastopani v izvršnih odborih sindikalnih podružnic.

Navedeni podatki nam kažejo, da je v naših enotah na področju Ljubljane tolikšno število članov ZK, da so podane vse možnosti za ustrezno politično delo, kar je za zahtevnost nalog in vloge ZK pomembno, hkrati pa tudi jamstvo, da so lahko naša prizadevanja na taki družbeno-politični višini, kakršno terjajo naši precej zapleteni družbeno-ekonomski procesi. Tudi glede vpliva članov ZK na razpravljanje o stališčih ZK v organih upravljanja enot in podjetja kot celote obstajajo realne možnosti glede na sorazmerno večjo zastopanost članov ZK v organih upravljanja, od povprečnega števila članov ZK v enotah.

To so dejstva, ki nedvomno vplivajo na pričakovanja, da lahko člani ZK v ustreznem sistemu dela — predvsem v enotni organizaciji na področju Ljubljane — in s povečano aktivnostjo zagotovijo izvajanje postavljenih nalog in stališč ZK sploh, kakor tudi svojih stališč, predvsem pa aktivno posegajo v probleme poslovanja in medsebojnih odnosov, tako med enotami, kot med enotami in podjetjem kot celoto. Vse to delovanje pa mora temeljiti na ustreznih ekonomskih in gospodarskih analizah gospodarjenja enot in podjetja, ki morajo realno ocenjevati in vrednotiti prizadevanja kolektivov enot in podjetja. Pri tem pa je treba tudi skrbeti za dosledno izvajanje solidarno sprejetih sklepov, ustvarjati v enotah, med enotami in v podjetju pozitivne ekonomske in samoupravne odnose do problemov perspektivnega razvoja in notranje konsolidacije podjetja. Tu je še treba omeniti pozitivno okoliščino, ki članom ZK daje take možnosti, da so precej enakomerno porazdeljeni po delovnih mestih, oz. člani ZK delajo v vseh enotah in v vseh službah tako v enotah, kot v podjetju. To pomeni, da se lahko ob aktivnosti vseh članov ZK kompleksno obravnavajo posamezna vprašanja in problemi, se lahko realno ocenjujejo in izvajajo tudi ukrepi. Iz navedenega mislim, da je upravičena težnja, da se na področju Ljubljane organizira enotna organizacija ZK Mercator, preko katere se bodo najlažje ustvarjali pogoji za aktivnejše medsebojno povezovanje na širšem področju z namenom uspešnejšega razpravljanja o nalogah in akcijah, idejno-političnega razčiščevanja procesov, pogojev in poti nadaljnega razvoja enot in podjetja kot celote in drugih družbeno-gospodarskih procesov.

Za doseg tega ciljev pa je treba na vseh nivojih krepiti vlogo članov ZK in njihovo odgovornost za politično delovanje. Le enotna organizacija lahko zagotavlja tudi enotne akcije do vseh tistih vprašanj in problemov, ki

nas tarejo na posameznih področjih dela, v naših medsebojnih odnosih in odnosih do družbene skupnosti, kjer naša stroka še vedno nima enakovrednega gospodarskega položaja.

Za uspešno delo in konstruktivno družbeno-politično vlogo članov ZK v enotah in podjetju je potrebno predvsem uveljavljati in izvajati določila našega statuta, da je »temeljna dolžnost vseh članov delovne skupnosti, da ustvari pogoje za trajen razvoj podjetja kot celote in hkrati vseh enot ter naraščanje dohodka in življenjskega standarda delavcev«, »da uspeh podjetja kot celote ne more in ne sme biti dosežen na način, ki je v očitno škodo posamezne enote ali skupine enot in da uspeh enote ne sme biti dosežen na način, ki je v očitno škodo podjetju kot celoti ali neki drugi enoti ali skupini enot«, »da se pripojitve, spojitve ali izločitve izvedejo le na podlagi samostojne in demokratične odločitve delovnih ljudi« ter, »da vsi delovni ljudje v podjetju naj z zavestnim, poštenim in prizadevnim delom ustvarjajo delovno vzdušje zdravega medsebojnega tekmovanja in pomoči, da dosežejo skupne uspehe.«

Če hočemo ta načela dosledno uveljavljati, morajo predvsem

člani ZK stalno težiti k utrjevanju in razvijanju takšnih odnosov, kar se pravi, da morajo dosledno razvijati načelo kolektivnega dela in odgovornosti, obvezno obravnavati mnenja, stališča in argumente posameznih članov, jih kolikor je mogoče objektivizirati ter izhajati iz kolektivnih odločitev, ki pa morajo biti v skladu z interesi kolektivov in v skladu z idejno-ekonomskimi procesi našega družbenega razvoja. Zato pa aktivnost članov ZK ne sme biti samo na sestankih, ampak se mora odražati predvsem pri opravljanju vsakodnevnih delovnih dolžnosti, v pravih odnosih in spoštovanju osebnosti človeka — člana kolektiva, v prizadevanju za pravilno interpretacijo problemov v procesu dela, organih upravljanja, drugih družbeno-političnih organizacijah in za njihovo objektivno razreševanje.

Pri vsem tem pa je potrebno posvetiti večjo in posebno skrb usposabljanju članov ZK za idejno-politično delo preko raznih oblik — ki morajo biti takšne, da se zagotovi pravilno razumevanje družbeno-ekonomskih procesov našega razvoja in to predvsem za uresničevanje ciljev gospodarske reforme in gospodarjenja v enotah in podjetju kot celoti.

Ob kongresu mladine

Nemogoče je na kratko strniti izredno širok splet družbeno-kritičnih in časovno aktualnih misli, ki so dva dni prevevale najvišjo parlamentarno in resnično demokratično razpravo slovenske mladine na njenem osmem kongresu v Velenju. Če bi skušali povzeti nekatere bistvene značilnosti, bi morali predvsem reči, da je bila beseda mladih pretehtana in neprizanesljiva, razbremenjena vsakršnih parol in špekulacij, to pa je zanesljivo jamstvo, da imamo v mladi generaciji tisto ustvarjalno silo, ki hoče tudi delati tako, kot govori in misli. Značilno je bilo prav tako, da je razprava zelo konkretno in brez-kompromisno segla na vsa področja naše družbe in časa, pri čemer seveda ni bilo pomislekov, ki bi morda načelno nasprotovali sistemu, za kakršnega smo se odločili in ga gradimo. Takšna najširša prizadetost slovenske mladine je tudi povsem razumljiva, saj je izšla iz spoznanja, da si mora v okoliščinah mnogih družbenih protislovij, nedopustnih ekscesov in deformacij sama izbojevati svoj »prostor pod soncem« in postati nosilec napredka.

Splošen družbeni položaj mladine, v katerem izstopa zapostavljanje mladih strokovnjakov v gospodarstvu, nezaposlenost in po drugi plati kadrovske monopoli, problemi socialistične vzgoje, šolstva in izobraževanja, visokošolskih ustanov, pa pretirano zaslužkarstvo in bogatenje, ki nima nobene zveze z ustvarjalnim delom in tudi ne s socialistično etiko, kakor po drugi plati zopet socialno prizadete strukture — vse to je bilo samo nekaj tem, o katerih je tekla živa beseda. Ti in drugi problemi, ki so se v zadnjem času čedalje bolj kopičili, reševali pa smo jih sploh vse prepočasno, so nujno pripeljali do zaostrenih konfliktov. Zato so mladi na kongresu predvsem zahte-

vali, da je vse anomalije čimprej odstraniti iz naše družbe, za kar nosijo vso odgovornost družbenopolitične organizacije.

V akcijskem načrtu, ki ga je poleg drugih dokumentov sprejel kongres, sta v strnjeni obliki zajeta vsebina in program ZMS, pa seveda pobude in zahteve za rešitev vseh odprtih vprašanj, zlasti tistih, ki se nanašajo na hitrejšo in učinkovitejšo uveljavljanje mlade generacije v našem samoupravnem sistemu. ZMS se bo odločno borila za spoštovanje in hitrejšo dograjevanje temeljnih določil ustave SFRJ in ustave SR Slovenije, je med drugim rečeno v akcijskem načrtu. Vsa delovna mesta morajo biti izpostavljena konkurenci sposobnosti in znanja; vodilne funkcije naj dobijo sposobni strokovnjaki; mladi strokovnjaki morajo dobiti ustrezna mesta v proizvodnem procesu; podjetja morajo izdelati dolgoročne programe kadrovske politike; zakon o obveznem sprejemanju pripravnikov mora zagotoviti delovna mesta strokovnjakom po končanem stažu; ker prevelike in neutemeljene socialne razlike razkrajajo družbo, se ZMS zavzema za učinkovito obdavčevanje vseh dohodkov in ustrezno davčno politiko; ZMS se nadalje zavzema za racionalizacijo šolske mreže v Sloveniji in za ukrepe, ki bodo spremenili neustrezni položaj študentov in dijakov, ki morajo imeti pravico sodooločati o vseh pomembnih vprašanjih dela na šoli in univerzi itd.

Zahteve niso prav nič pretirane; so celo zelo tehtne in se zdi, da z njihovim izpolnjevanjem in izpolnitvijo ne bo mogoče zavlačevati. Velenjski kongres pomeni mejnik v razvoju slovenske mladinske organizacije, morda pa tudi kažipot do ureditve odnosov v našem samoupravnem družbenem sistemu.

Sklepi organov samoupravljanja

SKLEPI CENTRALNEGA DELAVSKEGA SVETA VELETRGOVINE MERCATOR

Na 14. zasedanju, dne 20. 12. 1967 je CDS razpravljal in sklepal o naslednjem:

- Predsednik CDS Vinko Kušar je v imenu delovne skupnosti Veletrgovine Mercator ob odhodu v pokoj izročil priznanje za dolgoletno vestno in požrtvovalno delo v podjetju upravni EE Straža tov. Pepci Bednar.
- Soglašal je s pripojitvijo podjetja za predelavo in embaliranje živil Emba, Ljubljana, Celovška 50 k Veletrgovini Mer-

Po začrtani poti naprej

(Nadaljevanje s 1. strani)

vključilo v integracijske procese ter se je hitro večalo, tako da je že v letu 1967 doseglo ca. sedemdeset milijard starih dinarjev prometa. K temu je vsekakor pripomogel naš koncept integracijske politike podjetja, ki zagotavlja tako korist tistemu podjetju, ki se pripaja, kot matičnemu podjetju in družbeni skupnosti. Zato nam dosednji uspehi kažejo, da je treba ta naš koncept razvijati in s takšno politiko v podjetju nadaljevati. Politika razvoja podjetja in hkrati skladnega razvoja vseh enot ter zagotovitev ekonomske in pravne varnosti enotam nedvomno zahteva nenehno sodelovanje v samoupravnih organih podjetja in enot, za čimbolj pravično in hkrati ekonomsko uspešno pot razvoja. Pretežna izpolnitev integracijskih obvez v zvezi z investicijami daje gotovo ugodnejše pogoje za razvoj samega podjetja, ki je že sedaj eno izmed največjih trgovskih podjetij živilske stroke v državi.

Samoupravno urejanje medsebojnih odnosov se je v skladu z ustavo, zakonom in statutom podjetja razvilo ter zagotavlja centralnim organom upravljanja kakor tudi organom upravljanja enot obširne pristojnosti za uspešno delo, pri čemer je pa treba skrbeti za najtesnejšo koordinacijo dela pri reševanju vsakodnevne problematike.

Vsa pozornost, tako na ravni podjetja kakor posameznih enot, je bila dano razvoju človeka kot svobodne osebnosti, njegovemu nenehnemu strokovnemu izobraževanju in pridobivanju upravljaljskih sposobnosti ter zaščiti vsakega delavca pred neupravičenimi postopki in žalitvami.

Skrb za osebni in družbeni standard je bila v dobi naglega razvoja podjetja delno ovirana zaradi pospešene gradnje malo-prodajnega omrežja in druge kapitalne izgradnje. Vsekakor bo treba v tej smeri več narediti in vztrajati, da se uresničijo statutarne obveze iz tega področja.

Povedati je še treba, da se je podjetje že pred reformo čvrsto razvijalo ob težkih pogojih z lastnimi močmi ter je uspešno skrbelo za potrošnika tudi v odročnejših krajih po konkurenčnih cenah, hkrati pa je širilo svoje prodajne kapacitete tam, kjer je bila pričakovana večja ekono-

cator. Pred to odločitvijo je CDS obravnaval dokumentacijo o proizvodno-tehnični in ekonomsko-pravni analizi ter ugotovil ekonomsko upravičenost te pripojitve.

Hkrati s tem je razpisal nadomestne volitve za člana CDS iz pripojenega podjetja Emba, za dan 22. I. 1968.

- V komisijo za izvedbo razpisa delovnega mesta generalnega direktorja Veletrgovine Mercator je DS imenoval tov. Mirka Ruplja, Franca Berčona in Antona Stančiča.
- Sprejel je I. spremembo okvirnega pravilnika o delitvi dohodka Veletrgovine Mercator, s tem, da se doda nov 16.a člen, ki glasi:

mičnost in rentabilnost naložbe. Zato se je podjetje vključilo v reformo brez večjih težav. S ponovno registracijo zunanje-trgovinske dejavnosti, z nenehnimi izboljšavami organizacije dela, ob upoštevanju samoupravnih pravic, z gradnjo modernih centralnih skladišč, s sistematično preštudiranim tehnološkim postop-

Generalni direktor tovariš Adolf Osterc je orisal razvoj in perspektivo podjetja v svojem govoru ob otvoritvi nove blagovnice v Novem mestu

kom dela, z nadaljnjim razširjanjem proizvodnih in prodajnih kapacitet ter z nadaljnjo integracijo in s poglobljanjem poslovnega sodelovanja, namerava podjetje še povečati svojo konkurenčno sposobnost, pri čemer bo upoštevalo tako skrb za potrošnika, kakor dolžnosti dobrega gospodarjenja za podjetje in vse enote.

»Za enote, v katerih se skupna sredstva podjetja kot celote ne morejo oblikovati na podlagi določenega odstotka čiste razlike v ceni, določi delavski svet podjetja z letnim planom drugo obliko osnove za izračun teh skupnih sredstev.

Določbe prejšnjega odstavka veljajo zlasti za obratno enoto Tovarno mesnih izdelkov, za obratno enoto Emba in za druge enote, za katere naj bi se določil najnižji obvezni odstotek dohodka za skupna sredstva, tako da bi bila ta skupna sredstva letno oblikovana v objektivnem sorazmerju z drugimi enotami.

Za poslovno enoto Hladilnica veljajo prav tako določbe prvega odstavka, s tem da naj bi se oblikovala skupna sredstva v določenem odstotku, vezanem na tarifo za usluge hlajenja.

Za leto 1967 mora centralni

Enota	Gradnja oz. adaptacija	Znesek Ndin
Polje	Zadvor	400.000
Grmada	Savsko naselje	2.000.000
Grmada	Soseska 6	2.000.000
Emona	Crnuče	1.000.000
Hrana	Vrhovci	500.000
Preskrba	Deteljica	750.000

Odobril je investicijske programe za leto 1968 za PE Sadje-zelenjavo, PE Hladilnico in obratno enoto Tovarno mesnih izdelkov, s tem da se jim odobrijo posojila iz skupnih skladov podjetja za vse svoje prispevke v skupne sklade, ki so jih vložili na podlagi pogodbe med podjetjem in enotami.

Soglašal je z izvedbo adaptacij posameznih prodajal, ki jih bodo izvedla razna stanovanjska podjetja, s tem da morajo stroške za opremo nositi enote same.

— Zavrnil je predlog DS PE Sadje-zelenjava za ustanovitev združenega podjetja, ter je soglašal s sedanjo organizacijsko obliko podjetja.

— V komisijo za izvedbo referendum za izločitev PE Sadje-zelenjave od Veletrgovine Mercator je imenoval CDS za predsednika tov. Staneta Vrhovca, za člana pa tov. Franca Selana in Severina Peruzzijsa.

— CDS se je strinjal s predlogom Tovarne perila Pletenina, Ljubljana, za brezplačen odstop 26/100 zemljiške parcele v Bizoviku za gradnjo novega industrijskega objekta.

— Odobril je predlog za prodajo stanovanj, ki so v družbeni lastnini pod upravo Veletrgovine Mercator. Prodaja se bo izvedla po zakonu o prometu z zemljišči in stavbami in po drugih ustreznih zakonih, s tem da poprej opravi cenitev posameznih stanovanj sodni izvedenec. Pri prodaji stanovanj bodo imeli prvenstveno pravico do nakupa posameznih stanovanj sedanji nosilci stanovanjske pravice, oziroma morebitni drugi delavci podjetja. Za odprodajo posameznih stanovanj pa morajo dati soglasje še posamezni delavski sveti enot.

Na 15. zasedanju, dne 31. I. 1968, pa je CDS razpravljal o naslednjem:

— Predsednik centralne volilne komisije tov. Mirko Rupelj je podal poročilo o poteku in izidu volitev člana CDS v pripojenem

DS podjetja določiti obveznost za skupna sredstva v navedenih enotah najkasneje ob sprejemu zaključnega računa. Do istega roka mora delavski svet podjetja določiti tudi obveznosti teh enot po letnem planu za leto 1968.

Ce bo CDS med letom ugotovil, da obveznost enot po letnem planu za leto 1968 iz objektivnih vzrokov ni dosegljiva, lahko med letom po prejšnji ekonomski in računski utemeljivi obveznosti spremeni.

- Nadalje je sprejel II. spremembo okvirnega pravilnika o delitvi osebnih dohodkov delavcev Veletrgovine Mercator (glej posebno prilogo).
- Sprejel je plan gospodarjenja podjetja za leto 1968 ter program investicij za leto 1968, s tem da bodo iz lastnih sredstev podjetja v letu 1968 izvedene naslednje investicije:

podjetju Emba. V CDS je bila izvoljena tov. Marija Pisanski.

Na podlagi ugotovitve, da so bile nadomestne volitve v redu in pravilno opravljene, je CDS potrdil mandat novoizvoljenega člana CDS.

— Po določilih 7. člena statuta podjetja je CDS ustanovil obratno enoto Emba, Ljubljana, kot enoto s samostojnim obračunom, v sestavi podjetja Mercator, z dejavnostjo, ki jo je imelo bivše podjetje Emba Ljubljana.

— Obravnaval in potrdil je pogodbo o ureditvi medsebojnih razmerij med matičnim podjetjem in novoustanovljeno obratno enoto Emba.

Na 16. zasedanju CDS, dne 28. II. 1968 pa je CDS razpravljal o naslednjem:

— Obravnaval in potrdil je zaključni račun podjetja za leto 1967, s tem da bo analiza o zaključnem računu podana na naslednjem zasedanju.

— CDS je potrdil pogodbo o odprodaji počitniškega doma v Piranu med podjetjem, obratom TMI in Stanovanjskim podjetjem Portorož, za znesek 72.174,27 novih dinarjev.

— Soglašal je s sklepom DS PE Jelka, Gornji grad o povišanju 50% amortizacijskih sredstev, kar velja tudi za vse druge enote podjetja, vendar morajo biti pri tem v celoti upoštevane obveznosti do skupnih sredstev podjetja po okvirnem pravilniku o delitvi dohodka Veletrgovine Mercator.

Na 17. zasedanju, dne 26. III. 1968, pa je CDS sklepal o naslednjem:

— Razpisal je volitve v centralni DS in delavske svete enot za dan 26. IV. 1968. V centralno volilno komisijo je CDS izvolil tov. Mirka Ruplja kot predsednika in člana Marjanco Vrhovec in Jožeta Renarja.

— Potrdil je I. spremembo pogodbe o ureditvi medsebojnih razmerij med Veletrgovino Mercator kot matičnim podjetjem in PE Standard, Novo mesto.

Na 18. zasedanju, dne 18. IV. 1968 je CDS razpravljal o naslednjem:

— Na predlog razpisne komisije za imenovanje generalnega direktorja Veletrgovine »Mercator« je CDS imenoval za generalnega direktorja Veletrgovine Mercator dosedanjega direktorja, tov. Adolfa Osterca.

— Sprejel je predlog okvirnega pravilnika o oblikovanju in delitvi sredstev skupne porabe Veletrgovine Mercator, ki je v celoti objavljen kot posebna priloga glasila.

— Nadalje je sprejel predlog pravilnika o pripravnih in o izpopolnjevanju delovnih sposobnosti v delovnem razmerju Veletrgovine Mercator, ki je v celoti objavljen v posebni prilogi tega glasila.

— Obravnaval je analizo zaključnega računa podjetja za leto 1967, iz katere je razvidno, da se je celotna realizacija v primerjavi z isto dobo preteklega leta zvišala za 13 odstotkov, letni plan pa je bil realiziran in presežen za 11%. Iz primerjave dosežene realizacije in plana je razvidno, da ni dosegla realizacije v isti višini kot v letu 1966 EE Straža, zaradi oddaje dveh prodajalnih KZ, v enakem položaju pa so se znašle tudi PE Standard in PE Jelka. PE Gradišče pa plana realizacije ni dosegla zaradi previsoko postavljenega plana prometa.

Povprečno število zaposlenih je izračunano po opravljenih urah in znaša indeks povečanja za podjetje kot celoto 104. Največji porast zaposlenih je dosegla z indeksom 130 PE Hladilnica, najnižjega pa obratna enota TMI z indeksom 91. Povprečno število zaposlenih v letu 1967 je bilo 2522, kvalifikacijski sestav pa je naslednji:

z visokošolsko izobrazbo 16 delavcev,
z višješolsko izobrazbo 36 delavcev,
s srednješolsko izobrazbo 180 delavcev,
z nižješolsko izobrazbo 110 delavcev,
visokokvalificiranih 209 delavcev,
kvalificiranih 1306 delavcev,
polkvalificiranih 227 delavcev,
nekvalificiranih 460 delavcev.

Povprečni mesečni promet na enega zaposlenega delavca znaša za podjetje kot celoto 20.973 Ndin, najnižji je v PE Hladilnici z zneskom 8259 Ndin, najvišji pa v OE Mercator z zneskom 33.731 Ndin. Porast prometa je odvisen od večanja števila zaposlenih, po drugi strani pa tudi od strukture prodaje, proizvodnje ali uslug.

Zaloge blaga na dan 31. 12. 1967 so za celotno podjetje znašale 57.957.659 Ndin, indeks napram letu 1966 pa je 99. Največji porast zalog ima nasproti preteklemu letu PE Jelka z indeksom 140, to pa predvsem zaradi otvoritve nove blagovnice v Ljubnem.

Koeficient obračanja zalog, izračunan iz realizacije in povprečnih zalog, znaša v letu 1967 za podjetje kot celoto 10,8, indeks pa znaša v primerjavi z letom 1966 106. Najvišji koeficient obračanja zalog je dosegla obratna enota TMI s 34,6, najnižjega pa PE Gradišče, Trebnje.

Čista razlika v ceni, izračunana po plačani realizaciji brez prometnega davka, znaša za celotno podjetje 11,90, indeks nasproti letu 1966 pa znaša 100, po enotah pa se giblje različno.

Bruto osebni dohodki so se v letu 1967 glede na leto 1966 povečali za 15%, kar je v skladu s

povečanim dohodkom podjetja, kjer znaša indeks 115. Povprečni neto osebni dohodek za leto 1967 znaša 979 Ndin, ter se je nasproti letu 1966 zvišal za 13%. Najvišji povprečni OD je bil dosežen v PE Hladilnici z zneskom 1494 Ndin, najnižji pa v EE Straži z zneskom 814 Ndin.

Skladi podjetja kot celote so se povečali za 12%, po enotah pa se indeksi gibljejo od 83 do 199 v PE Hladilnici, zaradi začetka obratovanja nove hladilnice v sredini leta 1967.

Iz pregleda celotnega dohodka je razvidno, da se je realizacija povečala za 11%, močno pa so se povečale terjatve do kupcev, saj znaša indeks 171, zaradi česar je indeks plačane realizacije in celotnega dohodka le 110. Stroški podjetja kot celote so v letu 1967 porasli nasproti prejšnjemu letu za 16%.

Iz ugotovitev, ki jih je pokazala analiza zaključnega računa za leto 1967 je razvidno, da je podjetje poslovalo v letu 1967 dokaj ugodno in gospodarno.

Na 1. zasedanju novoizvoljenega delavskega sveta podjetja, dne 15. V. 1968, pa je bilo obravnavano naslednje:

— Predsednik centralne volilne komisije je podal poročilo o poteku in izidu volitev v CDS, ki so bile 26. IV. 1968 z ugotovitvijo, da so volitve pravilno potekale (izid volitev je objavljen posebej).

— V verifikacijsko komisijo za ugotovitev pravilnosti mandatov novoizvoljenih članov CDS so bili izvoljeni Ančka Žitnik, Jurij Vuk in Karel Nevečny, ki so ugotovili, da so bila potrjena o izvolitvi pravilno izdana. CDS je nato potrdil mandate novoizvoljenih članov CDS.

— Po poročilu predsednika centralnega UO tov. Viktorja Logarja, je CDS po ugotovitvi, da je CUO v svoji enoletni dobi dobro in skrbno gospodaril, sprejel razrešnico prejšnjemu centralnemu UO.

— Za predsednika centralnega DS Veletrgovine Mercator je bila izvoljena tov. Vera Aljančič, za namestnika predsednika CDS pa tov. Vilko Korenčan.

— Za nove člane centralnega upravnega odbora so bili izvoljeni:

1. Rudi Barbo, PE Standard
2. Franc Berčon, OE Mercator
3. Slavka Damjanovič, PE Grmada
4. Zdenka Jernejčič, PE Logatec

5. Milan Savšek, PE Litija
  6. Janez Selan, obrat TMI
  7. Lado Stegel, obrat. enota Emba
  8. Franc Veber, PE Polje
  9. Živko inž. Velkavrh, PE Hladilnica
  10. Jurij Vuk, PE Emona
- Za namestnike članov centralnega UO so bili izvoljeni:

1. Francka Cer, PE Grmada
  2. Rafael Čož, obrat TMI
  3. Anton Kalin, PE Litija
  4. Janez Kastrun, obratna enota Emba
  5. Vida Petrina, PE Špecerija
  6. Franc Prvinšek, OE Mercator
  7. Lojze Rupnik, OE Mercator
  8. Franc ml. Sojer, OE Mercator
  9. Vinko Strah, OE Mercator
  10. Drago Verbič, OE Mercator
- Centralni DS je imenoval naslednje komisije:

- a) komisija za varstvo statuta:
1. Mirko Rupelj, predsednik
  2. Marjan Pogačnik, član
  3. Jože Mokorel, član
- b) centralna komisija za obravnavo kršitev delovnih dolžnosti:

1. Mirko Rupelj, predsednik
  2. Jože Resman, član
  3. Rudi Peteh, član
  4. Karel Nevečny, namestnik
  5. Anton Stančič, namestnik
  6. Vera Beber, namestnik
- c) komisija za osnovna sredstva:

1. Ludvik Rode, predsednik
  2. Miro Rozman, član
  3. Rado inž. Otrin, član
- d) komisija za varstvo pri delu:
1. Marjan Pogačnik, predsed.
  2. Vera Beber, član
  3. Dušan Mole, član

- e) komisija za okvirni pravilnik o delitvi dohodka:

1. Ciril Jarnovič, predsednik
  2. Stane Vrhovec, član
  3. Olga Štrakelj, član
- Sprejel je pravila o zaščitem znaku Veletrgovine Mercator, Ljubljana, ki so objavljena kot posebna priloga k temu glasilu.

— Sprejel je ugotovitveni sklep, da začeta pravilnik o pripravnih in o izpopolnjevanju delovnih sposobnosti v delovnem razmerju in okvirni pravilnik o oblikovanju in delitvi sredstev skupne porabe veljati 8. dan po objavi, to je 11. maja 1968.

— CDS je na podlagi 87/3 člena temeljnega zakona o podjetjih in zahteve DS obrata TMI sprejel sklep, naj mešana arbitražna, ki je že imenovana, da mne-

nje o statusnem sporu glede odnosov, zlasti med PE Hladilnico in PE Sadje-zelenjavo in s tem v zvezi hkrati glede delitve sredstev med obratom TMI, PE Hladilnico in PE Sadje-zelenjavo. Takoj, ko bodo razčiščena ta statusna vprašanja, bo delavski svet podjetja sklepal o izločitvi PE Sadje-zelenjave.

— Za predsednika komisije za razdelitev sredstev, pravic in obveznosti ob izločitvi PE Sadje-zelenjave od Veletrgovine Mercator, je CDS imenoval tov. Jožeta Renarja, za člane komisije kot predstavnike vseh enot podjetja, pa je imenoval:

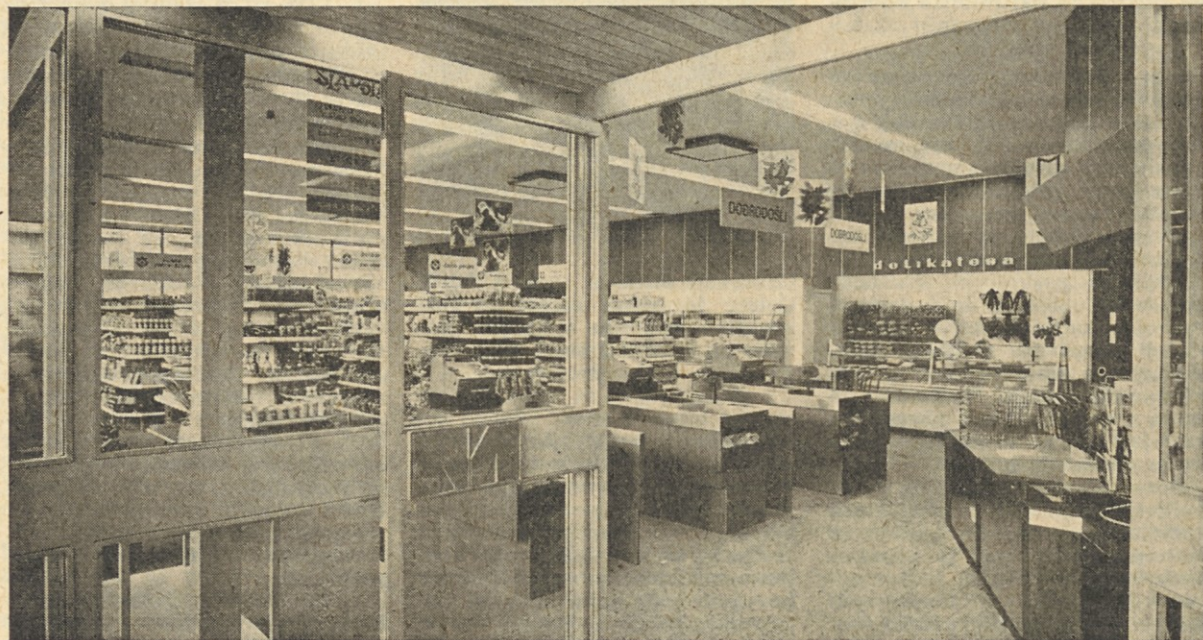
1. Franc Strojjan, PE Emona
2. Stane Marinšek, PE Gradišče, Trebnje
3. Adolf Šmid, PE Hrana
4. Rado inž. Otrin, PE Hladilnica
5. Hinko Čop, PE Jelka
6. Anton Rappl, PE Litija
7. Drago Arhar, PE Logatec
8. Franc Kobe, PE Metlika
9. Edo Božič, OE Mercator
10. Stane Černe, PE Polje
11. Gefka Cerar, PE Preskrba
12. Anton Stančič, PE Rožnik
13. Ciril Jarnovič, PE Standard
14. Malči Debeljak, EE Straža
15. Franc Cvelbar, PE Špecerija
16. Evgen Gregorčič, obrat Emba
17. Marija Križanič, obrat TMI
18. Stane Urbančič, PE Sadje-zelenjava
19. Peter Salehar, PE Sadje-zelenjava

Na 2. seji, dne 13. VI. 1968 pa je CDS obravnaval naslednje:

— Na podlagi zahteve delovne skupnosti poslovne enote Sadje-zelenjava, Ljubljana, da se izloči iz matičnega podjetja ter postane samostojno podjetje, je dal CDS soglasje k izločitvi PE Sadje-zelenjava. Na osnovi 217. člena temeljnega zakona o podjetjih pa je izdal akt o izločitvi in o osamosvojitvi PE Sadje-zelenjava v samostojno podjetje z nazivom: Sadje-zelenjava, podjetje za promet, skladiščenje ter predelavo sadja in zelenjave, Ljubljana, Poljska 46/a.

— Potrdil je pogodbo za prenos pravice uporabe za gradnjo trgovskega lokala za PE Emona v Crnučah na podjetje »Investa« Ljubljana, ki bo gradilo to prodajalno.

— Trgovskemu podjetju Hrastnik je CDS odobril za gradnjo prodajalne investicijski kredit v višini 200.000 Ndin za dobo treh let in 8% obrestno mero.

Pogled v novo SP na Vevčah — PE Polje

Izidi volitev v centralni delavski svet podjetja

Poslovna enota	Skupno število		Glasovnice		Ni glasovalo		Število	
	volivcev	glasovnic	veljavne	neveljavne	opravičeno	neopravič.	kandidatov	izvoljenih
Emona	159	146	143	3	10	3	2	1
Gradišče, Trebnje	60	52	52	—	8	—	3	1
Grmada	280	264	263	1	15	1	3	1
Hrana	237	222	219	3	15	—	2	1
Jelka, Gornji grad	44	44	44	—	—	—	1	1
Litija	80	76	75	1	4	—	2	1
Logatec	64	61	61	—	3	—	3	1
Mercator	453	408	382	26	42	3	4	2
Metlika	62	59	58	1	2	1	2	1
Polje	102	99	99	—	3	—	3	2
Rožnik	100	94	94	—	4	2	2	1
Straža	9	9	9	—	—	—	1	1
Špecerija	152	144	144	—	7	1	3	1
Standard, Novo mesto	136	117	117	—	19	—	3	1
Sadje-zelenjava	333	320	313	7	11	2	4	4
Tovarna mesnih izdelkov	329	274	267	6	55	—	6	4
Hladilnica	35	29	27	2	6	—	3	1
Preskrba, Tržič	102	99	97	2	3	—	2	1
Skupaj	2.737	2.517	2.454	52	207	13	49	26

Clani CDS
izvoljeni 26. 4. 1968

Enota Izvoljeni 25. 4. 1967

Franc Urbančič
Olga Pate
Vera Beber

Marija Peklaj

Joža Pečnik
Anton Kalin
Jože Nagode
Dušan Mole
Vera Aljančič

Alojz Skoliber
Marija Hudobivnik
— za 2 leti
Jože Kavš
— za eno leto
Minka Mrak
Anica Korče
Zora Škoda
Peter Luzar
Zdravko Kocjančič
— za eno leto
Stefan Tančak
— za eno leto
Franc Dolinšek
— za dve leti
Anton Kolenc
— za dve leti
Marija Križanič
— za eno leto
Alojz Škrjanc
— za eno leto
Rafael Čož
— za dve leti
Hinko Pust
— za dve leti
Rado ing. Otrin
Gefka Cerar
Marija Pisanski
— izvoljena 22. 1. 1968

Emona Jurij Vuk
Gradišče —
Grmada Ančka Žitnik
Hrana Vilko Korenčan
Marjanca Vrhovec
Anica Seliškar
—
Jelka Karel Nevečny
Litija Franc Berčon
Logatec Drago Verbič
—
Mercator —
Metlika —
Polje —
Rožnik Marija Petrič
Straža —
Špecerija Milan Kavčič
Standard Ciril Jarnovič

Sadje-zelenjava —

Tovarna mes. izd. —

Hladilnica —
Preskrba Jože Mokorel
Emba —

Papirnica Vevče je v letošnjem juliju slovesno praznovala 125-letnico obstoja. Pred 125 leti so na Vevčah prvič strojno izdelali papir. Letos so odprli nov obrat za premazovanje papirja. Hkrati s papirnico je praznovalo tudi naselje Vevče. Pri tem je sodelovalo tudi naše podjetje, ki je na dan osrednjih proslav odprlo na Vevčah novo samopostrežno trgovino

Združenje novinarjev in organizatorjev informiranja v delovnih organizacijah

Dne 24. maja letos je bila v Mariboru ustanovna skupščina združenja novinarjev in organizatorjev informiranja v delovnih organizacijah. Združenje bo delovalo pri Društvu novinarjev Slovenije in si bo prizadevalo za stalno strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje kadrov, ki v delovnih organizacijah skrbijo in

odgovarjajo za samoupravno komunikacijo.

Ustanovna skupščina Združenja je izvolila odbor za informiranje in tisk v delovnih skupnostih pri Republiškem svetu Zveze sindikatov za Slovenijo, ki bo deloval na področju obveščanja zaposlenih v delovnih skupnostih in skrbel, obravnaval in predlagal izboljšave glede položaja in vsebine sredstev obveščanja. Hkrati pa bo seznanjal urednike glasil s političnimi dogajanja v sindikatih, ZK, SZDL, ZM in z drugimi pomembnejšimi prizadevanji naše družbe.

Clani združenja so se obvezali, da se bodo zavestno zavzemali, da bodo prek sredstev obveščanja v delovnih organizacijah resnično objektivno obveščali javnost. Pri tem prevzemajo vse moralno-politične obveznosti, ki jih nalaga kodeks jugoslovanskega novinarstva ter zakon o tisku.

Prav tako so se zavzeli za preprost in razumljiv način pisanja ter za čistost slovenskega jezika v teh glasilih.

Iz našega podjetja je bil izvoljen v odbor Združenja tovariš Marjan Pogačnik, direktor splošnega sektorja.

O vlogi in položaju glasil delovnih organizacij je govoril tovariš Mitja Švab

Okvirni pravilnik o oblikovanju in delitvi sredstev skupne porabe

Centralni delavski svet je na 18. zasedanju, dne 18. IV. 1968 sprejel okvirni pravilnik o oblikovanju in delitvi sredstev skupne porabe.

S tem pravilnikom se urejajo osnovni okvirni za oblikovanje in delitev sredstev skupne porabe za podjetje.

Pravilnik ureja hkrati okvirne pogoje za pridobitev stanovanj in za določitev nosilcev stanovanjske pravice za stanovanja, ki so v družbeni lasti in za katera ima razpolagalno pravico podjetje. Nadalje ureja okvirne pogoje, po katerih delavci dobijo posojila za gradnjo, nakup, povečanje ali izboljšanje lastnih stanovanj.

Posebnost tega okvirnega pravilnika je v tem, da so posamezne določbe sicer res okvirno postavljene in da izdajo na podlagi njih natančne določbe enote v svojih pravilnikih o oblikovanju in delitvi sredstev skupne porabe. Vendar dopušča okvirni pravilnik tudi možnost, da lahko samoupravni organi enot uporabljajo določila okvirnega pravilnika pri urejanju zadev v zvezi s sredstvi skupne porabe, dokler ne sprejmejo lastnega pravilnika. Rok za sprejem lastnega pravilnika ni določen, zato bo lahko služil okvirni pravilnik posameznim enotam vse dotlej, dokler ne bodo želele posameznih zadev s lastnim pravilnikom drugače urediti.

Kdo oblikuje sredstva skupne porabe?

Po statutu razlikujemo sredstva skupne porabe podjetja kot celote in sredstva skupne porabe enote.

Sredstva skupne porabe podjetja kot celote oblikuje centralni DS ob sprejemu zaključnega računa podjetja.

Sredstva skupne porabe enote oblikuje delavski svet enote iz dohodka enote, ko daje soglasje k zaključnemu računu.

Pri oblikovanju sredstev skupne porabe je treba upoštevati obveznosti podjetja in enote po določilih zakonov in statuta ter okvirnega pravilnika o delitvi dohodka in hkrati potrebe za skladen razvoj družbenega in osebnega standarda delavcev.

V perspektivnem planu se morajo predvideti sredstva skupne porabe za daljše razdobje, vendar najmanj za pet let, ob upoštevanju razvoja podjetja in enote.

Perspektivni in letni plan bi moral predvideti sredstva skupne porabe ločeno, in sicer za splošne primere ter za reševanje stanovanjskih problemov. Lahko pa plan predvidi še podrobnejšo specifikacijo.

V kakšne namene se uporabljajo sredstva skupne porabe?

Okvirni pravilnik določa tri temeljne namene:

- kazni in drugi primeri mimo volje enote,
- splošni primeri,
- stanovanja.

Zakaj so kazni na prvem mestu? Po splošnih predpisih se morajo plačati kazni za gospodarske prestopke in breme sredstev skupne porabe. O tem, kolikšna bo kazen, odločajo gospodarska sodišča in drugi organi mimo volje enote. Vendar posamezni delavci enote lahko s svojim vestnim delom in z upoštevanjem predpisov bistveno vplivajo na to, da je kazni čim manj, oziroma kar je

še boljše, da jih ni. S tem se prihranijo sredstva skupne porabe za druge namene, ki koristijo delavcem enote.

Splošni primeri

Okvirni pravilnik določa, da se sredstva skupne porabe lahko uporabijo za naslednje namene, ki jih šteje kot splošne primere:

- za rekreacijo in oddih delavcev,
- za kritje dela stroškov letovanja,
- za strokovno izobraževanje delavcev,
- za štipendije,
- za kritje dela stroškov družbene prehrane,
- za kulturno dejavnost,
- za športno dejavnost,
- za dotacije sindikalni organizaciji,
- za prispevke drugim organizacijam in društvom,
- za druge primere, o katerih odloča DS enote s posebnim sklepom.

Pravilnik enote lahko razširja ali opušča našete primere v skladu s potrebami enote.

Stanovanja

Sredstva skupne porabe se lahko uporabijo za vse oblike, s katerimi se rešujejo stanovanjski problemi delavcev.

KAKO SE OBLIKUJEJO SREDSTVA ZA STANOVANJA?

1. Obvezna sredstva za stanovanjsko izgradnjo.

Zakon o izločanju sredstev za stanovanjsko gradnjo določa, da morajo delovne organizacije in druge družbene pravne osebe ter državnih organi na skupen znesek sredstev, iz katerih plačujejo prispevke iz osebnega dohodka iz delovnega razmerja, izločiti 4% sredstev v sklad skupne porabe, z namenom za stanovanjsko izgradnjo. Ta sredstva je treba izločiti ob vsakem izplačilu akontacij osebnih dohodkov med letom in po zaključnem računu, ter se lahko takoj uporabijo, ko so izločena na poseben račun.

Okvirni pravilnik določa, da se ta obvezna sredstva skupne porabe za stanovanjsko izgradnjo uporabijo za vse oblike stanovanjske izgradnje izključno za delavce tiste enote, v kateri delavci delajo in v kateri se jim obračunavajo osebni dohodki. Po sklepu DS enote se iz teh sredstev v celoti ali deloma krijejo:

- stroški gradnje stanovanj za delavce enote,
- kupnine za nakup stanovanj,
- posojila delavcem potom poslovne banke ali neposredno za gradnjo ali nakup stanovanja.

2. Druga sredstva

Dotatna sredstva iz sklada skupne porabe za stanovanjske namene bodo morala vsekakor predstavljati poleg obveznih sredstev največji vir sredstev za reševanje stanovanjske problematike delavcev. O teh dodatnih sredstvih bo odločal centralni DS za centralna sredstva oziroma DS enote za sredstva enote, v skladu s potrebami in z možnostmi.

Razen tega se bodo uporabila za stanovanjske namene še:

- sredstva, ki jih delavci vračajo v obrok za prejeta stanovanjska posojila,
- sredstva, pridobljena s prodajo stanovanjskih hiš ali stanovanj delavcem,

— obresti od posojil za stanovanjske namene,

— sredstva, ki jih delavci vlagajo kot predplačilo najemnin za pridobitev stanovanjske pravice,

— posojila, ki jih najame podjetje oziroma enota za stanovanjske namene, bodisi samo ali skupaj z delavcem,

— druga sredstva, ki se pridobijo v zvezi s stanovanjsko gradnjo oziroma v zvezi s reševanjem stanovanjskih problemov delavcev enote.

Kdo naj odloča o stanovanjski problematiki delavcev?

Okvirni pravilnik postavlja načelo, da naj bi o stanovanjski problematiki svojih delavcev odločali delavski sveti enot, ki jo neposredno poznajo.

Centralni DS pa bi lahko odločal le o izjemnih primerih. Kakšni so ti izjemni primeri, pravilnik ne navaja, zato bo moral to presojati centralni DS sam.

Družbena in zasebna lastnina stanovanj

Podjetje oziroma posamezne enote rešujejo stanovanjsko problematiko svojih delavcev, tako da podpirajo gradnje in druge načine pridobivanja, povečanja in izboljšanja stanovanj, tako v družbeni lastnini, kakor tudi v zasebni lastnini svojih delavcev.

S to določbo je okvirni pravilnik upošteval načelo ustave in stanovanjske resolucije, po katerih je stanovanje potrošna dobrina, za katero naj bi prispevali lastna sredstva vsi, ki to zmorejo.

Za delavce z nižjimi osebnimi dohodki oziroma z nižjimi prejemki na družinskega člana, kakor tudi za delavce, ki ne želijo pridobiti stanovanja v svojo zasebno last, se gradijo ali kupijo stanovanja, ki so primerna za zdravo življenje in razvoj delavca in njegove družine in pri katerih najemina in drugi stroški v zvezi s stanovanjem niso tako dragi, da bi sicer ogrožali njihov življenjski standard. Stanovanja v družbeni lastnini se oddajajo v najem delavcem po posebnem sklepu DS enote.

O lastništvu stanovanja odloča delavec sam ter ga ni mogoče prisiljevati, da bi se iz stanovanja v družbeni lastnini izselil in da bi pridobil lastno novo stanovanje oziroma da bi kupil stanovanje v družbeni lastnini, v katerem stanuje. Prav tako pa ni mogoče postavljati ovire delavcem, ki želijo z lastnimi sredstvi in z lastnim delom in s pomočjo posojil iz družbenih sredstev, kolikor so ta razpoložljiva, postati lastniki svojih stanovanj.

Pravilnik predvideva možnost prodaje stanovanj v družbeni lastnini pod upravo enote za investicije in za gospodarjenje s stanovanjskimi hišami podjetja, za katera je delavski svet podjetja sklenil, da se prodajo, če je dal za to prodajo soglasje tudi delavski svet enote. Pri prodaji se morajo upoštevati določbe zakona in pravilnika ter mora biti kupnina najmanj v takem odnosu do prometne vrednosti stanovanja, kot ga določa zakon o prometu z zemljišči in stavbami. Znesek kupnine se uporabi za reševanje

stanovanjske problematike delavcev tiste enote, ki je imela razpolagalno pravico za stanovanje.

Posojila

Delavski svet podjetja ali enote lahko z vsemi ustreznimi oblikami posojil in to neposredno delavcu, ali pa potom poslovne banke, podpira reševanje stanovanjskih problemov.

Koliko sredstev se nameni za neposredna posojila, določa letni plan. Uporabijo se za vse oblike reševanja stanovanjske problematike. Neposredna posojila delavcem se dajo tudi za tiste primere, pri katerih bi delavec sicer naletel na prevelike administrativne in druge ovire, če bi iskal sredstva za reševanje svoje stanovanjske problematike drugod.

Posojila preko banke

Letni plan lahko predvidi, koliko sredstev bo namenil za posojila delavcem potom poslovnih bank.

Glede oblike posojila potom banke odloča v prvi vrsti delavec, po pogojih, ki jih določi banka s svojimi pravilniki ali drugimi ustreznimi akti.

Pravilnik postavlja pri tem načelno določbo, da bi morala biti pri vlaganju sredstev v banko enota udeležena s svojimi sredstvi vsaj v isti višini kot delavec, kolikor ima enota za to razpoložljiva sredstva.

Do dela sredstev enote kot udeležbe pri namenskem varčevanju potom banke ima pravico vsak delavec po vrstnem redu, v katerem je sam poprej pričel varčevati pri banki in v katerem je predložil svojo vlogo enoti. Če zaradi porabljenih sredstev ni prišel v poštev v tekočem letu, ima prednost v naslednjem letu.

Okvirni pravilnik torej nakazuje vse oblike reševanja stanovanjske problematike, vendar jih ne razčlenjuje tako podrobno, da bi to oviralo delavske svete enot pri oblikovanju določb v lastnih pravilnikih. Pri tem je treba hkrati upoštevati, da ta sprostitev izvira iz spremembe zakona o sredstvih gospodarskih organizacij. Razumljivo pa je, da bo treba te pravice uporabljati preudarno in gospodarno, skratka tako, da bomo lahko čimprej uspešno rešili stanovanjske probleme čim večjega števila delavcev.

Srečanje v novi novomeški blagovnici

SLAVKO ANDREJČIČ
JE ODLIČNO PRESTAL
SVOJ PRVI DELOVNI DAN

V velikem drenu se je prav odlično znašel. Pojasnjeval je, pomagal pri izbiri številnim, ki so iskali blago v oddelku za možko konfekcijo. Danes se je prvič srečal s strankami na svojem delovnem mestu.

Pred kratkim je bil še šolar. Že pred koncem šolskega leta se je prijavil za vajenca. Sprejeli so ga, toliko bolj z veseljem, saj je končal osemletko z odličnim uspehom. Slavku, ki je doma iz Gor. Težke vode, želimo kar največ uspehov in da bi se dobro počutil v naši delovni skupnosti.

Pravilnik o pripravnikih in o izpopolnjevanju delovnih sposobnosti v delovnem razmerju

Centralni delavski svet podjetja je na 18. zasedanju, dne 18. 4. 1968 sprejel pravilnik o pripravnikih in o izpopolnjevanju delovnih sposobnosti v delovnem razmerju. Na istem zasedanju je CDS sprejel tudi okvirni pravilnik o oblikovanju in delitvi sredstev skupne porabe (oba pravilnika sta objavljena v prilogi te številke glasila). Temeljna razlika med obema vrstama pravilnikov je v tem, da služi okvirni pravilnik kot nek enoten okvir za izdelavo pravilnikov posameznih enot, ki izdelajo na njegovi podlagi svoje lastne pravilnike, medtem ko služi splošni akt, ki ga sprejme CDS, kot pravilnik za neposredno uporabo podjetju in enotam.

Pravilnik o pripravnikih in o izpopolnjevanju delovnih sposobnosti v delovnem razmerju je torej splošni akt podjetja kot celote in hkrati neposredno veljaven za vse enote, ki iz tega področja ne sprejemajo svojih lastnih pravilnikov. Organi upravljanja enot urejajo posamezne zadeve v zvezi s pripravniki in v zvezi z izpopolnjevanjem delovnih sposobnosti v delovnem razmerju v mejah pooblastil in pristojnosti po tem pravilniku.

Temeljni zakon o obveznem sprejemanju pripravnikov pri delovnih organizacijah je narekoval centralnim organom upravljanja, da sprejmejo pravilnik o pripravnikih.

V postopku za izdelavo osnutka tega pravilnika pa se je pojavilo vprašanje, kaj je z izpopolnjevanjem delovnih sposobnosti med delom, ker je razumljivo, da se človek s prenehanjem pripravniške dobe ne preneha usposabljanje pri delu, pač pa, da se nadaljuje to usposabljanje in izpopolnjevanje skoraj vso delovno dobo, ko se mora delavec nenehno prilagajati naprednejšim oblikam organizacije dela in naprednejšim tehnološkim postopkom. Zaradi tega so se sestavljalci osnutka pravilnika odločili, da upoštevajo hkrati dolžnosti po 30. členu temeljnega zakona o delovnih razmerjih in izdelajo skupen pravilnik o pripravnikih in o izpopolnjevanju delovnih sposobnosti v delovnem razmerju, ki naj bi iz tega področja predstavljala organsko celoto.

Pravilniki

Kdo so pripravniki? Pripravniki so osebe, ki so uspešno končale visoko šolo oziroma fakulteto, ali višjo šolo, ali šolo II. stopnje in ki se po končani šoli prvič zaposlijo.

Za novo sprejete delavce, ki so uspešno končali vaješko šolo, ali šolo za učence v gospodarstvu in ki se med šolanjem praktično usposabljujejo pri podjetju, se določbe o pripravnikih ne uporabljajo.

Na katera delovna mesta se obvezno sprejemajo pripravniki?

Na vsa tista delovna mesta, za katera je s poslovnikom enote, pravilnikom o delitvi osebnih dohodkov enote ali drugim ustreznim splošnim aktom enote predpisana praksa enega leta in za katera se zahteva visoka ali višja šola ali šola druge stopnje, se ob-

vezno sprejemajo na delo pripravniki.

V splošnih aktih enot, zlasti v pravilnikih o delitvi osebnih dohodkov oziroma drugih ustreznih splošnih aktih, bodo morale vse enote, ki tega še niso izvedle, v čim krajšem času predpisati zahteve glede šolske izobrazbe in glede prakse. Ker traja pripravniška doba po novem pravilniku eno leto, pridobi torej pripravnik pogoje za vsa tista delovna mesta, na katerih se zahteva praksa enega leta in ustrežna šolska izobrazba. Zato se morajo ta delovna mesta rezervirati za pripravnike.

Kako se določi število pripravnikov?

V naši republiki doslej še ni bil sprejet predpis, ki bi vezal delovne organizacije, da morajo po nekem zunanjih merilih in kriterijih sprejemati določeno število pripravnikov. Tak predpis bi predstavljal medvedjo uslugo tako za same pripravnike, kot za delovne organizacije, ker bi nehoti diktiral obvezno sprejemanje pripravnikov tudi tam, kjer ni pogojev in potrebe zanje in kjer bi jim delovne organizacije ne mogle zagotoviti uresničevanje njihove pravice do dela in do starosti zaposlitve. Naš pravilnik je zaradi tega določil, da se v perspektivnem planu kadrov predvidi za dobo petih let potreba po pripravnikih z visoko šolo, z višjo šolo in s šolo druge stopnje, in sicer ločeno po strokah. Za posamezne enote se predvidi število pripravnikov ob upoštevanju novih gradenj in razširjanja kapacitet in ob upoštevanju modernnejše organizacije dela in upoštevanju rednih upokojitev.

Na podlagi perspektivnega plana se ob sprejemu letnega plana za podjetje kot celoto in za posamezne enote določijo število pripravnikov za naslednje leto. Za letošnje leto je bilo to urejeno s posebnim dodatkom k letnemu planu.

Tak način določanja števila pripravnikov naj bi zagotovil tako podjetju kot enotam usklajeno in sistematično sprejemanje pripravnikov, ki jih dejansko potrebujemo. Hkrati pa naj bi tak način sprejemanja zagotovil tudi pripravnikom stalnost zaposlitve, ker jim bodo že s planom zagotovljena ustrežna delovna mesta, na katera bodo razporejeni, če bodo uspešno zaključili pripravniško dobo.

Kroženje pripravnikov

Za vse pripravnike je določena enotna pripravniška doba enega leta. V tej dobi naj bi se pripravnik seznanil z delovnimi mesti, ki so v neposredni in posredni zvezi z njegovo stroko, kakor tudi z delovnim mestom, na katero bo predvidoma razporejen po uspešnem zaključku pripravniške dobe.

Pravilnik določa, da se mora opraviti kroženje pripravnika v dveh delih. V prvem delu, ko pripravnik dejansko kroži po različnih delovnih mestih, bi se moral seznaniti z delovnimi mesti in deli, za katera je potrebno, da jih spozna za uspešnejše delo za svojo poznejšo stalno razporeditev. To kroženje naj bi trajalo najmanj šest, a največ devet mesecev, na posameznem delovnem mestu pa najmanj 15 dni.

V drugem delu, ki traja najmanj tri do največ šest mesecev, pa mora pripravnik spoznati delo na svojem delovnem mestu, na katero bo razporejen po uspešnem zaključku pripravniške dobe.

Ugotavljanje usposobljenosti

Pripravnika mora v vsej pripravniški dobi voditi mentor, ki mora iskati čim uspešnejše oblike, da pripravnik pridobi v času kroženja potrebne delovne izkušnje in usposobljenosti. Mentor mora biti izkušen delavec iz iste ali druge enote, ki zlasti praktično obvlada stroko, za katero mora pripravnik pridobiti delovne izkušnje. Mentor sproti ustmeno ugotavlja skupaj z vodjem neposredne delovne skupine, kako je pripravnik spoznal dela na posameznih delovnih mestih pri kroženju. Končno ugotavljanje pripravnikove usposobljenosti opravi komisija upravnega odbora

enote 30 dni pred potekom pripravniške dobe. Preizkus je ustmen, o uspešnem preizkusu izda komisija pismeno sporočilo pripravniku in komisiji za sprejem in razporejanje. Če pripravnik ni uspešen, se preizkus ponovi v 15 dneh, in sicer pismeno. O končnem negativnem uspehu mora komisija sprejeti soglasen sklep.

V tem primeru ima pripravnik pravico ugovora. Če pristojni organ ugovoru ne ugodí, mora komisija za sprejem in razporejanje pripravnika razporediti na drugo delovno mesto, za katero izpolnjuje pogoje. Če takega delovnega mesta ni, ali če pripravnik odkloni razporeditev, mu preneha delo po določbah pravilnika o delovnih razmerjih.

Osební dohodki pripravnikov se določajo s pravilnikom o delitvi osebnih dohodkov enote. Če pa pravilnik enote nima določil o osebnih dohodkih pripravnikov, se uporabijo določbe pravilnika o pripravnikih, po katerih je osnova za pripravnika z visoko šolsko izobrazbo 1.000 Ndin, z višjo 800 Ndin, za pripravnika s šolo II. stopnje oziroma srednjo šolo pa 600 Ndin. To velja za prvih šest mesecev, oziroma do prvega v naslednjem mesecu, ko je pripravnik dodeljen na delovno mesto, za katero je predviden. Nato dobi pripravnik osebni dohodek po tem delovnem mestu, zmanjšanim za 10 %, vendar mora kljub temu zmanjšanju dobiti najmanj 10 % več kot v prvih šestih mesecih, oziroma kot v času splošnega kroženja.

Izpopolnjevanje delovnih sposobnosti v delovnem razmerju

Pravilnik o pripravnikih in o izpopolnjevanju delovnih sposobnosti v delovnem razmerju zajema obširno vse oblike izobraževanja oziroma izpopolnjevanja delovnih sposobnosti med delom.

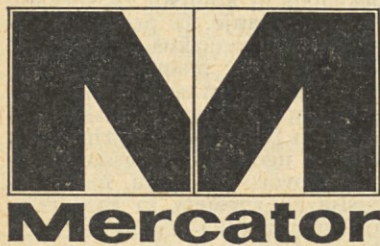
Posebnost tega dela pravilnika so tudi določbe o priznanju praktične usposobljenosti delavcem, ki daljšo dobo ustrezno zadovoljujejo zahtevam svojega delovnega mesta, čeprav ne izpolnjujejo zahtev glede šolske oziroma strokovne izobrazbe.

Glede na pomembnost in obširnost tega dela pravilnika bomo v eni izmed naslednjih številčk skušali napisati nekaj podrobnosti tudi o teh določilih pravilnika.

TMI: modernizacija proizvodnega procesa se nadaljuje. Komora za ohlajevanje drobovine že služi svojemu namenu

Ob novem zaščitnem napisu in zaščitnem znaku podjetja

CDS je po razpravah in pripravi, ki so potekale skoraj 2 meseca, dokončno sprejel nov zaščitni napis našega podjetja in osvojil prvič, odkar podjetje obstaja, tudi zaščitni znak podjetja.

Pravzaprav je bil naš cilj zaščitni znak, za katerega smo iskali najboljšo rešitev; ob razpravah o njem pa smo prišli do zaključka, da je z novim zaščitnim znakom nujno potrebno uskladiti tudi zaščitni napis Mercator in osvojiti tridimenzionalni zaščitni znak, ki naj bi v večini primerov nadomestil svetlobne napise na naših lokalih, hkrati pa bi bil vidnejši.

Zaščitni napis, zaščitni znak, barva in tridimenzionalni zaščitni znak (kot svetlobni napis) so opisani v pravilniku, ki ga tudi objavljamo.

V teh vrsticah naj navedemo le nekaj osnovnih motivov, ki govorijo v prid odločitvi CDS in ki so bili v razpravah osnova, da so bila pravila o zaščitnem znaku podjetja tudi sprejeta.

Današnji čas intenzivnih oblik življenja in poslovanja zahteva v vsakdanjem okolju enotno spoznavno, vidno karakteristiko za posamezne oblike pojavljanja neke večje skupnosti (podjetja) v poslovnem in družbenem življenju.

Intenzivna sredstva obveščanja postajajo vse pomembnejša in so toliko bolj učinkovita, kolikor bolj so izrazna v merilu in v svoji jakosti. Če želimo, da ostane poslovna organizacija v današnji konkurenci opazna in tembolj spoznavna, mora ta pač zelo premišljeno izbrati svoje tipične karakteristike v vsakodnevem pojavljanju v javnosti in v poslovanju in te tipične karakteristike tudi dosledno in enotno uporabljati.

Ko smo se odločali za oranžno barvo zaščitnega znaka, nam je služilo za osnovo spoznanje psihologov, ki temelji na številnih študijah, ki dandanes po vsem svetu dokazujejo, da je v podjetju, ki se ukvarja pretežno s prodajo ali proizvodnjo prehrabnih proizvodov, bistven in zelo pomemben izbor barve. Ta naj bo za prehrabno stroko iz toplega dela barvne lestvice. Zato smo se odločili za svetlo oranžno barvo, ki je v skupini toplih barv najbolj intenzivna, in pa ker je konkurenčne trgovske hiše v Sloveniji še ne uporabljajo.

Zaščitni znak podjetja: črka M vpisana v dva dotikajoča se kvadrata, je v bistvu zelo razpogojena črka M. Prav to pa nam dopušča, da se pod njim uspešno navezuje tudi zaščitni napis Mercator, ki je sam po sebi zelo dolg. Pri tem pa le-ta dosega kar zadovoljivo velikost in estetsko razmerje v kompoziciji z likom

dveh kvadratov in v njih vrčta- no veliko začetnico naziva naše- ga podjetja.

Zaščitni napis Mercator, ki se navezuje na zaščitni znak, je usklajen s sodobno tipografijo. Zanj smo izbrali moderno tipo črk (folio breitfett), za katere so strokovnjaki ob številnih raziskavah ugotovili, da so izredno dobro čitljive, kar ima zlasti velik pomen za osvetljene pa tudi neosvetljene napise, lepake in druge tiskovine.

Pri izbiri zaščitnega znaka smo upoštevali, da je treba najti tudi za svetlobne napise karakteristični razpoznavni znak, ki naj bi bil ekonomičen tako v finančnem kot v prostornem oziru, prilagodljiv višinam zgradb, različ-

nim fasadam in širinam ulic in ki bi končno, v posebnih primerih, tudi dovoljeval ustrezne kombinacije (namestitev na fasadah pa tudi na samostojecih napisih na drogovih). Tako smo se odločili za tridimenzionalni zaščitni znak, ki naj se pojavlja na sleherni prodajalni in sleherni poslovnici ali katerikoli drugačni stavbi, v kateri se razvija naša dejavnost.

Sprejetje zaščitnega znaka, zaščitnega napisa in tridimenzionalnega zaščitnega znaka, kakor tudi sprejetje enotnega karakterističnega svetlobnega napisa, ima ogromen pomen v poslovnem življenju, v propagandi in informacijah, ker ustvarja enotno identiteto in pri-

speva k spoznavanju celovitosti podjetja, njegovih razsežnosti in širini delovanja. S tem, kar smo osvojili, smo si odprli pot in se zavestno tudi odločili, da nadalje krepimo enotnost podjetja, pospešujemo njegovo celovitost in obsežnost tako pred potrošniki in poslovnimi ter ostalimi sodelavci. To pa nedvomno pospešuje tudi zaupanje potrošnika in poslovnih partnerjev v podjetje.

Dosedanje pozitivne ocene s strani strokovnjakov kot laikov o uspešnosti likovne izvedbe, o doseženi estetiki in vizualni učinkovitosti zaščitnega znaka so nam dokaz, da smo se pravilno odločili, kar naj do neke mere opraviči to, da je bila pot do nje- ga dolga a previdna.

NOVO MESTO, 11. JULIJ 1968

OTVORITEV NOVE BLAGOVNICE

Množica zbranih občanov iz Novega mesta ter bližnje in daljne okolice nam je izrekla svoje zaupanje. Svečano vzdušje pred otvoritvijo. Že prvi dan 80.000 Ndin prometa.

Zbranim gostom in občanom je prvi spregovoril generalni direktor tov. **Adolf Osterc**:

Dovolite mi, da vam ob današnjem pomembnem delovnem uspehu zaželim v imenu kolektiva veletrgovine Mercator in v svojem lastnem imenu dobrodošlico v Novem mestu ter vas vse srčno pozdravljam in se vam zahvaljujem, da ste s svojo prisotnostjo počastili veliko delovno zmago našega kolektiva. Prebivalcem Novega mesta in okolice dajemo namreč z današnjim dnevom na voljo sodobno in moderno opremljeno blagovnico, ki bo po svoji založenosti in izbiri ter dimenzijah lahko zadovoljila slehernega kupca, prebivalca dolenske metropole in njene okolice. Redek kraj na Slovenskem se lahko ponaša s tako urejeno in po sodobnih metodah prodaje opremljeno blagovnico.

Naš celotni kolektiv se je v polni meri zavedal odgovorne in dokaj zahtevne naloge, ko je začel pripravljati preureditev te stavbe. Iz dokaj neugodne gradbene zasnove smo v težnji po moderni tehnologiji prodaje storili vse, kar se je storiti dalo. Vsekakor pa moramo poudariti, da je zasluga današnjega uspeha integracijski proces, ki edini omogoča uspešno izvajanje programa razširjene reprodukcije. Taka integracijska gibanja, ki so v našem dosedanjem delovanju zavzela neslutene dimenzije, nam tudi za jutrišnji dan nakazujejo nove perspektive. Širom slovenske zemlje in tudi izven nje se integracijske prednosti in ekonomska urejenost vse bolj uveljavljajo in že predstavljajo nepogrešljivo obliko modernega gospodarjenja v borbi za ceno in moderno zadostitev potreb tržišča. Zato naš nadaljnji razvoj bazira na takih osnovah, ki ob urejenih medsebojnih odnosih znotraj podjetja, ob upoštevanju načel dobrega gospodarjenja, daje zadostno jamstvo nadaljnje rasti in razvoja podjetja tudi v bodoče. Osnovna odgovornost in vodilo, ki nas pri tem spremlja in se je naš kolektiv v celoti zaveda pa je nenehna skrb za po-

trošnika za zadovoljitev vseh njegovih potreb na domačem tržišču. To je družbeno poslanstvo trgovine, ki mora z vso tenkostjo prisluhni željam potrošnika in jih zadovoljiti.

Razumljivo je, da skrb za občana ni samo primat trgovine, temveč je to dolžnost vseh družbeno odgovornih činiteljev od občinskih skupščin do vseh njenih samoupravnih organov. Zato naše podjetje veletrgovina Mercator v izvajanju svojega programa razvoja najtesneje sodeluje z veliko večino OS v Sloveniji ter s skupnimi naporji v službi občanov uspešno premagujemo težave, ki jih vsak dinamični razvoj nenehoma poraja. Z nekaterimi in teh je resnično malo pa želimo naše sodelovanje v bodoče utrditi in izboljšati. Lokalistična gledanja in zapiranje v ozke lokalne okvire hromijo celotni gospodarski razvoj družbe, posledice pa občuti v končni fazi le potrošnik. Trdim in prepričan sem, da se ne motim, da celotno

gospodarsko področje predstavlja, oziroma mora postati enotno tržišče, na katerem naj opravlja zahtevni blagovni promet tisti, ki je sposoben in je kos tej zahtevni družbeni dejavnosti. Zato ob naporih za uveljavitev družbene in gospodarske reforme ni mesta ozkim, ekonomsko in tudi politično škodljivim stališčem. Prav tako pa tudi ne ustvarjati nesocialistično razliko »kaj je domače podjetje« in kaj ni. Razvoj bo tako škodljiva gledanja v celoti zaviral in dal prednost ekonomiki, redu in skupni družbeni skrbi za občana. Naš program razvoja za jutri je trden in odločeni smo po tej naši poti v službi občana odločno nadaljevati.

Novomeščani, prebivalci Dolenske, ob današnjem dnevu, ko odvarjamo prvo največjo in moderno opremljeno blagovnico tega področja slovenske zemlje, želim, da bi vam v celoti služila, da bi bili z našim delom kar najbolj zadovoljni. Pričakujemo še nadaljnega vašega sodelovanja

Otvoritve nove blagovnice so se udeležili predstavniki družbeno-političnih organizacij. Med navzočimi je bil tudi predsednik občinske skupščine Novo mesto tovariš Franci Kuhar

ter vam bomo za vse vaše sugestije in nasvete nadvse hvaležni.

Za njim je spregovorila predsednica centralnega delavskega sveta tovarišica Vera Aljančič

Pozdravljam vas v imenu centralnega delavskega sveta Veletrgovine Mercator, kakor tudi v svojem imenu in vam želim, da bi bil današnji dan za vse nas, ki smo se tukaj zbrali, prijeten in koristen.

Ceprav smo v tem letu imeli že večkrat priložnost, da se ob

njegove potrebe, za njegovo zadovoljstvo in edinole z željo, da mu skušamo čimbolj približati vse dobrine, kar jih danes proizvajajo in nudi naše socialistično gospodarstvo. Skratka, da približamo potrošniku čimbolj vse to, kar dandanes nudi industrija in obrt.

Veletrgovina Mercator ima danes na dolenjskem področju 57 prodajal, ki jih neposredno opravljajo 4 poslovne enote. Z velikim trudom in nemajhnimi sredstvi smo hoteli obnavljati zastarele prodajalne, ki smo jih podedovali, posodobiti način poslovanja, razširiti v njih izbor blaga. Vendar pa vse to ni moglo zadostiti našim stremljenjem, da je treba trgovino posodobiti, jo boljše opremiti in tako nuditi potrošniku več, saj to terjata tudi njegova dvigajoča se življenjska raven. Kljub težavam, ki so znane zlasti še v trgovini živilske stroke, zaradi njene nizke akumulativnosti, pa smo letos le zgradili samo na področju Dolenjske kar 3 nove trgovske obrate, in to: samopostrežbo in bife v Metliki, salon pohištva v Novem mestu in blagovnico v Novem mestu, ki jo danes odvarjamo.

Vsi ti naštetni na novo zgrajeni trgovski obrati obsegajo blizu 1700 m² površin in veljajo blizu 4 milijone novih dinarjev.

Novomeška blagovnica je v letošnjem investicijskem programu Veletrgovine Mercator največji trgovski obrat, saj obsega blizu 1000 m² površin in predstavlja po kvadraturi kar 15% letošnjih novogradenj. Naj omenim še to, da bo Mercator zgradil do konca tega leta skupno 6.500 m² uporabnih površin sodobno opremljenih trgovskih obratov. Tako bodo sledile otvoritvi v Novem mestu otvoritve na Vrhovcih, v Soseski 6, v Ljubljani, v Črnučah, v centru Ljubljane v Gregorčičevi ulici, medtem ko smo že odprli blagovnico v Lučah, samopostrežbo in bife v Metliki, samopostrežbo v Grosupljem, samopostrežbo in bife na Vevčah ter salon pohištva v Novem mestu.

Naša 3.000-članska delovna skupnost, ki ustvari letno blizu 800 milijonov Ndin prometa, daje letno blizu 12 milijonov Ndinarjev za razširjeno reprodukcijo z enakim posluhom tako za potrošnike v mestih, kot na pode-

želju, upošteva potrebe in interese potrošnikov in prizadevanja družbeno-političnih dejavnikov v občinah.

Dovolite mi, da naslovim nekaj besed delovni skupnosti poslovne enote Standard!

V imenu celotne delovne skupnosti in v imenu CDS vam dolgujem zahvalo za ves trud, ki ste ga bili vložili za izgradnjo tega zares lepo urejenega objekta. Prizadevali ste se za moderne koncepte pri ureditvi in opremlitvi in

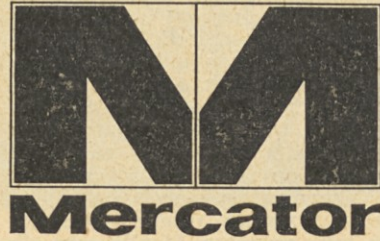
ki je s svojo nadarjenostjo, ambicijami in izkušnjami doslej prispeval nemajhen delež k sodobnemu konceptu in fiziognomiji naših trgovskih obratov.

Zahvaljujemo se izvajalcu del Splošnemu gradbenemu podjetju Grosuplje in ostalim kooperantom, posebej pa naj izrečem zahvalo tudi vsem družbeno-političnim dejavnikom Novega mesta, ki so pokazali razumevanje za naša prizadevanja za razvijanje in modernizacijo trgovine. Pri vsem tem pa ne moremo prezreti, da ima dobršen del zasluga za naše uspehe na področju razširjene reprodukcije predvsem celotna delovna skupnost Veletrgovine Mercator, ki se je zavestno odločila, da nosi dokajšen del bremen, ki jih prinašajo vsi napore razširjene reprodukcije.

Otvaram novo blagovnico v Novem mestu in jo predajam v upravljanje delovni skupnosti poslovne enote Standard z željo, da bi jo uspešno vodili in upravljali v zadovoljstvo vseh potrošnikov in s tem tudi v zadovoljstvo naše celotne delovne skupnosti.

Tovarišica Veselova, predsednica DS PE Standard je v imenu DS enote prevzela v upravljanje novo blagovnico.

»Zavedamo se svojih velikih obveznosti, dolžnosti pa tudi, obenem pa smo veseli dosedanjih uspehov. Obljubljamo delovni skupnosti, da bomo uspešno vodili novo blagovnico — v zadovoljstvo občanov in v zadovoljstvo naše celotne delovne skupnosti.«

se tudi strokovno pripravljali na nove naloge v novem takem obratu. Potrudili ste se za ustrezn izbor blaga v tej blagovni hiši z dobrim poznavanjem potreb mestnega in okoliškega potrošnika. Prepričana sem, da bo stalni kontakt s potrošniki najboljša garancija za ustrezen uspeh trgovine in da boste s svojim dobro pripravljenim kadrom priborili še večjo popularnost naše velike trgovske hiše.

Dovolite mi, da se ob tej priložnosti zahvalim tudi za cenjeno sodelovanje vsem sodelujočim iz zavoda Investe, prav tako projektantu ing. arh. Petru Kerševanu,

Predsednica CDS tovarišica Vera Aljančič predaja novo blagovnico v upravljanje delovnemu kolektivu PE Standard

takih prilikah srečujemo s potrošniki in družbeno-političnimi delavci, da izmenjamo ob takih prilikah svoja mnenja in izkušnje, pa je današnji dan še zlasti pomemben. Otvaramo sodobno blagovnico, eno prvih v tem obsegu in tem mestu, kar nas navdaja z zadovoljstvom in potiska v pozabo vse težave, ob zavesti, da smo gradili za potrošnika, za

Prijaznost — polovica kupčije (motiv iz nove blagovnice v Novem mestu)

Tatjana Gros v pogovoru z našo sodelavko o vtisih o blagovnici

Vtisi kupcev v blagovnici v Novem mestu

Otvoritev blagovnice v Novem mestu ni bil le »dogodek leta« za PE Standard, da ne rečem za vso našo delovno organizacijo. Ne pretiravam, če rečem, da je bil to prav tako velik dogodek za Novomeščane in okoličane. Takoj, ko je bila odprta blagovnica in so se odprla ena izmed velikih vhodnih vrat ter je predsednica CDS tovarišica Vera Aljančičeva prerezala vrstico, se je množica potrošnikov nekaj minut neprekinjeno valila po stopnicah in v 10 minutah napolnila do zadnjega kotička vse tri etaže, ki imajo s stopniščem vred kar 1.000 m² površine.

Znano je, da je že pred otvoritvijo »šel glas v deveto vas«, da bo blagovnica Mercator bogato založena in nadvse lepo opremljena, zato ni čudno, da smo prvega obiskovalca, ki je čakal na otvoritev, srečali že ob pol sedmih pred vhodnimi vrati, čeprav je bila napovedana otvoritev za 11. uro.

V veliki gneči nakupovanje ni bilo tako lahko. Med množico je bilo tudi precej ogledovalcev, ki so se odločili, da bodo ponovno prišli malo pozneje ali drugič.

S težavo sem se prerinila do tega ali onega kupca, da ga povprašam za mnenje in vtis o blagovnici in o tem, kaj je kupil.

»O, zelo mi je všeč,« je dejala Angela Brezovar, »tudi pa je blagovnica, zares! No, ne vem še, kakšne so cene,« je previdno pristavila. »Verjetno bo, kot je po navadi: nekaj ceneje, nekaj pa ne. Prišla sem kupit otroško perilo.«

»In kako ste zvedeli za otvoritev?« sem jo vprašala, ko je povedala, da je doma iz Gotne vasi 44.

»Po radiu sem slišala, saj je včeraj popoldne in zvečer napovedal njeno otvoritev.«

Marijo Gorenjc iz Šentjerneja je kolegica opozorila na otvoritev.

»Vse je tako svojstveno, take blagovnice še nisem videla,« je dejala. Skupaj sva ogledovali konfekcijski oddelek in v njem lična vrtljiva stojala, na katerih so bile obešene ženske obleke. Naša znanca iz Šentjerneja je med njimi našla, kar je iskala...

»Blagovnica je zelo lepa,« je brez ovinkov odgovorila tovarišica Marta Prijatelj, po poklicu računovodkinja. Zelo pohvalno se je izrazila o konfekcijskem oddelku. In kaj ne bi bila, saj kot je povedala, je dobila kar tri obleke za isti denar, ki bi ga sicer morala odšteti šivilji za delo ene obleke.

Tovariši iz PE Standard so se zares temeljito pripravili na otvoritev. Priznati moram, da niti v Ljubljani nisem videla toliko lepih in modernih poletnih modelov oblek in tako poceni, kot tokrat v Novem mestu.

Arhitekt je v tej blagovnici pokazal vrsto domiselnosti. Naj ga predstavim, to je Peter Kerševan. Že dokaj projektov je naredil za našo trgovsko hišo. Njegovo delo je SP Metlika, SP Vevče, novomeška blagovnica, SP Crnuče, Vrhovci — slednji dve prideta še nared za otvoritev. Vedno je zelo resen in redkobeseden. Tokrat se je rahlo smehljajal. Očitno je bil zadovoljen.

Kup drobnih zavirkov je imela v roki Joži Košak, gospodinja,

ki je prišla iz 6 km oddaljenih Jelš. »Kar všeč mi je,« je dejala, »lepo je urejeno in veliko lepega je v njej, le velik dren je, pa si ne morem ustvariti pregleda nad oddelki in blagom. Kupila sem le drobnarije, za vsakega pri hiši po nekaj,« je pristavila z lju-beznivim nasmehom.

V drugem nadstropju. »Glej jo, Tatjano Gros!« mi je dejal reporter Dela, tovariš Peter Romanič, s katerim sva se brezuspešno iskala že pred otvoritvijo. Takoj sem izkoristila priložnost, poprosila simpatično interpretatorko popevk za njene vtise, Romaniča pa za posnetek. »Naravnost presenečena sem. Po pravici povem, nisem pričakovala take trgovine. Menila sem, da bo pač kaj povprečnega, bolj podeželskega. Prijetno sem presenečena, kako lepo je blagovnica urejena, prav velemestno. Kot kupec pa sem prišla pogledat konfekcijo, rada bi si kaj izbrala, če bom v tem drenu uspela, sicer pa bom morala ponovno priti...«

Dunaja Pogajen iz Podturna dela v tovarni perila Labod v Novem mestu kot krojilka. »Izbrala sem si dve obleki v konfekcijskem oddelku. Blagovnica mi je nadvse všeč. Za otvoritev sem izvedela po radiu.«

V konfekcijskem oddelku so bile Marinka Dular, Vera Košak in Martina Mesarič. Komaj sem jim zastavila vprašanje nekaj po dvanajsti uri o prometu v tem času: 220.000 Sdinarjev v pičlih 45 minutah.

Tovarišica Iva Bajer mi je postregla s podatkom o prometu v odelku za perilo: 477.309 Sdinarjev v dobrih 45 minutah.

In še podatek za oddelek s kozmetiko in bižuterijo: 115.000 Sdinarjev. To pa je za ta oddelek res veliko.

Predsednica DS PE Standard tovarišica Marija Vesel prevzema v imenu delovne skupnosti enote novo blagovnico v upravljanje, z zagotovilom, da se bo kolektiv nenehno trudil in skrbel za to, da bodo lahko potrošniki vsestransko zadovoljni

Nova samopostrežba

V četrtek, 7. marca je naše podjetje odprlo novo samopostrežno trgovino v Metliki. To je prva samopostrežna trgovina v metliški občini, sodobno urejena in funkcionalna. To je trgovski objekt, ki bi bil marsikateri občini, kakor tudi trgovski organizaciji lahko samo v ponos. S tem ne mislimo samo na provincialna središča, pač pa tudi na naša največja mesta.

Z otvoritvijo te trgovine ni samo pridobila poslovna enota Metlika, pač pa vse podjetje. Takšne trgovine bo naše podjetje postavilo v bližnji bodočnosti še v Crnučah, na Vevčah itn. Torej je z otvoritvijo te trgovine položen temeljni kamen tipske gradnje. Prednosti tipskega sistema gradnje dodobra poznajo predvsem večje trgovske organizacije v tujini, ki se ga poslužujejo, če se ga le morejo.

NA DAN OTVORITVE

Metlika je bila svečano pripravljena. Ob novem trgovskem objektu so plapolale zastave, za prebivalstvo tega belokranjskega mesteca pa je bil pogovor o otvoritvi trgovine tema številka ena. Na stotine in stotine občanov je

pohitelo na otvoritev, med njimi tudi tisti iz bolj oddaljenih krajev. S svojimi nakupi so izrazili zaupanje v našo trgovsko organizacijo, pred blagajnami je bila prava gneča. Degustacija kave Mercator, cigaret TTL in pijska Dana je izredno uspela. Kako tudi ne, saj je kaj takega za Metliko novost, poleg tega pa tudi prebivalci tega kraja vedo, da tako proizvajalci kot trgovina nanje niso pozabili.

Sam trgovski objekt je pomaknjen proti novogradnjam, v njegovi okolici rastejo novi stanovanjski bloki. Pod skupno streho je bife in velika samopostrežba ter ločen prostor, v katerem je Mesno podjetje Metlika uredilo mesnico. Vsi trije prostori imajo skoraj 500 m² uporabne površine, v katero pa niso zajeti pisarniški, skladiščni in ostali prostori. Pred samo trgovino je ploščad, kjer je poleti moč namestiti več miz in stolov, tako, da bife lahko opravlja tudi klasične gostinske usluge. Precejšen parkirni prostor ob urejeni okolici bo nedvomno zvalil tudi marsikateri turista, saj je Bela krajina v tem smislu hitro razvija, motoriziranih »nomadov« je v tej

PE Metlika: Če bo vsak dan toliko potrošnikov v novi SP — so bila sredstva dobro naložena

PE Metlika: Novo SP v Metliki je odprl predsednik občinske skupščine tovariš Franc Vrvišar (desno)

v Metliki

pokrajini iz dneva v dan več. In viden kandelaber z napisom »mercator« z metliškim grbom na vrhu jih bo na to opozoril, vodomet na nekoliko vzdignjeni ploščadi in urejen prostor pred trgovino pa privabila.

V KORAK Z RAZVOJEM

V Razgovoru s Francetom Kobetom, direktorjem PE Metlika, ki ni mogel prikrivati zadovoljstva ob otvoritvi nove samopostrežne trgovine, smo lahko boljše spoznali metliški »trgovski svet«. Nova samopostrežna trgovina v Metliki je bila nujnost, je začel direktor Franc Kobe, posebno še, če mislimo iti v korak z razvojem trgovine drugod, kakor z razvojem trgovine nasploh v primerjavi z industrijo in ostalimi vejami gospodarstva.

Do zdaj kaj takega ni mogla v Metliki nuditi nobena špecerjska trgovina. Dozdajšnje klasične trgovine so bile premajhne in zastarele, da bi lahko nudile dovolj veliko izbiro blaga, da bi lahko potrošnikom sodobno postregli. Prodajna površina trgovin je bila premajhna in v okviru dozdajšnjih trgovin na kaj takega sploh ni bilo mogoče misliti. Vse drugače je zdaj, ko smo odprli novo, sodobno samopostrežno trgovino. V njej lahko potrošnik kupi od osnovnih živilskih artiklov, do zelenjave in delikates, kakor tudi drobno industrijsko potrošno blago — od galanterijskega blaga pa vse do manufakturnega.

In kaj lahko porečete z ozirom na novi trgovski objekt; na eni strani kot potrošnik, na drugi pa kot trgovec? smo povprašali simpatičnega direktorja.

Vsekakor je nova trgovina nekaj pozitivnega, pridobitev za meščane, okolčane, pa tudi za naš razvijajoči se turizem. Veseli me, da smo tudi v Metliki dobili nekaj novega, sodobnega. Po drugi strani pa vsekakor ne morem mimo tega, da novi trgovski ob-

jekt stoji zahvaljujoč se integraciji. Naša PE kot samostojni kolektiv kaj takega zdaleč, zdaleč ne bi zmogla. Pri tem seveda gre tudi za razumevanje samoupravnih organov veletrgovine Mercator, kakor tudi ostalih činiteljev, da so se odločili ravno za Metliko, da so namenili v ta objekt velika sredstva, ki se takoj ne bodo mogla amortizirati, pač pa šele čez čas. Prav tako pa gre zahvala Dolenjski banki in hranilnici za premostitveni kredit.

SAMOPOSTREŽBA JE ŽELJA POTROŠNIKOV

To so bile prve besede Nika Zupaniča, načelnika za gospodarstvo metliške občine, ko smo ga pobarali, kaj misli o novem trgovskem objektu. Poglejte! Ljudje so kar z nevoščljivostjo gledali proti sosednjemu Crnomlju, ki se je s takšnim objektom že ponašal. Zakaj ga ne bi mogli imeti tudi mi tu v Metliki? Nima namena govoriti o kakšnem izredno dobičkonosnem poslu te samopostrežne trgovine, kajti to bi bila iluzija. Vendar moram poudariti, da v okolici trgovine raste novo stanovanjsko naselje, ki bo že v bližnji bodočnosti stalni potrošnik te trgovine. Tu seveda še moramo dodati, da se bo velika večina okoličanov, ne samo iz naše občine, pač pa tudi iz sosednje republike Hrvaške navezala na to trgovino.

Za Metličane je ta lokal res izredna pridobitev. Vse potrošno blago je na kupu, v trgovini pod eno samo streho. Končno smo s to trgovino dobili tudi »gostinjski« lokal, kjer bo moč dobiti tople malice, seveda s hitro in solidno postrežbo in kar je za delovnega človeka še bolj važno — poceni. In ne samo, da upam, pač pa tudi trdim, da bo ta objekt rentabilen.

»Mercator je prispeval svoj delež pri razvoju gospodarstva v naši občini. In če bi se tudi druge dejavnosti, ne samo trgovina, tako uspešno razvijale, bi bili zelo zadovoljni, je pričel Slavko Prevanšek, podpredsednik skupščine občine Metlika. Bela krajina bo sčasoma postala izredno zanimivo tržišče. Tisti, ki bo to

PE Metlika: Pogled v notranjost nove SP v Metliki

PE Metlika: Bogata založenost in velika izbira v novi SP bo lahko zadovoljila slehernega potrošnika

tržišče prvi osvojil, bo potegnil levji delež zasluzka. Namreč računati moramo, da se bo Bela

krajina z ozirom na porast turizma v smislu vsesplošnega napredka in razvoja življenjskega standarda kaj kmalu razvila v izredno turistično privlačno področje. To nam nedvomno pričajo številna privlačna področja naravnih lepote, kulturno-zgodovinskih spomenikov in spomenikov iz NOB, kakor tudi vinorodna pokrajina sama ter še kup drugih zanimivosti. Prepričan sem, da se bo ta objekt že v desetih letih poplačal. Na področju trgovske mreže pa sem mnenja, da bo v bližnji bodočnosti že potrebno misliti tudi na trgovino s specializirano dejavnostjo železninske stroke, v kateri bodo na voljo rezervni deli za avtomobile, gospodinjski in ostali električni aparati ter drugo potrošno blago.

Sicer pa, če bi se druge dejavnosti v naši občini tako razvijale kot trgovina, bi naša občina lahko že štela med razvite. Nedvomno pa je pričakovati, da se bo v kratkem gospodarstvo v naši občini precej spremenilo. Do zdaj je bila naša občina izrazito kmetijska, toda v kratkem bodo zaživele industrija, turizem in druge veje gospodarstva. In trgovina, če se bo v naši občini razvijala naprej tako dobro kot do zdaj, bo na vse te spremembe pripravljena.

PE Metlika: Še nekaj trenutkov in kupci bodo vstopili v novo SP

Ustvarjalno in gospodarno sožitje

Z novim letom se je združilo z veletrgovino Mercator podjetje za predelavo in embalaranje živil, bolj znano s krajšim imenom — Emba. Referendum o združitvi sta oba kolektiva opravila že v decembru. V Embi so z eno samo izjemo vsi člani kolektiva glasovali za združitev. Že tak rezultat dokončne volje kolektiva dokazuje, da se je Emba odločila za skupno gospodarsko pot z veletrgovino Mercator zavestno in v prepričanju, da bo poslovanje skupno z velikim podjetjem prineslo vsem, tako tudi obratni enoti Emba, nove možnosti za še učinkovitejši poslovni razvoj.

Predno si ogledamo zasnovano za to skupno pot in jasno začrtane perspektive združenega podjetja je prav, da približe spoznamo razvoj Embe — novega člana našega velikega kolektiva. Pri tem nam bosta pomagala direktorica Embe tovarišica Julija Karis-Bevčar in predsednik delavskega sveta Boris Vavpotič, ki je po službenem mestu obratovodja.

Embina dosedanja zgodovina je kratka, saj šteje njena starost vsega dobrih dvanajst let. In vendar je v tem kratkem času znala živeti tako bogato, ustvarjalno in gospodarno, da sodi danes med kolektive, ki so dosegli v svojem obstoju najbolj buren razvoj. Prisluhnimo, kako se te trditve ujemajo s podatki in pričevanjem direktorice, ki je vodila podjetje od nastanka naprej in ki ji kolektiv brez hvalisanja pripisuje največ zaslug za razvoj podjetja:

»Začeli smo leta 1956 z enim samim milijonom dinarjev obratnih sredstev, v starih hlevih in umazanih delavnicah, brez odjemalcev in brez vsakršnih izkušenj.«

Zelo beden začetek, kajne? In če povemo, da je imelo tedaj šest zaposlenih delavcev, osnovnih sredstev v vrednosti 300.000 Sdinarjev, toliko kot približno velja danes moped, potem je podoba Embinih težkih začetkov še bolj očitna. Od občinskih mož dalje so vsi zmajevali z glavo, ko je kolektiv trmasto vztrajal in pri tem verjel v lepše čase. Sicer pa prepustimo besedo spet direktorici tovarišici Juliji Karis-Bevčar:

»V prostoru, ki je obsegal 60 kvadratnih metrov površine, smo imeli razpostavljenih le nekaj starih miz in tehtnic. Toda počasi, a sigurno, smo prodirali z našimi proizvodi na trg z novimi in zanimivimi trgovskimi živilskimi izdelki in uslugami za goste in detaljiste. Svojo pozornost smo zbudili lahko le z izdelki, saj denarja za reklamo nismo imeli. Naše izdelke so začele trgovine vse bolj ceniti, posebno maloprodajna trgovska mreža je počasi spoznavala vrednost embaliranega blaga v sodobni trgovini.«

Danes si težko predstavljamo, da bi deke čaja, kave, popra in še desetero drobnih živilskih artiklov tehtali kupcem sproti, saj smo celo trgovske zajemalke za moko, sladkor in druga živila že

takorekoč zavrgli. In vendar še ni tako dolgo, ko smo sleherno deko natehtali v trgovini pred kupcem, niti polnih deset let ni od tega. Potem se je obrnilo. Po zgledu razvitejših dežel smo začeli tudi v naših trgovinah uvajati embalažo. Emba je posodobljenje trgovine kmalu občutila. Ročno embalaranje ni več dohajalo časa, potrebno je bilo razmisliti o modernih strojih za embalaranje živil. In kolektiv Embe je vložil v modernizacijo dobesedno del sebe. Odrekel se je večjim plačam.

»V začetku lanskega leta,« pripoveduje direktorica, »je podjetje doseglo industrijski razvoj. Danes nas je v kolektivu šestdeset in smo lani ustvarili približno tri milijarde prometa, od tega 220 milijonov Sdin čistega dohodka. V minulih letih so dobili naši izdelki štirinajst Oskarjev — največje priznanje za embalažo pri nas in visoko mednarodno priznanje za embalažo, z enakim se lahko pohvali v Jugoslaviji le še pet podjetij.«

Ta pripoved je pravzaprav najbolj verodostojna legitimacija solidnega podjetja, ki je z zelo ugodno poslovno bilanco stisnilo ob novem letu roko Mercatorju.

Združitev z Mercatorjem pa ni slučajna. Ne le, da so jo snovali eno leto, ampak ima globlje korenine.

Obratna enota Emba: Pogled v pražarno. Tudi v tem oddelku tiči ena od »skrivnosti« o stopnji kvalitete naše kave

»Z Mercatorjem sodelujemo že peto leto in iskreno rečeno, v začetku z nezaupanjem drug v drugega,« pravi direktorica, »kmalu pa so se dvomi razkadili, poslovne vezi so se utrdile in danes pokrivamo že tretjino vse naše proizvodnje z Mercatorjevimi blagom.«

Medtem je Mercator razmišljal, v to so ga silile potrebe lastne trgovske mreže, o lastni embalarnici. Toda predno se je odločil za večjo investicijo v povsem novo dejavnost, se je ozrl po že obstoječih zmogljivostih za em-

baliranje in tako se je srečal z nami. Srečanje je bilo za nas nadvse dobrodošlo, saj smo v istem času sami razmišljali o novem modernem obratu. In v gradnji tega obrata smo našli oboji skupno besedo — združena racionalno naložena sredstva za povečanje zmogljivosti Embe. Poleg smotnejše naložbe sredstev so Mercator prav gotovo pobudile za pogovor o združitvi obeh podjetij tudi dobre poslovne izkušnje v dosedanjem sodelovanju.«

Embalirnica je podaljšana roka trgovine. Tako je poleg kreditnih sredstev za nov obrat Emba zamikal predvsem odjemalec z izredno razvejano maloprodajno trgovsko mrežo.

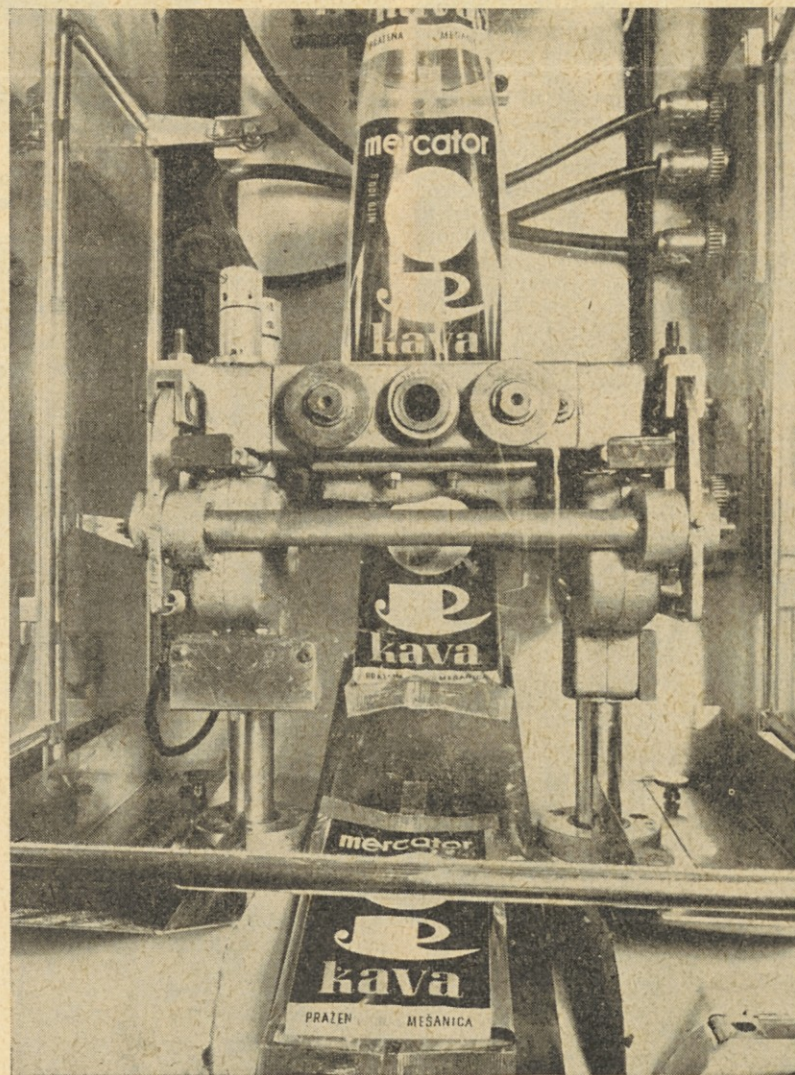
»V Mercatorju smo videli preko 400 trgovin,« pripoveduje tovarišica Karisova, »in njihove prodajne police bi lahko založili z našo vedno večjo proizvodnjo. Nadalje smo videli v Mercatorju veletrgovino z zunanjetrgovinsko registracijo. In slednjič, nismo si hoteli po nepotrebnem nakopati konkurence, ko pa je mogoče s tesnejšimi poslovnimi vezmi in koncentracijo proizvodnje doseči večji poslovni uspeh, cenin in kvaliteten izdelek in promptno dostavo, saj težimo za tem, da bi se lahko ponašali z enako kvaliteto kot na zahodu. Do tje nam manjka sicer samo za las.«

Boris Vavpotič, predsednik delavskega sveta, pripoveduje še o podrobnostih pogojev integracije.

»Med integracijske pogoje smo uvrstili: zagotovljen odjem naših izdelkov in enake pravice kot jih imajo po Mercatorjevem statutu druge njegove obratne enote — 50 odstotkov dohodka za samostojno razpolaganje v enoti, da bi se lahko razvijali tako, kot nam narekujejo potrebe. O teh pogojih smo se z Mercatorjem sporazumeli. Potem smo razpravljali o jasno izdelanem elaboratu, najprej v naših samoupravnih organih in nato še v kolektivu. S kolektivom smo se odkrito pomenili in sleherni naš delavec je vedel, za kaj se bo odločil. Dokaz za vsestransko obrazložitev je tudi izid referenduma — dokončne volje kolektiva za prihodnost našega podjetja.

Pri tem pa velja posebej poudarjati zrelo presojo kolektiva,

(Nadaljevanje na 13. strani)

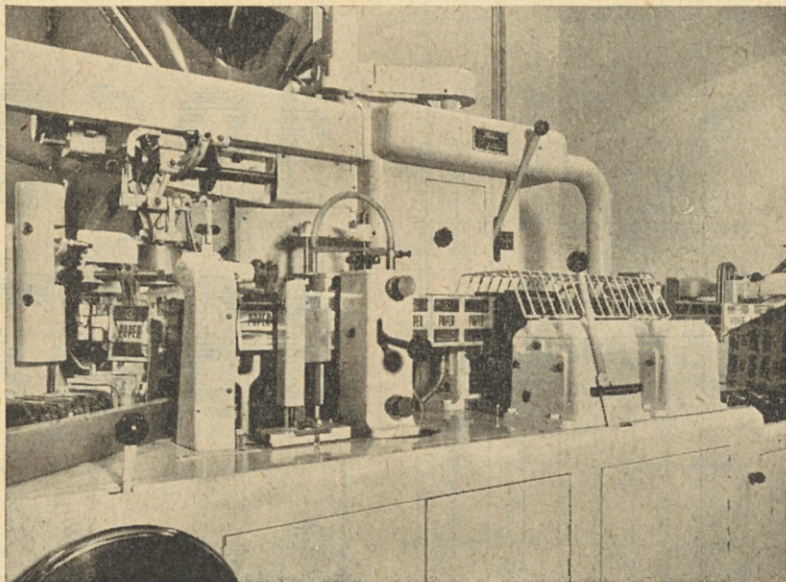

Obratna enota Emba: Tako embalirajo v naši obratni enoti kavo Mercator

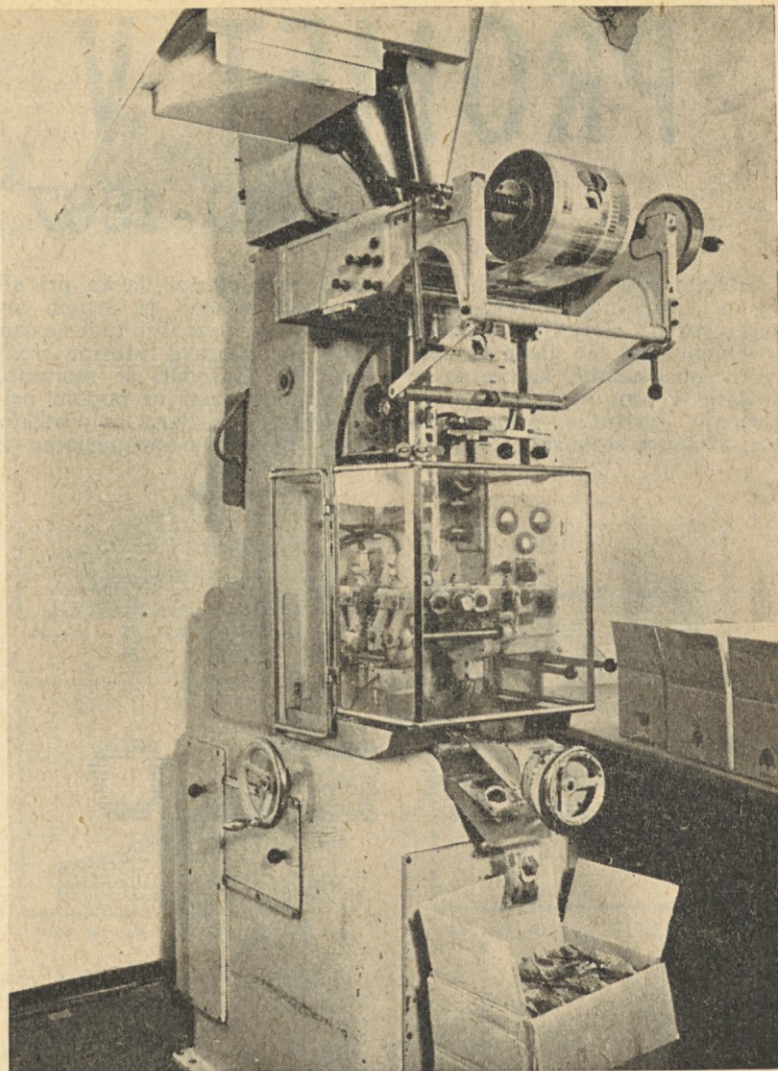
(Nadaljevanje z 12. strani)
saj smo vendarle kot samostojno podjetje dosegli zelo lepe uspehe. In mnogokomu bi se lahko zdelo, da ni potrebe, da bi se vezali z drugim podjetjem. Naše delitveno razmerje med skladi in osebnimi dohodki je 55:45 v dobro skladov. Poprečni osebni dohodki pa so bili v minulem letu približno 105.000 Sdinarjev. Prav v zvezi z delitvijo osebnih dohodkov smo si posebno prizadevali poiskati z Mercatorjem skupno besedo. Trgovina ima drugačna merila za delitev osebnih dohodkov kot mi. Vendar smo tudi to uskladili s popravkom Mercatorjevega temeljnega pravilnika o delitvi osebnih dohodkov.«

Med obiskom v Embi nas je presenetilo, da opravlja strokovne in upravne službe vsega šest režijskih delavcev. Svojo organizacijo poenostavijo, da z najmanjšimi možnimi stroški »bremenijo« proizvodnjo. Pri tako skromni zasedbi v režijskih službah morajo velikokrat poprijeti za vsakršno delo, čeprav ga ne vsebuje opis delovnega mesta. To se verjetno ujema z mislijo direktorice, ki jo je sredi pogovora izrazila: »Najdragocenejša vrednota je človek, ki ustvarja. Če se tega zaveš, potlej zadušiš mnogokatero težavo, tudi tako imenovani prestiž.«

I. V.

Obratna enota Emba: Embalni stroj za začimbe

Obratna enota Emba: Na tem stroju opravlja enota usluge tudi za druga podjetja

NOVE VRECKE — ZA BLAGOVNICE MERCATOR

V skladu z novim zaščitnim napisom in zaščitnim znakom podjetja smo naročili in imamo na voljo vrečke, uporabne za blagovnice in prav tak ovojni papir — 45-gramski.

Vrečke imajo stransko gubo. Velikosti pa so sledeče: 12 × 22 centimetrov, 17 × 28 cm, 22 × 40 centimetrov in 27 × 50 cm. Ovojni papir pa je na voljo v širinah po 60, 50 in 40 cm.

MAGNETNE RJUHE

Pred kratkim so v ZDA izdelali posebne rjuhe, ki so namenjene otrokom. Tako so izdelali nekakšne »magnetne« rjuhe, ki onemogočajo, da bi se otroci razkriili med spanjem; »fluorescentne« rjuhe, ki »varujejo« otroka pred nočnim strahom in »hidrantne« rjuhe, ki varujejo otroško kožo pred opeklinami....

NOVA EMBALAZA ZA SUROVO MASLO

Vpeljali so jo na Danskem. Je iz prozorne plastične mase in ima obliko jajca. V njo gre po 50 ali 100 gr surovega masla. Praktičnost je v tem, da lahko iz nje prav enostavno stiskamo vsebino naravnost na kruh. Če pa se je maslo v hladilniku le preveč strdilo, pa ga kaj hitro lahko zmehčamo tako, da ga z embalažo vred potopimo v mlačno vodo.

Dež je lil, ko smo se peljali proti Grosupljemu. Velike skupine Grosupeljčanov pa le ni mogel zmotiti, da bi se že eno uro pred napovedano otvoritvijo ne zbrali pred novo Mercatorjevo trgovino v svojem kraju. Bilo je 7. februarja.

Otvoritvi nove samopostrežbe so prisostvovali direktor podjetja Adolf Osterc, ta je v kratkem govoru tudi orisal razvoj podjetja in napore vseh Mercatorjevih delavcev za čimboljšo preskrbo tržišča s prehranbenim in drugim blagom, vodilni uslužben-

ci občinske skupščine Grosuplje, številni občani ter novinarji Dela, Ljubljanskega dnevnika in Delavske enotnosti.

Predsednik skupščine občine Grosuplje IVAN AHLIN meni o novi trgovini v Grosupljem tole: »Letno se v Grosuplje preseli po 150 ljudi. Vzporedno z razvojem kraja se mora razvijati tudi trgovska mreža. Z blagom je dosedaj preskrbovalo Grosupeljčane izključno krajevno podjetje »Tabor« Grosuplje, zato je konkurenca še posebej dobrodošla. Kot potrošniku mi je nova Mercatorjeva samopostrežba všeč. To je sodobna trgovina.«

JOZEFA JANEŽIČ, poslovodkinja, pa nam je povedala tole: »Trgovina meri skupno 300 m², od tega je čiste prodajne površine približno polovica, drugo odpade na skladišča in bife. Trgovina nima vidnejših pomanjkljivosti — te smo sproti odpravili.

Gospodinja SLAVKA ZRNEC je nad novo Mercatorjevo trgovino v Grosupljem navdušena. Najbolj jo veseli, da ima trgovina tako veliko izbiro blaga, cene pa so nižje kot drugod.

Gospodinja MAJI ŠTROZAK je najbolj všeč, da so v Grosupljem dobili še eno trgovino. »Konkurenca je vedno dobrodošla,« nam je dejala in hitela nakupovat.

Matjaž Vizjak

Nova samopostrežba v Grosupljem

PE Hrana: Ob otvoritvi nove SP v Grosupljem

PROMET V LETIH

1960 - 1967

Gibanje prometa v letih 1960 do incl. 1967 nam prikaže zelo nagel razvoj podjetja oz. naših poslovnih enot, ne glede na večkratne spremembe, katere so se pojavile v tem razdobju gospodarjenja (zvišanje proizvodnih cen, zvišanje sezonskih cen, zvi-

šanje prometnega davka pri alkoholnih pijačah in drugih artiklih), a ne nazadnje tudi močan vpliv gospodarske reforme sredi leta 1965. Zavedati se moramo, da stopnja rasti ni popoln prikaz veličine podjetja za preteklo dobo, če je ne primerjamo z

enakimi ali vsaj sorodnimi podjetji v isti ali drugi republiki, vendar teh za enkrat še nimamo.

Gibanje prometa na drobno smo prikazali za vse naše poslovne enote ne glede na leto pripojitve. Promet »PE Standard« je prikazan od leta 1963 dalje,

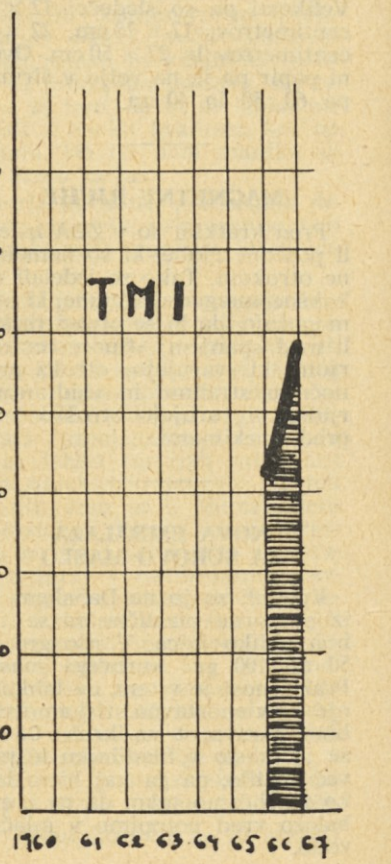
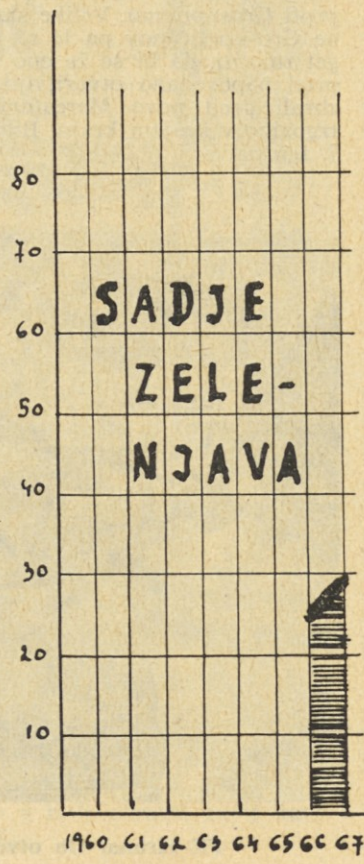
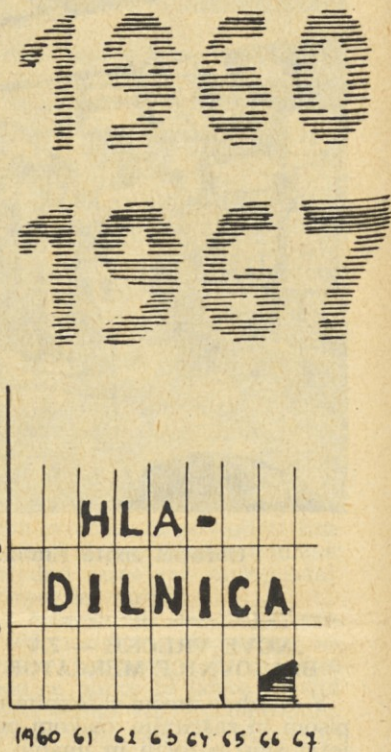
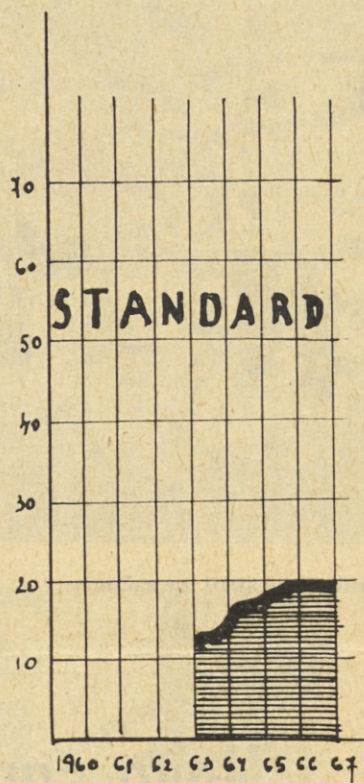
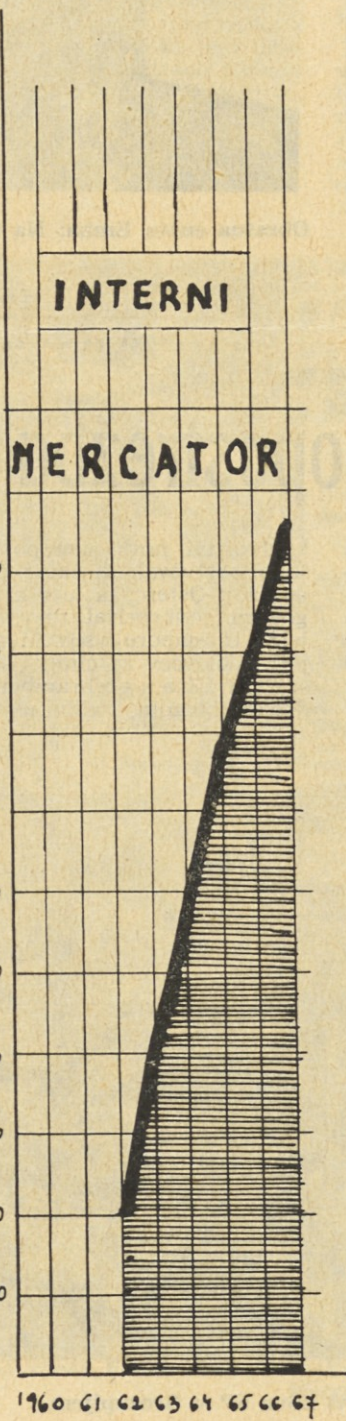
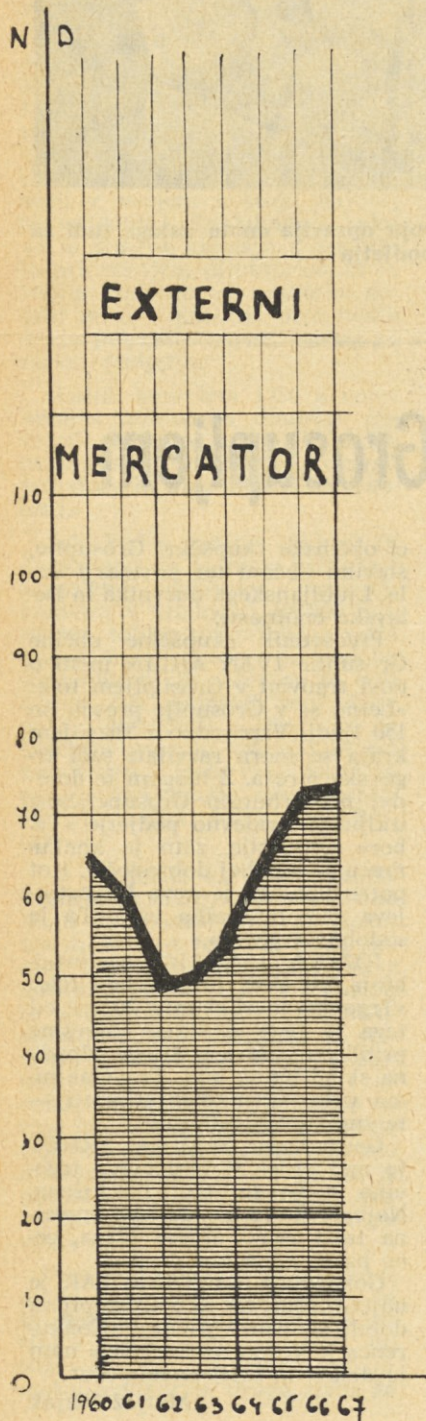
PE »Preskrbe« Tržič od leta 1965 dalje, PE »Sadje-zelenjave« in obrata TMI pa od leta 1966 dalje. Promet je prikazan v milijonih novih dinarjev. Na isti način smo prikazali gibanje prometa na debelo, vendar smo za OE »Mercator« ločili interni in eksterni promet v letu 1962, z začetkom pripajanja samostojnih trgovskih podjetij k OE »Mercator«. Pri obratu TMI pa je v prometu na debelo zajet tudi promet izvoza.

V naslednji številki glasila »Mercator« bomo skušali prikazati še druge pokazatelje za dobo 1960—1967.

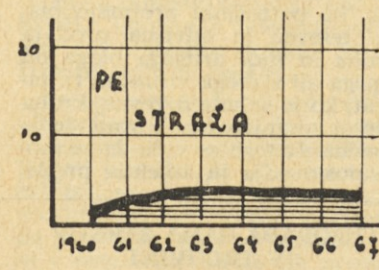
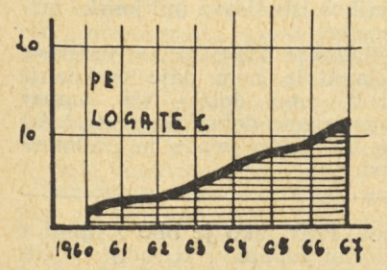
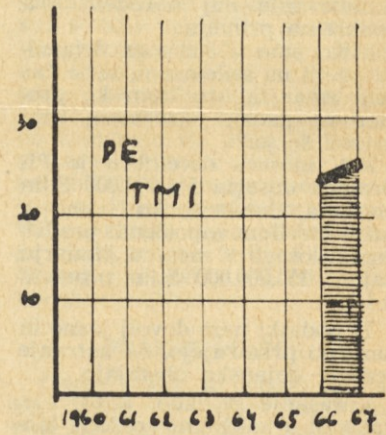
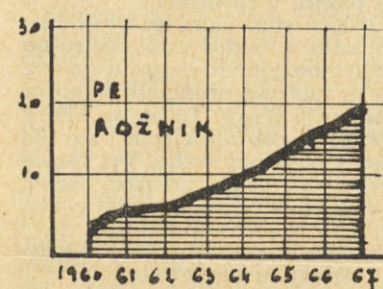
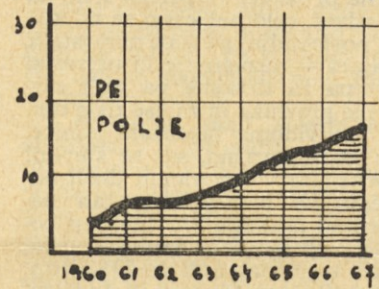
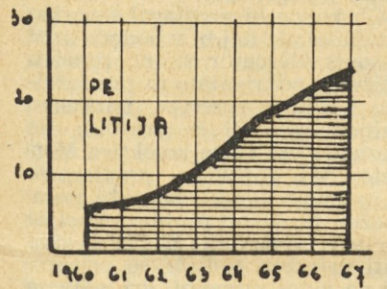
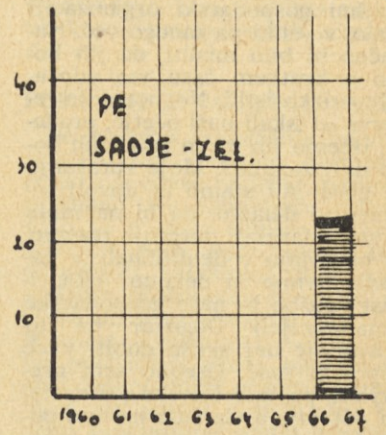
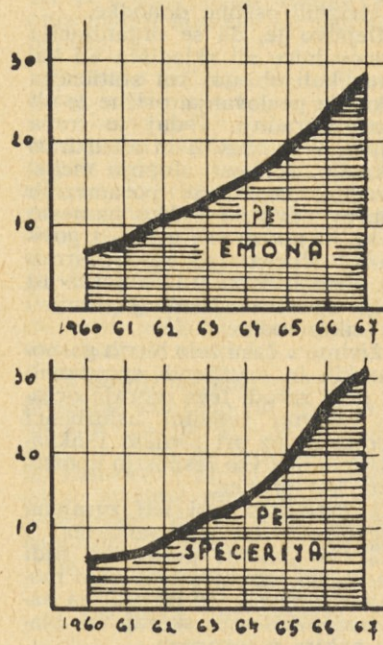
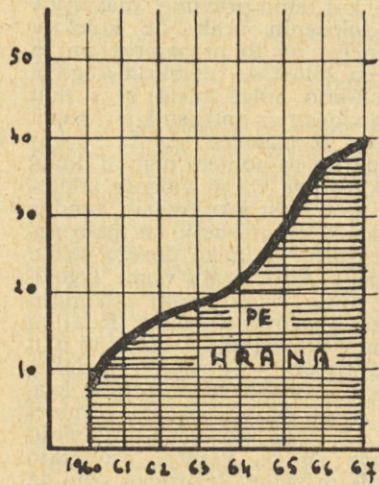
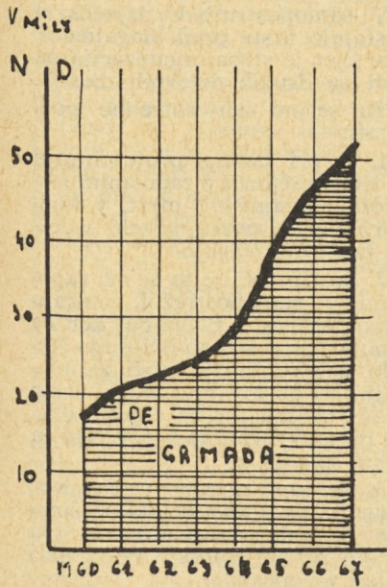
Hvastja Kancijan

PROMET NA DEBELO

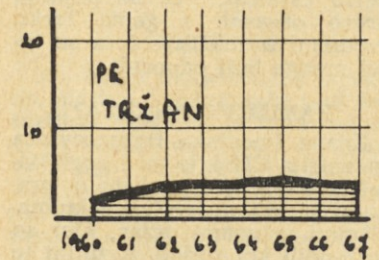
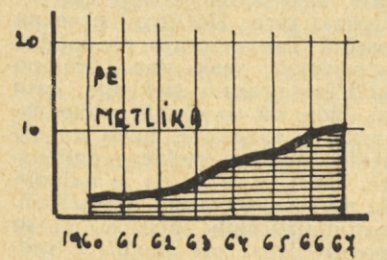
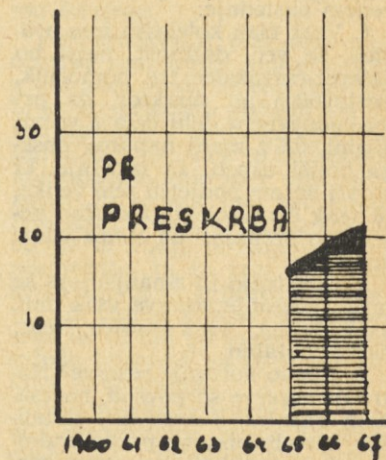
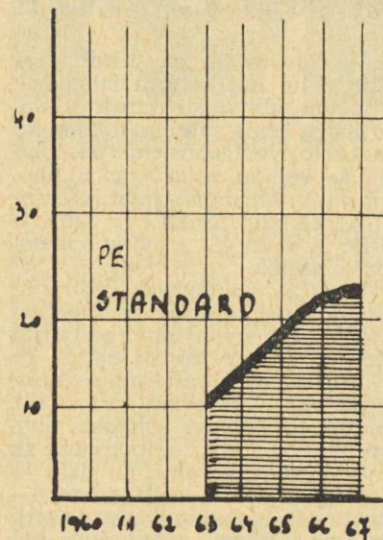
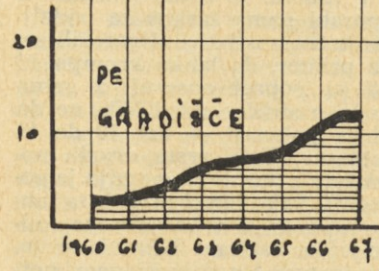
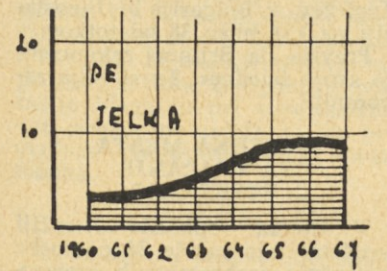
V MILY

Promet na drobno

1960
1967

Iščimo, odkrivajmo in zmanjšujemo notranje rezerve

V zadnji številki glasila »MERCATOR« je bil objavljen tudi članek pod naslovom »Poslovodje preberite«.

Vtis imam, da je pisec članka malo preskromen, ko priporoča, da naj članek prečitajo samo poslovodje. Ne, ta članek naj prečitajo vsi člani kolektiva MERCATOR in zaželeno bi bilo, da se k omenjeni problematiki oglasijo s prispevki tudi drugi člani kolektiva, saj je problem notranjih rezerv problem vseh zaposlenih.

Nesporno dejstvo je, da je v gospodarskem življenju mnogo rezerv. Res je tudi, da jih je v majhni gospodarski organizaciji malo, v veliki pa mnogo več. Napočno bi bilo misliti, da jih bomo v kratkem času vse odpravili — izkoristili. Ne, notranje rezerve so iskali naši očetje, pradedi, iščemo jih mi in iskali jih bodo naši zanamci. Moje vprašanje se glasi: Ali stalno in dovolj intenzivno delamo, da bi na minimum zmanjšali notranje rezerve, ki obstajajo v okoliščinah, v katerih živimo in delamo? (Razvitost družbe in naše gospodarske organizacije.) Odgovor na to vprašanje naj skuša dobiti vsak zaposlen zase. Osebnost sem prepričan, pa tudi številni pokazatelji potrjujejo, da smo na tem področju z integracijo dosegli mnogo uspehov. Nepravilno, kratkovidno in škodljivo bi bilo trditi, da se v dani situaciji ne da ničesar pomembnega zboljšati. Sam trdim, da imamo pri našem podjetju še mnogo rezerv. Za lažje razumevanje naj navedem dva konkretna primera:

1. Ko smo z 8-urnega delavnika prešli na sedemurni, se je čas dela zmanjšal, medtem ko promet ni padel, nasprotno, celo dvignil se je.

2. V mesecu decembru je PE Grmada dosegla 511.000.000 Sdin prometa, medtem ko bomo z istim številom zaposlenih predvidoma dosegli v mesecu januarju največ 350.000.000 Sdin prometa itd.

Ti podatki nam dovolj jasno in nazorno prikazujejo, da notranje rezerve dejansko obstajajo.

Vprašanje je, kdo, kdaj, kje, kako in s kakšnimi sredstvi lahko odkriva in zmanjšuje notranje rezerve.

Odgovoriti na omenjeno vprašanje ni lahko niti preprosto, vendar se mi zdi, da ni odveč, če navedem naslednje:

1. Vsak član kolektiva ima pravico, še več, dolžnost, najsi bo delavec-razvažalec, trg. pomočnik, poslovodja ali direktor, da pri vsakodnevnem delu dela z vsemi silami, da z manj naporov dosega boljše uspeh. Te izkušnje, ki so pri našem podjetju zelo velike, je vsak član kolektiva dolžan nesebično prenašati na ostale člane kolektiva.

2. Odkrivajo in zmanjšujejo se lahko notranje rezerve vsak dan, vsak teden, vsak mesec, leto; skratka stalno.

3. Kje so notranje rezerve? Notranje rezerve so povsod, na vsakem koraku, v trgovini, skladišču, kletih, pisarni, predelovalnici itd. Na vsakem delovnem mestu: delavca, trg. pomočnika, blagajničarke, namestnika poslovodje, poslovodje, direktorja, v administraciji, računovodstvu itd.

Dobro postavljena organizacija dela je eden izmed temeljev za doseg zmanjšanja notranjih re-

zerv. Toda tudi ta se mora stalno, dinamično, gibčno in sodobno prilagajati nalogam podjetja. Prav tu smo po mojem mnenju mnogokrat okorni in zastareli. Vsi člani delovnega kolektiva si moramo biti na jasnem, da si bomo le z večjo produktivnostjo dela dvignili osebne dohodke.

Dejstvo je, da se organizacija poslovalnice ali skladišča ali kate-regakoli obrata, kot statične faktorja poslovanja, prične že ob sami izgradnji. Tedaj je treba temeljito razmisliti in analizirati lokacijo, velikost, stopnjo mehanizacije, kapacitete posameznih naprav (dvigalo 200 kg namesto 80 kg in podobno), ali bo trgovina klasičnega tipa, samopostrežba, samoizbirna itd., skratka tu velja načelo »sedemkrat premisli in enkrat odloči«!

Živimo v času zelo hitrih gospodarskih in družbenih sprememb in prav zaradi tega morajo organi vodenja (vodilni uslužbenci podjetja) to pri svojem vsakdanjem delu z vso resnostjo upoštevati, kot primer:

1. Pred desetimi leti zgrajena trgovina je danes že zastarela.

2. Pri gradnji prvih, pa tudi kasnejših samopostrežb smo morali rezervirati lep prostor za pakirnico, danes se skoraj vse blago pakira v tovarnah.

3. Ker smo sami pakirali blago, smo v vsako samopostrežno trgovino nastavili-zaposlili po dve tri in tudi več prodajalk samo za pakiranje blaga. Te pa so bile v glavnem nekvificirane, kar še danes povzroča težave pri razporeditvi na druga delovna mesta.

4. Tudi struktura prodaje blaga se zelo hitro spreminja:

a) pred desetimi leti delikatese skoraj nismo prodajali;

b) pogledjmo danes delikatesne oddelke v naših samopostrežnih trgovinah! Ravno tako je s prodajo kruha, sadja in zelenjave,

daja pri našem podjetju, če jo primerjamo z drugimi, na vsak način na zelo visoki ravni. Delitev dohodka in ostala notranja zakonodaja mora biti tako postavljena, da delavec lahko vsak dan izračuna, kaj mora narediti in koliko denarja bo zato prejel. Še več! Notranja zakonodaja mora biti taka, da vse zaposlene sili k iskanju boljših rešitev poslovanja.

Nelahki problem v prodajalnah je tudi ta, da kupci ne prihajajo kupovat blago enakomerno, temveč, kot temu pravimo, »navalijo« v določenih urah. Če kolektiv trgovine na to ni pripravljen in to na žalost se čestokrat dogaja, nastajajo dolge vrste in s tem negotovanje potrošnikov, kupci gredo iz trgovine, ne da bi kaj kupili in to pomeni manjši dohodek. Res je, da ni mogoče odpraviti vseh vrst v trgovinah, vendar z dobro organizacijo in malo dobre volje, se lahko doseže velike uspehe. Poslovodja vsake trgovine mora vedeti, kdaj nastajajo tako imenovane konice. Kdaj in kateri čas prihaja v trgovino največ kupcev — v soboto, nedeljo, nekeje 1. drugje 10., v tretjem kraju 15. ali 30. oziroma 31. v mesecu, t. j. tedaj ko kupci prejema plače ali pa kmetje prodajajo svoje pridelke. Prepričan sem, da ni odveč, celo potrebno se mi zdi, da poslovodja, pa tudi namestnik planira — zaznamuje in ustrezno ukrepa za državne pa tudi cerkvene praznike in za vse tiste dni, ki predvidoma nastajajo konice. To je zelo važno, saj se številni potrošniki v omenjenih dneh odločajo za nakup blaga ali nasprotno ne kupujejo (na dan božiča pade prodaja kruha v nekaterih trgovinah tudi do 50% itd.). Zanimiva ugotovitev je tudi ta, da ne samo v praznikih ali dnevih, ko potrošniki prejmejo plačo, temveč je odvisna prodaja kruha in tudi drugega blaga od lepega ali slabega vremena t. j. takrat, ko je sobota deževna, kruha vedno zmanjka in obratno, če je sončna. Iz tega se vidi, da se mora poslovodja in kolektiv prodaj-

jalne temeljito pripraviti prav za tiste dni, v katerih nastajajo konice. Poleg drugega mora poslovodja po potrebi že med tednom, ko je promet manjši, omogočiti, da zaposleni delajo namesto 7 ur, samo 6 ali poedinci tudi po 5 ur, a v konicah ustrezno število ur več. To velja načelo »urca — prilika zamujena ne vrne se nobena«.

V samopostrežbah največkrat nastajajo vrste pred blagajnami, tam kjer je slaba organizacija pa tudi na drugih delovnih mestih.

Tu se mi zdi potrebno podčrtati:

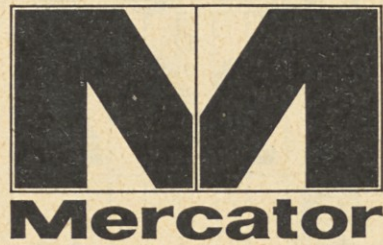
1. Že pri samem projektiranju je treba računati z zadostnim številom blagajniških mest, v kolikor ne gre drugače, je zelo uspešna pomožna blagajna.

2. Da čimveč, če že ne vsi zaposleni v samopostrežbi, morajo znati ravnati z blagajno, ker če imamo samo strogo določeno število usposobljenih moči za blagajniško poslovanje, se kaj rado zgodi, da ena gre na dopust, druga pa naslednji dan v bolnišnico in vrste so tu.

3. Če ima samopostrežba več blagajn, je treba te stalno kontrolirati tako, da so vedno v redu in jih pri najmanjši okvari dati takoj v popravilo.

Ob koncu bi predlagal tovarišu uredniku, da naj bi v bodoče imel časopis Mercator stalno rubriko »Iščimo, odkrivajmo in zmanjšujemo notranje rezerve«. Istočasno priporočam, ali če dovolite, da pozivam vse člane kolektiva Mercator, da dopisujete, predlagajte v našem časopisu, kako bi posamezne poslovne probleme boljše in lažje reševati. Ne sme vam biti nerodno, tudi če so prispevki na videz skromni. Pri velikem podjetju lahko pomeni na videz majhna izboljšava milijonske prihranke.

Podjetje Mercator, v katerem delamo in nam daje vsakdanji kruh, smo dolžni vsi skupaj brez izjeme dobro negovati, tako da bo vedno mlado in poslovno sodobno.

UPORABA GAMA ŽARKOV V TRGOVINI

V Kanadi so delali poizkuse o uporabi gama žarkov za podaljšanje trajnosti živil. Ugotovili so, na primer, da lahko krompir, ki so ga poprej obsevali z gama žarki, vzdrži v skladiščih, ne da bi se pokvaril — kar 10 do 14 mesecev. Tudi vrsta drugih poizkusov z atomsko energijo je pokazala, kako uspešno se le-ta lahko uporablja v znanstvene, miroljubne namene. Izkazalo se je, da je tudi les dosegel neprimernejšo čvrstost, če so popreje drevo obsevali z gama žarki. Predmeti iz takšnega lesa so torej mnogo bolj odporni.

ZANIMIVA ANKETA?

Znana švicarska farmacevtska industrija CIBA je med angleškimi turisti izvedla anketo o tem, kako so bili zadovoljni s kulinaricnimi uslugami držav, kjer so se mudili kot turisti. Rezultat te ankete je objavil londonski Times: za Angleže je najmanj ustrezna »balkanska kuhinja«! Angleži so imeli čisto prebavne motnje! V Skandinaviji jih je dobilo 4 odstotke angleških turistov, v Švici pa že kar 18 odstot-

kov. Prav tako je bilo z njimi v Zvezni republiki Nemčiji; v Grčiji je imelo težave 35 odstotkov Angležev, v Bolgariji in Jugoslaviji pa kar blizu 38 odstotkov.

Pravijo, da Britanci zelo »ceni-jo svoje želodce«. To si velja zapomniti!

POSEBNA MESTA ZA VRAČANJE STEKLENIC

V Zvezni republiki Nemčiji predstavljajo pijače 34 odstotke potrošnje prehranbenih proizvodov. Med njimi je največja potrošnja piva: 126 litrov letno na osebo! Tako morajo prodajalne sprejemati vsak dan ogromno količino praznih steklenic. Zato ni čuda, da so vložili veliko naporov v raziskave, kako naj bi rešili problem steklene embalaže. Izkazalo se je, da je najboljša metoda organizacija posebnih, avtomatiziranih zbirališč, ki so ponajvečkrat pri vstopu v velike samopostrežbe. Kupec odda steklenico že pri vstopu, avtomat, ki sprejema steklenice, pa daje tudi potrdilo. S tem potrdilom obračunava kupcu vrnjeno embalažo na blagajni, preden zapusti trgovino.

Učinkovito razstaviti

Kupci »kupujejo z očmi«. Na tej ugotovitvi sta zgrajeni sodobni tehniki prodaje: samopostrežba in samoizbira. Da, ne le kupci, vsi ljudje sploh — z menoj in z bralci teh vrstic vred — močneje občutimo in doživimo tisto, kar vidimo na lastne oči in kar otipljemo z lastnimi prsti kot tisto, o čemer nam še tako lepo, barvito in prepričevalno pripovedujejo drugi. Zato kupci tudi »kupujejo z očmi«.

Prodati kupcem samo tisto, kar iščejo in po kar so prišli v prodajalno, ni posebna umetnost. Umetnost je zainteresirati kupca in mu prodati tisto, česar ni iskal in ni imel v mislih, da bi kupil. Ena od pglavitnih prednosti samopostrežne tehnike prodaje je prav v tem, da to dosega predvsem z učinkovito prezentacijo svoje blagovne ponudbe. Američani trdijo, da opravijo v svojih supermarketih po sedem takih »spontanah« ali »impulznih« prodaj (tako strokovno imenujemo tovrstne prodaje) na vsake tri, ki jih je kupec planiral. V naših samopostrežnih prodajalnah spontanah prodaj sedaj še ne zasledujemo, menim pa, da ne dosega niti obratnega sorazmerja. Za take razlike je mnogo in različnih vzrokov: ameriški kupec ima praviloma večjo kupno moč; njihova trgovina razpolaga s širšo, pestrejšo izbiro blaga v boljši, efektniji embalaži; ameriški proizvajalci žrtvujejo več sredstev za intenzivnejšo reklamo itd. Med temi številnimi vzroki, in ne na zadnjem mestu, je tudi smotrnejša in zato učinkovitejša prezentacija.

Delovni kolektivi prodajaln ne morejo neposredno vplivati niti na kupno moč svojih kupcev, niti na intenzivnost proizvajalčeve reklame (ne pri nas in ne v Ameriki), prezentacija razpoložljivega asortimenta pa tako v Ameriki kakor tudi pri nas zavisi predvsem — da ne rečem povsem — od znanja, iznajdljivosti, prizadevnosti in budnosti zaposlenih v vsaki konkretni prodajalni.

Samopostrežba je naša lepota na zelo lep odziv mase potrošnikov. Zato se omrežje takih prodajaln naglo širi in dosega dobre, neredko zavidanja vredne rezultate. Da bi večini kupcev olajšali nakupovanje v teh prodajalnah in hkrati nadalje stopnjevali promet, je treba zboljšati prezentacijo blaga in pri tem upoštevati pglavitna načela, ki jim posvečam nadaljnje vrstice tega članka.

VIDNO

Če hočemo v naši samopostrežni prodajalni smotrno aplicirati zgornje ugotovitve, moramo prezentirati blago kar najbolj vidno in kupčevi roki dostopno. V kolikor to dosežemo, bo kupec lažje izbral tisto blago, po katerega je prišel v prodajalno in bo razen tega prinesel k blagajni marsikaj, kar je mimogrede videl in si zaželel.

Za dosego tega učinka pa ne zadostuje, da je vidno blago. Prezentirati ga moramo tako, da bi bil viden vsak artikel in da bi bile jasno poudarjene meje s sosednjima artikloma.

Kakšne možnosti in kakšna sredstva so nam na razpolago za tako namestitve blaga na policah?

1. **Različne barve zavrtkov.** Pri razmestitvi na policah (obstenskikh ali tistih na gondolah) se je treba izogniti, da bi bili sosednji artikli enaki ali druga drugi približajočih se barv. Artikli in meje med njimi bodo toliko bolj markantni, kolikor bodo barve sosednjih artiklov različnejše.

2. **Različne oblike zavrtkov.** Pri zlaganju blaga je treba skrbeti, da bi prišle čim bolj do izraza razlike med geometrijskimi oblikami zavrtkov sosednjih artiklov. Tudi v primeru, da so te oblike povsem enake, je možno zložiti eno vzporedno z robom police (po dolžini), druge pa navpično na ta rob in pod.

3. **Različen način in višina zlaganja** (»štapljanja«). Razen izkoriščenja razlik med obliko zavrtkov, kakor je to nakazano v prejšnjem odstavku (2), so na razpolago tudi druge možnosti različnega načina zlaganja sosednjih artiklov. Pri tem ne kaže pozabiti tudi na raztreseno (»rinfuzno«) prezentacijo, ki zlasti pri nekaterih drobnejših zavrtkih ni le možna, marveč je tudi zelo efektivna: ruši monotonijo in vnaša večjo razgibanost v vso »fronto«.

Večjo razgibanost in boljšo vidnost dosežemo tudi z različno višino »štapljanja« sosednjih artiklov na policah. Te višinske razlike močno poudarjajo meje med sosednjimi artikli.

4. **Presledki med sosednjimi artikli.** V primerih, ko zgoraj opisane možnosti in prijemi ne dajejo zaželenega poudarka — to je le redki primer — je možno narediti med sosednjimi artikli presledki in povsem zadostuje, če je le-ta širok samo 1 do 2 cm. Tak presledki ne le poudarja mejo, ampak prispeva tudi k boljši, udobnejši dosegljivosti, ker je pretesno zloženo blago kupcem težje dosegljivo.

Zgoraj sem nakazal več različnih prijemov, s pomočjo katerih dosežemo večjo vidnost artiklov. Dodati je treba, da ni nujno uporabljati vse na istem mestu, zadostuje samo eden ali dva. Važno pa je, da vse poznajo vsi zaposleni v prodajalni in da jih zavestno uporabljajo.

Vse kolektiv samopostrežne prodajalne se mora zavedati, da kupci ne morejo kupiti blaga, ki ga ne vidijo, da artikel, ki ni dovolj viden, zavzema dragocen prostor na polici brez pravega rezultata in da povzročajo manj »čitljivosti«, t. j. manj markantna prezentacija artiklov tudi precej odvečnega dela z informacijami in s nopravljanjem zavrtkov, ki so jih kupci odložili na nepravilni prostor.

DOSEGLJIVO

No, blago mora biti ne le vidno, marveč kupčevi roki tudi dosegljivo. Blaga, ki je sicer vidno, ni pa dosegljivo, kupec ne more vzeti sam, mora si ga pa zelo želel, da bi poiskal pomoč zaposlenih. Taka pomoč predstavlja za zaposlene dodatno in odvečno delo, če je povzročena s slabo, nesmotrno prezentacijo.

Blago je kupcu dosegljivo le, če ga lahko SAM vzame in tudi SAM položi nazaj brez napora in ne da bi se moral bati, da bo pri tem povzročil kak nezaželen nared ali škodo. Zato moramo sma-

trati, da je blago kupcu nedosegljivo, če je zloženo previsoko, pretesno ali tako nestabilno, da se kupec boji kaj zrušiti, če poskuša vzeti zaželen zavitek.

Blago je zloženo previsoko n. pr. tedaj, ko je »štapljanje« tako, da more kupec vzeti zavitek samo iz zgornje vrste, ki pa je zanj previsoka. Ker so pa nižje vrste obtežene z zgornjo, so mu le-te samo vidne, ne pa tudi dosegljive. To je dokaj pogost primer pri prezentaciji konzerv na zgornjih policah.

Pretesno je blago prezentirano tedaj, ko si mora kupec pomagati z obema rokama, da bi potegnil s police zaželen zavitek. To je pogost primer n. pr. pri testeninah, če so zavrtki »štapljanje« tesno do naslednje višje police. Pri takem »štapljanju« na nižjih policah je blago tudi manj vidno, ker ga višja polica zaklanja pred kupčevim pogledom. Večja je tudi možnost poškodbe embalaže in celo blaga v zavrtkih.

Ne dovolj stabilne so škatle in podobno tedaj, ko jih postavimo na njih ožjo ploskev, ne pa položimo na širšo. Ne stojijo trdno n. pr. konzerve v pločevinasti, zlasti pa v stekleni embalaži, če jih »štaplamo« druge vrh drugih. Nestabilna je tedaj zlasti zgornja vrsta.

NE PRVI, NE ZADNJI

Zalogo blaga v prodajnem prostoru moramo dopolnjevati pravočasno, t. j. še preden preostali zavrtki določenega artikla prično delati vtis ostankov. Kupec namreč ne želi biti zadnji in ostanke ne pobira. Ker pa si kupec tudi ne upa biti prvi, priporočam takoj načeti, t. j. »pokvariti« vsako strogo, pravilno geometrijsko obliko »štapljanja« (n. pr. kub, piramido in pod.), da bi kupec videl, da jo je načel že nekdo pred njim.

BREZHIBNI, ENAKI ZAVITKI

V samopostrežbi si kupec blago vzame sam. To mu nudi možnost, da izbira tudi med zavrtki istega artikla in smo lahko pre-

nese v skladiščni prostor v izogib povečanju že nastale škode.

Na prvi pogled nebrezhibne zavrtke prodaja brez težav prodajalec v prodajalni s klasično postrežbo.

MAČEK V VREČI...

Ko smo že pri etiketah, naj pomeni še tole: zavitek brez etikete je »maček v vreči«, ki ga v samopostrežbi ne bo nihče vzel.

Na vsakem zavrtku, ki ga hočemo prodati na samopostrežen način, morajo biti vidne informacije, brez katerih kupec sploh ne more odločiti o nakupu: vsebina zavrtka, količina blaga v njem in cena. Če manjka samo eden od teh treh podatkov, to povzroči v najboljšem primeru nepotrebno spraševanje, v najslabšem pa se bo kupec nakupu sploh odpovedal.

POKAZATI Z NAJLEPSE PLATI

Če hočemo mimoidoče zainteresirati, jim moramo prikazati blago z njegove najlepše, najbolj prikupne, tek vzbujajoče strani. Zato je najbolj učinkovito prezentirati delikatesno blago kot narezke, s kakršnimi dobra gospodinja postreže svoje goste: na pladnjih, lepo aranžirane in dekorirane z zelenjavo. Ker tu velja postrežba, streže prodajalec kupce s pladnjem, načete aranžmaje pa sproti dopolnjuje. Le proti koncu obratovanja preneha z dopolnjevanjem in narezke razproda. Na ta način so aranžmaji v zaprti hladilni vitrini vedno sveži in prikupni.

Samo ob sebi je umevno, da mora biti tudi vitrina, v kateri prikazujemo in iz katere strežemo s tako vabljivim asortimentom, neoporečno čista in prikupna. Umazana stekla s prstnimi odtisi na njih in na pladnjih, konci — ostanke salam, ki žalostno samevajo na pladnjih ali so nemarno vrženi v »korito« vitrine, delujejo v nasprotnem smislu: ne vzbujajo poželjenja, marveč odvračajo kupce ne le od tega blaga, ampak tudi od nakupa drugega, ki leži v vidnem polju takega »tihozitja«.

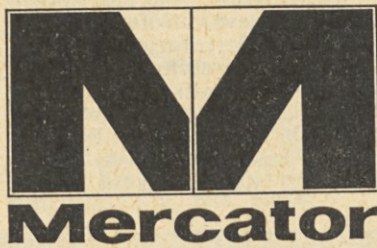
PRAZNE POLICE

Prazne police, ki čakajo na blago, dajejo prodajalni zapuščen, nekoliko zanemarjen videz. Hujše je še to, da prazna polica ničesar ne prodaja. Zato police ne bi smele ostati prazne tudi začasno: na njih je treba začasno ponoviti kak drug artikel, ki ga želimo forsirati.

Vse prodajalne pod tem soncem so namenjene kupcem. Vse v njih mora biti urejeno tako, da bi se kupci dobro počutili, da bi jim ugajalo. V prodajalni ki so jim všeč, kupci raje in bolj pogosto zahajajo, dlje se v njih zadržujejo in seveda tudi več kupujejo. Zato bi bilo vsekakor koristno, če bi vodje prodajaln, torej poslovodje, tu in tam pogledali svoje obrate »s kupčevimi očmi«, t. j. iz vidika kupcev. Prepričan sem, da bi bili po vsakem takem ogledu bogatejši za nove pobude in za novo znanje.

Tudi pravkar obravnavana pravila prezentacije blaga v samopostrežnih prodajalnah imajo pred očmi predvsem kupčevo udobnost. Izboljšave, ki jih bo možno uvesti postopoma a vztrajno, bodo po vsakokratnem takim kritičnem ogledu kmalu pokazale svoje pozitivne rezultate.

I. Kaufman

pričani, da si bo izbral najlepšega. Zato morajo biti v prodajnem prostoru vsi zavrtki istega artikla povsem enaki in že na prvi pogled brezhibni. Na prvi videz nebrezhibnega zavrtka kupec ne bo vzel, ga bo odbral in premetaval, dokler si ne bo izbrskal neoporečnega. Pri tem premetavanju in brskanju pa se bo povečala škoda na odpranem zavrtku in se bodo verjetno poškodovali še drugi, dotlej brezhibni.

Zato zavrtkov z natrgano ali umazano etiketo, blaga v stisnjelih ali umazanih škatlah — skratka zavrtkov, ki že na prvi pogled niso brezhibni — ne kaže prezentirati v samopostrežbi, čeprav je blago samo brezhibno. Se več: dolžnost zaposlenega, ki mimo gredeč opazi tak poškodovan zavitek na polici je, da ga takoj od-

Upokojene smo pogostili

Ob mizah so sedeli sami znani obrazji, tisti, ki smo jih gledali še včeraj, danes so zopet prišli med nas. Dosti si jih je obrišalo solzo, ki je zdrknila po licu, z roko, utrujeno od dela. Spominjali so se, kako je bilo, ko so prišli k Mercatorju: »S konji smo vozili blago, trgovine so bile stare in bolj podobne skladiščem kot pa prodajalnam. Danes je Mercator pojem: drugo ime za sodobno trgovino, solidno postrežbo, bogato izbiro blaga.« Tako je dejal naš direktor Adolf Osterc, ko je sprejemal upokojene, vsakemu posebej voščil srečno in veselo novo leto ter jim krepko stisnil roke. Naši nekdanji uslužbenci so mu prikimali. »Tako je bilo in nič drugače. Z nič smo začeli: samo dobro voljo in pridne roke smo imeli. In zupanje v prihodnost. Prav je

MARIJA ZUPAN, upokojena snažilka: »Ko sem prišla pred 23 leti k Mercatorju, nismo imeli dosti trgovin. Sedaj pa je Mercatorjeva trgovina že v vsakem kraju pri nas.«

SLAVA ŠEME, pred sedmimi leti upokojena stenodaktilografka: »Vesela sem, da ste me povabili. Rada prihajam nazaj med svoje nekdanje sodelavce. Tudi drugo leto bom prišla, če bom le zdrava.«

FILIP PEČAR, pred dvema letoma upokojeni skladiščnik: »Kako se je samo moderniziralo delo na mojem delovnem mestu. In to v vsega dveh letih. Mercator se lepo razvija in napreduje!«

CIRIL ŠKRLJ, prvo leto upokojeni delavec: »Prve mesece, ko sem bil upokojen, mi je bilo zelo dolgčas. Sedaj pa delam doma

bilo, da smo takrat stiskali pasove in varčevali — uspeh je danes viden.«

Naše upokojene je pozdravil še predsednik centralnega delavskega sveta Vinko Kušar. Potem smo upokojene obdarili in pogostili. Pomenkovali smo se z njimi. Tole so nam povedali:

ROZI KOCJANČIČ, pred tremi leti upokojena knjigovodkinja: »Lepo je in prav, da ste se nas spomnili. Srečna sem, da sem spet prišla skupaj z nekdanjimi sodelavci.«

PAVLA ŠKORJANC, pred tremi leti upokojeni embalažni knjigovodja: »Redno dobivam Mercatorjevo glasilo. Preberem ga vsega. Še vedno me zanima, kako Mercator napreduje in se razvija. Mercatorjeve trgovine so lepe.«

HILDA KAVČIČ, pred tremi leti upokojena skladiščnica embalaže: »Vedno kupujem samo pri Mercatorju: sadje, zelenjavo, meso in drugo. Dosti novih delovnih enot imate.«

FRANČISKA TURK, pred tremi leti upokojena poslovodkinja: »Vse Mercatorjeve trgovine so vzorne. Izboljšali in modernizirali ste celo našo trgovino v Sv. Gregorju pri Sodražici.«

GRETA LOBODA, pred 4 leti upokojena delavka: »Vedno sem prihajala v službo tako kot domov. Tako dobro sem se počutila pri Mercatorju. Na pogostitvi sem pa že drugič.«

na kmetiji. Rad pa se vedno vrnem nazaj med svoje nekdanje sodelavce.«

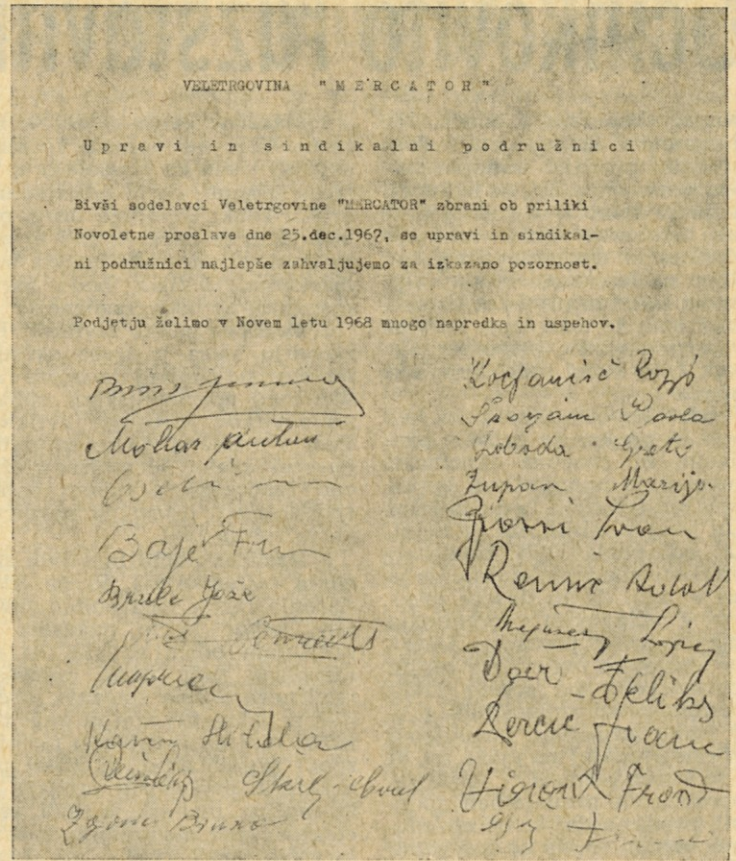
BRUNO ZGONC, prvo leto upokojeni delavec: »Vedno sem rad in pridno delal. Tako dobro kot pri Mercatorju pa se vseeno nisem nikjer počutil.«

FRANC SAJE, prvo leto upokojeni spremljevalec soferja: »Meni je bilo pri Mercatorju všeč. Drugače bi se povabilu za srečanje gotovo ne odzval!«

FRANC VIRANT, peto leto upokojeni skladiščnik: »Petnajst let sem nosil ključke naše hiše s seboj. Pri Mercatorju mi je bilo

S sprejema upokojencev podjetja

všeč. Ljudje smo si med seboj zaupali.«

IVAN GRASI, drugo leto upokojeni sofer: »Dvajset let sem delal v trgovini. Meni lahko verjamete: Mercator lepo napreduje.«

ADOLF REMIC, sedmo leto upokojeni višji komercialist: »Ko sem šel v pokoj, je imel Mercator 5 milijard prometa. Danes ga ima 70. To dosti pove.«

VIKTOR CIMPERMAN, prvo leto upokojeni kontrolor: »Veseli sem, da ste me povabili. Le še časopis mi redno pošiljate. Rad bi čital naše glasilo!«

BORIS LUNDER, pred dvema letoma upokojeni kontrolor: »Najbolj všeč mi je naša trgovina na Miklošičevi cesti. Lepe so vse, meni pa so vseeno bolj pri srcu klasične.«

JOŽE BRULC, pred tremi leti upokojeni arhivar: »Leta 1953 nisimo imeli nobenih avtomobilov. Sedaj pa je vse delo pri Mercatorju modernizirano. Tako je prav.«

VENCESLAV PETRIČ, pred devetimi leti upokojeni skladiščnik: »Mi smo začeli iz nič. Sedaj pa so Mercatorjeve trgovine lepe in moderne. To je napredek.«

IVAN OSELLI, pred petimi leti upokojeni delavec: »Začeli smo skromno. Sedaj pa kar mrgoli

Mercatorjevih trgovin. Zlasti lepe so samopostrežbe.«

FRANC BAJC, prvo leto upokojeni kurjač: »Ni mi žal, da sem delal pri Mercatorju. Druga podjetja pozabljajo na svoje nekdanje sodelavce, Mercator pa ne!«

LOJZE MEGUŠAR, prvo leto upokojeni šef prevzema: »Upokojen sem šele od septembra. Mislim, da je promet povsod padel, reforma je huda.«

VERA NOVOSEL, drugo leto upokojena namestnica šefa prodaje: »Toplo mi je pri srcu, ko vidim, kako Mercator napreduje. Že v teh dveh letih kar me ni tukaj, je naše podjetje naredilo velik korak naprej.«

ANTON MOHAR, upokojeni oddelkovodja: »Upokojen sem bil pri železnici. Tam me niso še nikoli povabili. Pri Mercatorju pa sem delal samo honorarno. Zato sem povabila še posebej veseli.«

Tako so povedali, potem pa smo se objeli in skupaj zapeli. Ko smo se poslavljali smo rekli: »Nasvidenje, nasvidenje prihodnje leto na našem skupnem srečanju!«

Matjaž Vizjak

Mercator kava v naših točilnicah

V želji, da se kvaliteta MERCATOR KAVE — expres — v naših točilnicah izboljša, je OE Mercator organizirala praktični seminar kuhanja expres kave v naših 19 točilnicah. Seminarja se je udeležilo 73 oseb. Seminar je organiziral maloprodajni oddelek Mercator, pod vodstvom strokovnjaka za kavo in strokovnjaka za expres aparate — Meteor in Gaggia. Seminarji so bili v točilnici PE Hrana Tržaška c. 37b, v točilnici PE Grmada — Černetova 26, v točilnici PE Logatec in točilnici PE Litija.

Obstajajo 3 odločilni faktorji za kvalitetno kuhanje expres kave, in sicer:

1. kvaliteta kave,
2. kvaliteta expres aparata,
3. človek, ki rokuje s tem aparatom!

Seminar je imel teoretični in praktični del. Osebe je bilo poučeno o kavi ter o delovanju ter seznanjeno z rokovaljem s expres aparatom. Seznanjeni so

bili z rezultati dosedanjih opazanj in z vsemi napakami, ki so se dogajale v naših točilnicah pri kuhanju expres kave. Seminar se je odvijal v sproščenem razgovoru med predavatelji in udeleženci. Iznesene so bile vse težave in neprilike, ki nastajajo ob kuhanju kave, z istočasnim pojasnjevanjem za odpravo le-teh v praktičnem smislu, to je z demonstracijo na aparatu samem.

Poudarek je bil tudi na pravilnem odnosu do potrošnikov! Praktično so bili prikazani najvažnejši momenti pri kuhanju kvalitetne expres kave:

1. Pravilna granulacija kave, zaznavanje z otipom in vidom. Samo s pravilno granulacijo kave se lahko doseže zelena smetana na expres kavi ter skrajša čas kuhanja.

2. Količina kave.

Za pravilno granulacijo in količino kave je nujno, da ima vsak aparat tudi mlinček za kavo z dozatorjem (Meteor — Gaggia) s pravilnim delovanjem — enkratni poteg. Potrošnik želi videti,

ko se kava melje — za njega! (psihološki moment).

Za prehodni čas, dokler se ne nabavijo mlinčki z dozatorjem (Gaggia) ali pa kjer že imajo mlinčke z dozatorjem (Meteor) pa mlinčki pravilno ne delujejo, so bifeji dobili enotne lesene merilce za kavo za ca. 150 skodelic iz 1 kg kave in pločevinasto škatlo za shranjevanje mlete kave. V nekaterih naših točilnicah, kjer že posedujejo nove expres aparate — Gaggia z mlinčki, pa naj bi bila norma ca. 170 skodelic kave iz 1 kg (Gaggia aparat boljše izkoristi količino kave — novejši sistem.)

3. Temperatura aparata:

Ko zjutraj začnemo s kuhanjem kave, najprej izpraznimo hladno paro v zato primerno posodo (lažni pritisk na termometru), potem šele pričnemo s kuhanjem kave, ko je aparat v resnici dovolj ogret, ko se kazalec ponovno vrne do št. 1 (Meteor aparat).

Na aparatu Meteor naj se kazalec v času kuhanja spreha od št. 1 do rdeče črte. Na prekomerno temperaturo aparata opozarja z glasnim šumenjem in vidno paro, ki uhaja iz aparata. Temperaturo reguliramo z gumbom št. 1 do 3.

4. Vodno stanje.

Naprava za vodno stanje ima označeno minimalno in maksimalno stanje. Vodno stanje naj se suče okoli sredine te naprave. V primeru, da pade nivo vode pod minimalno, je nujno aparat tj. razžarjene grelce najprej ohladiti (izklopiti tok) za ca. 10 minut, potem šele dovajamo vodo v aparat. V nasprotnem primeru nam lahko raznese razžarjene grelce, če spustimo nanje mrzlo vodo!

5. Tlačilka za kavo.

Mlinček z dozatorjem ima montirano tlačilko na mlinčku samem, kjer tega mlinčka nimajo, naj se poslužujejo ročne tlačilke (betiček) s tem, da kavo v ročki najprej zravnajo, nato pa z betičkom močno pritisnejo na kavo. Ne vrteti!

6. Ročke za kavo.

Sita v ročki se občasno zamašijo in voda ne more prodirati skozi, zato je potrebno čiščenje tj. izpiranje s paro (večkratni prazen pritisk ob zaključku dnevnega kuhanja kave).

7. Skodelice za kavo naj bodo suhe in ogrevane v prostoru za skodelice (zgornji del aparata).

8. Izpraznjevanje usedline kave.

Kavino usedlino izpraznimo iz ročke po kuhanju kave v pločevinasti predal z gumijastim valjem. Izpraznjevanje — tolčenje — ob les ali celo pločevino poškoduje sito! Novo sito stane 24.20 din, tesnilo 15.40 din!

9. Kratko ali dolgo kavo.

Znak pozornosti do potrošnika je, če ga vprašamo ali želi kratko ali dolgo kavo ali pa dvojno.

4. H kulturni postrežbi spadata tudi čistoča in red okoli aparata samega. Ko potrošniku serviramo expres kavo z žličko in sladkorjem (servirni sladkor — Emba), naj se sliši še beseda — izvolite!

Po deželi širi se zdaj glas le **MERCATOR kava** je za Vas!
Vilko Korenčan

OSEBNE VESTI

PRVO POLLETJE 1968

Izpiti:

OE MERCATOR

Bajec Anica — zaključni izpit na Komerzialni srednji šoli

Kumer Angela — zaključni izpit na Šoli za prodajalce

Slak Jože — zaključni izpit na Šoli za prodajalce

PE HRANA

Tečaj za prodajalce in blagajničarke SP so uspešno zaključili:

Iljaš Anica, Indihar Tinca, Trnovec Tončka, Lubi Anica, Vintar Lojzka, Kovačič Anica, Lebn Lojzka, Košir Anica, Miketič Milka, Pleško Lojzka, Pleško Julka, Boh Jožefa, Zupančič Ivanka, Žigon Majda, Žitnik Marija, Sirag el Nour Osman Ivanka

PE ROŽNIK

Zaključni izpit na Šoli za prodajalce so opravili:

Pašič Anica, Kranjc Danica, Cimprič Irena, Poje Lojzka, Klančar Tatjana.

PE STANDARD

Gliha Jože — zaključni izpit na Šoli za prodajalce

PE STRAŽA

Bukovec Valerija — opravila zaključni izpit na Šoli za prodajalce

Poroke:

OE MERCATOR

Majer Marjana in Vidmar Stane, Anžlovar Veronika in Turšič Andrej

Jakše Mirjana in Kožar Janez

Vogrič Karla, por. Kos

Logar Janez

Cirman Peter

Mihelič Franc

Bizjak Rado

Žagri Jože

Lavrič Rafael

PE GRMADA

Ovčar Bara, por. Habijančič Ramuščak Dragica, por. Podrebarac

Povše Milka, por. Jeron

Zalaznik Joža, por. Kregar

Voje Marija, por. Erdelji

Selišnik Marija, por. Stare

Mišmaš Rezka, por. Ciglarič

Rožnik Francka, por. Gosar

Kozovinc Olga, por. Skelo

Skubic Lojzka, por. Miklič Jamnik Marija, por. Sardinšek Hrovat Jožica, por. Bratkovič Merslavič Marija, por. Potočnik Hiti Julka, por. Jakofčič

PE HRANA

Ribič Lojzka, por. Juvančič

Kutnar Silva, por. Kušar

Lubi Anica, por. Žvar

Vukšinič Anica, por. Slak

Krnc Jožica, por. Krnc

Peršin Francka, por. Petkovšek

Geroni Marija, por. Indihar

PE POLJE

Habič Marija, por. Plohl

Anžič Zdenka, por. Kozlevčar

PE STANDARD

Bregar Franc

Kocjančič Marija, por. Hudelja

Brulc Joža, por. Skrbe

Zalokar Milka, por. Kosec

Markovič Jože

Rojstva:

OE MERCATOR

Kobal Francka — sina

Husič Fatima — hčerko

PE GRMADA

Tesnar Ančka — sina

Koprivec Marija — sina

Gosar Francka — sina

Cernila Erna — sina

Marinček Ivanka — sina

Starč Ančka — hčerko

Piškur Anica — sina

Fabjan Just — hčerko

PE HRANA

Novoselič Evstahija — sina

Kambič Marjanca — sina

Jakič Marija — hčerko

Jernejčič Anica — sina

Cimperman Cilka — sina

Jug Just — sina

PE LITIJA

Andrejčič Marija — sina

Martinčič Marija — sina

Vizlar Irena — sina

Raspotnik Malči — sina

Uštar Ivka — hčerko

PE POLJE

Kozlevčar Zdenka — sina

PE ROŽNIK

Pavlin Joža — sina

PE STANDARD

Gruden Anica — sina

Bele Anica — sina

Hudelja Marija — hčerko

Kosec Milka — hčerko

NAGRADE ZA PRAVILNO REŠITEV KRIŽANKE IZ PREJSNJE ŠTEVILKE

Žreb je določil nagrade takole:

1. nagrada 50 Ndin, rešitev šte. 67
CIRIL JARNOVIČ, PE Standard, Novo mesto
2. nagrada 30 Ndin, rešitev šte. 73
KANCIJAN HVAŠTJA, Mercator, Aškerčeva 3, Ljubljana
3. nagrada 20 Ndin, rešitev šte. 137
MAKS TURK, Ljubljana, Glinška 3
4. nagrada 10 Ndin, rešitev šte. 31
JULČI ZAJC, PE Grmada, SP Dravljje
5. nagrada 10 Ndin, rešitev šte. 36
TATJANA HABE, Tržaška 27, Ljubljana

Poslovilna nogometna tekma

Pretekli teden je bila na stadionu »Svobode« na Viču poslovilna tekma uslužbenca Gregorja Repine, referenta papirnega oddelka, ki odhaja na novo službeno mesto. Igral je za nogometno moštvo sindikalne podružnice »Mercator« na neštetihi tekmah in s tem prispeval velik de-

lež na športnem področju našega kolektiva. Ekpa sindikalne podružnice »Mercator« pa je igrala poslovilno tekmo z znanim klubom »Svoboda« iz Ljubljane. Tekma je bila zelo lepa in zanimiva, saj sta se obe moštvi trudili, kolikor je bilo mogoče. Slabo, mrzlo in vetrovno vreme pa

je precej vplivalo na obisk predvsem članov kolektiva in nekaj drugih gledalcev, saj se jih je tokrat zbralo le okoli 60. Na drugih tekmah ob lepem vremenu se zbere tudi okoli 150 gledalcev, tako da je opaziti, da je ta šport zelo priljubljen v našem kolektivu. Maloštevni gledalci niso bili razočarani, nasprotno, bili so celo presenečeni nad igro članov sindikalne podružnice, ki so igrali res požrtvovalno, čeprav nimajo niti tehničnega vodstva oz. trenerja. Če že hvalimo tekmo in igralce, vam spodaj navajamo obe nastopajoči moštvi:

Za sindikalno podružnico »Mercator« so igrali: Rožmanc, Verbič, Kožar, Šipek, Repina, Kotar, Smole, Kadunc, Pušlar, Osenjak, Skraba, Župančič in Ugrenovič.

Za nogometni klub »Svoboda« so igrali: Smrdu, Blažič, Velkavrh, Hadler, Bjedov, Štajner, Strmetsky, Osterc, Štuchli, Praznik in Vlah.

Tekma je trajala do poznega večera in se je končala neodločeno z rezultatom 1:1. Strelca golov sta bila: za moštvo sindikalne podružnice »Mercator« Verbič, za moštvo »Svobode« pa Strmetsky. Oba gola sta padla v II. polčasu nogometne tekme.

Tovarišu Gregorju Repini izročata predsednik sindikalne podružnice Edo Božič in blagajničarka tovarišica Mira Oblak darilo pred poslovilno tekmo

Moštvo Mercatorja v kompletni postavi pred tekmo

S takimi in podobnimi športnimi prireditvami pa se v kolektivu opaža zanimanje predvsem pri mlajši generaciji, kar je jamstvo za nadaljnji razvoj športnih dejavnosti v našem kolektivu. —an

Spet smo sredi dopustov. Uredništvo glasila želi vsem dopustnikom, na morju ali v gorah, lepo vreme in sploh vse najboljše, da bodo prišli na delo spočiti in čili

Moštvo »Svobode« pred tekmo

Nove značke za halje

Propagandna služba podjetja ima že na voljo nove značke za na halje, ki so vsklajene z novim zaščitnim znakom in zaščitnim napisom podjetja. Prodajalne jih že lahko naročijo, pri naročilu pa naj priložijo tudi priimek in imena zaposlenih prodajalcev, da jih vgraviramo nanje.

V sodelovanju s Turističnim birojem mesta Ljubljane smo izdali plan Ljubljane oz. bolje, njenega širšega centra, v katerem so vrtane naše prodajalne. Načrt Ljubljane bodo prejele vse prodajalne, ki imajo menjalnice in vse tiste, ki so na najbolj prometnih točkah bilo v mestu ali pa ob vpadnicah v Ljubljano. Prodajalne in bifeji bodo načrt Ljubljane brezplačno delili turistom iz tujine.

Mercator

Glasilo delovnega kolektiva veletrgovine »Mercator«, Ljubljana, Aškerčeva 3. Izdaja centralni delavski svet veletrgovine »Mercator«. Izhaja enkrat mesečno. Ureja uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik: Marjan Pogačnik. Tehnični urednik: Danilo Domajnko (Del. enotnost). Tiska tiskarna ČZP »Primorski tisk« v Kopru.

**Okvirni pravilnik o oblikovanju in delitvi sredstev
skupne porabe Veletrgovine Mercator**

**II. sprememba okvirnega pravilnika
o delitvi osebnih dohodkov podjetja**

**Pravilnik o pripravnikih in o izpopolnjevanju
delovnih sposobnosti v delovnem razmerju**

**Pravila o zaščitnem znaku podjetja
Veletrgovina Mercator**

Ljubljana, avgust 1968

Izdal in objavil centralni delavski svet Veletrgovine Mercator, import-export,
Ljubljana, Aškerčeva 3, kot prilogo glasilu Mercator v avgustu 1968. leta.
Natisnila tiskarna ČZP »Primorski tisk« Koper

VSEBINA

OKVIRNI PRAVILNIK O OBLIKOVANJU IN DELITVI SREDSTEV SKUPNE PORABE VELETRGOVINE MERCATOR . . . . . str. 5

Vsebina:	člen
I. Splošne določbe	1.—2.
II. Oblikovanje sredstev skupne porabe	
a) kdo in kdaj jih oblikuje	3.
b) plan oblikovanja in delitve sredstev skupne porabe	4.—6.
III. Nameni, za katere se uporabljajo sredstva skupne porabe	
a) kazni in drugi primeri mimo volje enote	7.
b) splošni primeri	8.—9.
c) stanovanja	10.
IV. Oblike reševanja stanovanjskih problemov	
1. obvezna 4 % sredstva skupne porabe za stanovanjsko izgradnjo	11.—12.
2. druga sredstva skupne porabe in ostala sredstva za stanovanjske namene	13.
V. Družbena in zasebna lastnina stanovanj	
1. Stanovanja v družbeni lastnini	14.
a) oddajanje stanovanj	15.—19.
b) predplačilo na stanovanje in stanovanjske pravice	20.
2. Stanovanje v zasebni lastnini	
1. prodaja stanovanj delavcem	21.—23.
2. posojila za pridobitev stanovanj v zasebno lastnino	
a) splošne določbe	24.—25.
b) splošni pogoji za pridobitev posojila	26.
c) neposredno posojilo enote delavcu	27.—29.
d) posojila preko banke	30.—34.
VI. Druge določbe	35.—36.

II. SPREMEMBA OKVIRNEGA PRAVILNIKA O DELITVI OSEBNIH DOHODKOV PODJETJA

str. 10

PRAVILNIK O PRIPRAVNIKIH IN O IZPOPOLNJEVANJU DELOVNIH SPOSOBNOSTI V DELOVNEM RAZMERJU

str. 11

Vsebina:

člen

I. Splošne določbe	1—2
II. Pripravniki	
1. Delovna mesta, na katera se sprejemajo pripravniki	3—4
2. Določanje števila pripravnikov v perspektivnem in letnem planu	5—6
3. Sprejemanje pripravnikov na delo	7—8
4. Pripravniška doba	9
5. Kroženje pripravnikov po delovnih mestih	10—11
6. Mentor	12—13
7. Sprotno in končno ugotavljanje pripravnikove usposobljenosti	14—15
8. Osební dohodki pripravnika	16—17
9. Prenehanje statusa pripravnika	18
10. Prenehanje delovnega razmerja pripravnika po nezadovoljivi oceni	19
III. Izpopolnjevanje delovnih sposobnosti v delovnih razmerjih	
1. Dolžnosti delavcev, da izpopolnjujejo delovne sposobnosti	20
2. Oblike izpopolnjevanja delovnih sposobnosti	21—28
3. Pogoji, ki jih morajo izpolnjevati delavci, da zadostijo potrebam delovnega mesta ob izpolnitvi delovnega procesa	29
4. Priznanje praktične usposobljenosti delavcem, ki daljšo dobo ustrezno zadovoljujejo zahtevam svojega delovnega mesta, čeprav ne izpopolnjujejo zahtevane šolske oziroma strokovne izobrazbe	30
5. Štipendiranje	31
IV. Končne določbe	32—33

PRAVILA O ZAŠČITNEM ZNAKU PODJETJA VELETRGOVINA MERCATOR

str. 16

Na podlagi 54. člena zakona o sredstvih gospodarskih organizacij (Ur. l. SFRJ št. 10/68) ter 255. člena statuta podjetja je centralni delavski svet Veletrgovine Mercator, Ljubljana, na zasedanju dne 18. 4. 1968 sprejel naslednji

OKVIRNI PRAVILNIK O OBLIKOVANJU IN DELITVI SREDSTEV SKUPNE PORABE VELETRGOVINE MERCATOR

I. Splošne določbe

1. člen

S tem pravilnikom se urejajo osnovni okviri za oblikovanje in delitev sredstev skupne porabe.

Ta pravilnik ureja hkrati tudi okvirne pogoje za pridobitev stanovanj in za določitev nosilcev stanovanjske pravice za stanovanja, ki so v družbeni lasti in pri katerih ima razpolagalno pravico podjetje.

Prav tako ureja ta pravilnik okvirne oblike in pogoje, po katerih delavci dobijo posojila za gradnjo, nakup, povečanje ali izboljšanje lastnih stanovanj.

Na podlagi tega okvirnega pravilnika sprejmejo enote lastne pravilnike o oblikovanju in delitvi sredstev skupne porabe enote po postopku, določenem v 261. in 259. členu statuta podjetja.

Dokler enote ne sprejmejo svojega pravilnika po prejšnjem odstavku, lahko urejajo njihovi samoupravni organi vse zadeve v zvezi s sredstvi skupne porabe smiselno po tem okvirnem pravilniku.

2. člen

Pravico do udeležbe v pripadajočih sredstvih skupne porabe ima vsak delavec po pogojih tega pravilnika oziroma pravilnika enote.

Prav tako ima vsak delavec pravico, da ureja svoje stanovanjske probleme s pomočjo družbenih sredstev ali pa z udeležbo družbenih in lastnih sredstev po pogojih tega pravilnika oziroma pravilnika enote.

II. Oblikovanje sredstev skupne porabe

a) Kdo in kdaj jih oblikuje

3. člen

Sredstva skupne porabe podjetja kot celote oblikuje centralni delavski svet ob sprejemu zaključnega računa podjetja, ob

upoštevanju določb 24. člena okvirnega pravilnika o delitvi dohodka podjetja.

Sredstva skupne porabe enote oblikuje delavski svet enote iz dohodka enote, ko daje soglasje k zaključnemu računu.

Pri oblikovanju sredstev je treba upoštevati obveznosti podjetja in enote po določenih zakonih in statutu ter okvirnega pravilnika o delitvi dohodka in potrebe za skladen razvoj družbenega in osebnega standarda delavcev.

b) Plan oblikovanja in delitve sredstev skupne porabe

4. člen

V perspektivnem planu podjetja in enote se v skladu s pričakovanim razvojem podjetja in enote predvidijo sredstva skupne porabe za daljše razdobje, vendar najmanj za pet let. Sredstva skupne porabe se predvidijo ločeno za splošne primere in za reševanje stanovanjskih problemov članov delovne skupnosti.

V letnem planu podjetja in enote se v skladu s perspektivnim planom predvidijo sredstva skupne porabe za naslednje leto.

5. člen

Perspektivni plan in letni plan za podjetje pripravi razvojno-planski sektor v soglasju z gospodarsko-računskim sektorjem.

Letni plan oblikovanja in delitve sredstev skupne porabe podjetja mora biti objavljen najkasneje do 15. novembra v letu za naslednje leto.

Plan oblikovanja in delitve sredstev skupne porabe enote objavi upravni odbor enote zaradi razpravljanja najmanj 15 dni pred sprejemanjem na delavskem svetu enote.

V letnem planu se upoštevajo veljavni zakoniti in drugi predpisi, ki zadevajo

sredstva skupne porabe in davke oziroma druge dajatve, ki bremenijo ta sredstva.

6. člen

Razvojno-planski sektor spremlja izvršitev plana oblikovanja in delitve sredstev skupne porabe podjetja, skupno z gospodarsko-računskim sektorjem in objavlja četrletne analize. Podatki teh četrletnih analiz služijo za izdelavo plana oblikovanja in delitve sredstev skupne porabe podjetja za naslednje leto poleg smernic perspektivnega plana.

V pravilniku enote se določi, da spremlja in analizira oblikovanje in delitev sredstev skupne porabe enote upravni odbor enote ali drug ustrezen organ.

III. Nameni, za katere se uporabljajo sredstva skupne porabe

a) Kazni in drugi primeri mimo volje enote

7. člen

Sredstva skupne porabe se najprej predvidijo in uporabijo za kazni za gospodarske prestopke, za katere je obsojeno podjetje in ki se ne registrirajo, kakor tudi kazni, ki se po določilu 165. člena statuta podjetja registrirajo od enote. Razen tega se sredstva skupne porabe predvidijo za druge z zakonom predpisane primere, ki bremenijo ta sredstva mimo volje delovne skupnosti podjetja ali enote.

b) Splošni primeri

8. člen

Sredstva skupne porabe se lahko uporabijo tudi za naslednje namene:

1. za rekreacijo in odih delavcev,
2. za kritje dela stroškov letovanja,
3. za strokovno izobraževanje delavcev,
4. za stipendije,
5. za kritje dela stroškov družbene prehrane,
6. za kulturno dejavnost,
7. za športno dejavnost,
8. za dotacije sindikalni organizaciji,
9. za prispevke drugim organizacijam in društvom,
10. za druge podobne namene, o katerih odloči DS enote s posebnim sklepom.

V pravilniku enote se lahko razširjajo ali opuščajo naštetih primeri v skladu s potrebami enote.

9. člen

Približna višina sredstev skupne porabe za podjetje v namene po prejšnjem členu se predvidi z letnim planom podjetja, za enote pa z letnim planom enote.

Konkretno višino sredstev skupne porabe za posamezne primere določi za podjetje centralni DS, za enote pa DS enote po razpravljanju o posameznih primerih, na podlagi vlog ali prošenj, pri čemer pa upošteva postavljeni plan in že obstoječe oziroma že prej sprejete obveznosti.

Prav tako mora delavski svet upoštevati med letom predpisane davke in druge dajatve, ki bremenijo sredstva skupne porabe, ki se uporabijo za namene po 8. členu tega pravilnika.

c) Stanovanja

10. člen

Sredstva skupne porabe se lahko uporabijo za vse oblike, s katerimi se rešujejo stanovanjski problemi delavcev.

IV. Oblike reševanja stanovanjskih problemov

1. Obvezna 4 % sredstva skupne porabe za stanovanjsko izgradnjo

11. člen

Del sredstev skupne porabe, izločen za stanovanjsko izgradnjo v višini 4 % od skupnega zneska sredstev, iz katerih se plačuje prispevek iz osebnega dohodka iz delovnega razmerja, ki gre na izločen račun sklada skupne porabe, s katerim razpolaga podjetje, se uporabi za vse oblike stanovanjske izgradnje izključno za delavca tiste enote, v kateri delavec dela in v kateri se mu obračunava osebni dohodek.

12. člen

Iz obveznih sredstev skupne porabe za stanovanjsko gradnjo po prejšnjem členu se v celoti ali deloma krijejo po sklepu DS enote:

1. stroški gradnje stanovanj za delavce enote,
2. kupnine za nakup stanovanj,
3. posojila delavcem enote neposredno ali preko kreditne ali druge poslovne banke za gradnjo ali nakup stanovanj,
4. drugi stroški za pridobitev ali za izboljšanje stanovanj oziroma za kakršnokoli obliko reševanja stanovanjskega problema delavca enote, s katero poprej soglašala DS enote.

2. Druga sredstva skupne porabe in ostala sredstva za stanovanjske namene

13. člen

Delavski svet podjetja kakor tudi DS enote lahko razporedi razen po zakonu obveznih sredstev skupne porabe za stanovanjske namene še dodatna sredstva, glede na potrebe v posameznem letu in v skladu z možnostjo.

Razen tega se uporabijo za stanovanjske namene še:

- sredstva, ki jih delavci vračajo v obrokah za prejeta stanovanjska posojila,
- sredstva, pridobljena s prodajo stanovanjskih hiš ali stanovanj delavcem,
- obresti od posojil za stanovanjske namene,
- sredstva, ki jih delavci vlagajo kot predplačilo najemnin za pridobitev stanovanjske pravice,
- posojila, ki jih najame podjetje oziroma enota za stanovanjske namene, bodisi samo ali skupaj z delavcem,
- druga sredstva, ki se pridobivajo v zvezi s stanovanjsko gradnjo oziroma v zvezi z reševanjem stanovanjskih problemov delavcev enote.

Pri oblikovanju sredstev po tem členu je treba upoštevati, da naj bi o stanovanjski problematiki svojih delavcev odločali DS enot, ki jo neposredno poznajo, medtem pa bi centralni DS lahko odločal le o izjemnih primerih.

V. Družbena in zasebna lastnina stanovanj

14. člen

Podjetje oziroma enota rešuje stanovanjsko problematiko, tako da podpira gradnjo in druge načine pridobivanja, povečevanja in izboljšanja stanovanj, tako v družbeni lastnini kakor tudi v zasebni lastnini svojih delavcev.

1. Stanovanja v družbeni lastnini

a) Oddajanje stanovanj

15. člen

Za delavce z nižjimi osebnimi dohodki oziroma nižjimi prejemki na družinskega člana, kakor tudi za delavce, ki ne želijo pridobiti stanovanja v svojo zasebno last, se zgradijo ali kupijo stanovanja, ki so primerna za zdravo življenje in razvoj delavca in njegove družine in pri katerih najemnina in drugi stroški v zvezi s stanovanjem niso tako dragi, da bi sicer ogrozili življenjski standard.

16. člen

Stanovanja v družbeni lastnini se oddajajo v najem delavcem enote po določilih zakona, ob upoštevanju pogojev iz prejšnjega člena s posebnim sklepom DS enote.

Odločbo o dodelitvi stanovanja izda na podlagi sprejetega sklepa predsednik DS enote.

Pogodbo o najemu stanovanja sklepa delavec kot nosilec stanovanjske pravice in enota za investicije in gospodarjenje s stanovanjskimi hišami za vsa stanovanja pod upravljanjem Veletrgovine Mercator. Če pa je stanovanjska hiša ali stanovanje preneseno v sklad stanovanjskih hiš pri stanovanjskem podjetju, sklene delavec pogodbo s tem podjetjem.

17. člen

Določila prejšnjega člena veljajo tudi za izpraznjena stanovanja v družbeni lastnini, pri katerih lahko enota po določilih zakona uveljavi svojo razpolagalno pravico.

18. člen

Za primere, ko bi bilo predvideno oddajanje večjega števila stanovanj v najem delavcem enote, lahko delavski svet enote na predlog enote za investicije in gospodarjenje s stanovanjskimi hišami objavi poprej podrobnejše pogoje v skladu s 15. členom tega pravilnika.

Med pogoji se zlasti upoštevajo:

- delovna doba, v kateri je delavec vplačal stanovanjske prispevke,
- delovna doba pri podjetju oziroma enoti,
- stanovanjske razmere delavca in njegove družine,
- že vloženi ali pričakovani prispevek delavca k razvoju podjetja in enote,
- interes podjetja in enote za rešitev stanovanjskega problema delavca,
- sodelovanje v NOB.

19. člen

Za zamenjavo stanovanj v družbeni lastnini, pri katerih ima razpolagalno pravico enota, daje soglasje delavski svet enote, če so izpolnjeni pogoji po zakonu.

b) Predplačilo na stanovanje in stanovanjske pravice

20. člen

Delavski svet enote lahko sklene s posebnim sklepom, da med pogoji po 18. členu tega pravilnika predvidi za nova sta-

novanja v družbeni lastnini tudi predplačilo za pridobitev stanovanjske pravice.

Višina predplačila mora znašati najmanj 5 % vrednosti stanovanja. Vplačani znesek predplačila se praviloma obrestuje z 1 % obrestno mero ter se po vselitvi obračuna z delom najemnine za amortizacijo. Rok obračunavanja predvidi delavski svet enote, ko objavi pogoje za predplačilo.

2. Stanovanja v zasebni lastnini

1. Prodaja stanovanj delavcem

21. člen

Za stanovanja v družbeni lasti pod pravo enote za investicije in gospodarjenje s stanovanjskimi hišami podjetja, za katera je delavski svet podjetja skupno ali posamezno sklenil, da se prodajo, mora dati soglasje za prodajo tudi delavski svet enote.

Pri prodaji stanovanj se morajo upoštevati določbe zakona. Če pa se prodajo stanovanja delavcem podjetja, se upoštevajo tudi določbe tega pravilnika.

22. člen

Za prodajo stanovanj delavcem podjetja, ki imajo predkupno pravico, se določi prometna vrednost stanovanja s sodnim cenilcem. Kupnina mora biti najmanj v takem odnosu do prometne vrednosti stanovanja, kot ga določi zakon.

Ob sklenitvi pogodbe mora delavec položiti najmanj 10 % kupnine. Preostala kupnina se lahko odplača v obrokih v dobi, ki ne sme biti daljša od 30 let, s tem da se priračunajo tudi obresti v višini najmanj 1 % letno od neplačanega zneska.

23. člen

Znesek kupnine in obresti po prejšnjem členu se uporabi za reševanje stanovanjskih problemov drugih delavcev tiste enote, ki je imela razpolagalno pravico za stanovanje v takem sorazmerju, kot ta sredstva redno le ne dotekajo.

2. Posojila za pridobitev stanovanj v zasebno lastnino

a) Splošne določbe

24. člen

Delavski svet podjetja ali enote lahko z vsemi ustreznimi oblikami posojil, in sicer neposredno delavcu ali pa preko kreditne ali druge poslovne banke, podpira reševanje stanovanjskih problemov delavcev enote.

25. člen

Posojila za reševanje stanovanjskih problemov delavcev podjetja ali enote se dajejo zlasti za:

1. stanovanjsko gradnjo, in sicer individualno, združno ali za drugo obliko stanovanjske gradnje,

2. za nakup stanovanja,

3. za izboljšanje pogojev stanovanja, za adaptacijo, povečanje in za druge načine izboljšanja stanovanja.

b) Splošni pogoji za pridobitev posojila

26. člen

Pravico do posojila za reševanje svojega stanovanjskega problema ima vsak delavec.

Glede višine posojila in vrstnega reda pa se upoštevajo razen pogojev po 18. členu tega pravilnika, še naslednji pogoji:

— višina lastnih sredstev, ki jih je delavec privarčeval sam ali pri poslovni banki,

— čas, v katerem je delavec varčeval, ob upoštevanju delavčevih pogojev za varčevanje,

— vrstni red vloge delavca za dodelitev posojila,

— že prej dodeljena sredstva v ta namen.

c) Neposredno posojilo enote delavcu

27. člen

Del sredstev skupne porabe, predviden z letnim planom enote, se lahko uporabi za neposredna posojila enote delavcem za reševanje stanovanjskih problemov.

Neposredna posojila enote delavcem se določijo za vse oblike reševanja stanovanjskih problemov delavcev.

Določena sredstva za posojila po tem členu se dajejo tudi za tiste primere reševanja stanovanjskih problemov, pri katerih bi delavec sicer naletel na prevelike administrativne in druge ovire.

28. člen

Višno neposrednih posojil delavcu po prejšnjem členu določi delavski svet enote v sorazmerju z letnim planom in s številom ter drugimi pogoji prosilcev, ki predložijo vloge do roka, ki ga poprej določi DS enote.

29. člen

Neposredno posojilo delavcem za reševanje stanovanjskih problemov se daje največ za dobo 30 let v sorazmerju z vi-

šino odobrenega posojila, višina obresti pa znaša najmanj 1 %.

Delavec lahko v svoji vlogi ponudi ali tudi pozneje uporabi krajši odplačilni rok.

d) Posojila po banki

30. člen

Del sredstev skupne porabe se lahko predvidi z letnim planom za vse vrste posojil za stanovanjske namene po poslovnih bankah.

31. člen

Glede posojila po poslovnih bankah, odloča v prvi vrsti delavec po pogojih, ki jih določi banka s svojimi pravilniki ali ustreznimi akti.

32. člen

Višino sredstev skupne porabe, ki jih daje enota po banki za namensko varčevanje oziroma za posojila po banki, določi DS enote v sorazmerju z letnim planom in s številom delavcev enote — varčevalcev — in višino zneskov, za katere so delavci enote sklenili namensko varčevati.

Praviloma bi morala biti enota udeležena s svojimi sredstvi vsaj v isti višini kot delavec preko banke, kolikor so za to razpoložljiva sredstva.

33. člen

Do dela sredstev enote kot udeležbe pri namenskim varčevanjem v banki za stanovanje po rednih pogojih varčevanja ima pravico vsak delavec enote po vrstnem redu, v katerem je poprej sam začel varčevati pri banki in v katerem je pred-

ložil svojo vlogo delavski svet enote. Delavec enote, ki zaradi že porabljenih sredstev po prejšnjem členu ni prišel v poštev v tekočem letu, ima ob upoštevanju vrstnega reda po prejšnjem odstavku prednost v naslednjem letu.

34. člen

Delavcu enote, ki je dobil posojilo pri banki, se za tista sredstva, ki jih je dala enota, lahko določijo enaki roki in drugi pogoji vračanja enoti, kot so določeni v 29. členu tega pravilnika, če izpolnjuje pogoje po 26. členu tega pravilnika.

VI. Druge določbe

35. člen

Vse pogodbe in vse podatke in posle v zvezi s stanovanji v družbeni lastnini, v katerih so kot nosilci stanovanjske pravice delavci katerekoli enote, opravlja enota za investicije in za gospodarjenje s stanovanjskimi hišami. Ta enota predlaga razvojno-planskemu, gospodarsko-računskemu sektorju in posameznim poslovnim in obratnim enotam potrebne ukrepe po tem pravilniku in po drugih predpisih iz stanovanjskega področja.

36. člen

Ta pravilnik je sprejel centralni delavski svet Veletrgovine Mercator na zasedanju dne 18. 4. 1968 ter prične veljati osmi dan od njegove objave.

Ljubljana, dne 18/4-1968

Predsednik CDS:
Vinko Kušar, l. r.

II. SPREMEMBA OKVIRNEGA PRAVILNIKA O DELITVI OSEBNIH DOHODKOV PODJETJA

14. člen

se spremeni, tako da se glasi:

Pri določanju osnov po prejšnjem členu mora delavski svet enote upoštevati sorazmerje vrednosti delovnih mest, in sicer po kriteriju naslednjih okvirnih delovnih mest in točkovnih stopenj kot najvišjo redno dopustno gornjo mejo razmerij:

I.

a) nekvalificirani delavec 500 točk = 100 %,

b) polkvalificirani delavec do 130 % = 650 točk,

c) kvalificirani delavec do 180 % = 900 točk,

č) visoko kvalificirani delavec do 250 % = 1250 točk,

d) na določene začetne točkovne postavke sorazmerij

vrednosti delovnih mest je glede na specifičnost posameznih delovnih mest in meril v smislu prejšnjega člena, ki se konkretno določijo s pravilniki o delitvi osebnih dohodkov enot, dopusten razpon navzgor ali navzdol do 20 %.

Delovno mesto visoko kvalificiranega delavca je lahko delovno mesto, kjer je delo pogojeno z vodstveno odgovornostjo (poslovodje). S tem, da se maksimalno dopusten razpon lahko upošteva za delovna mesta z obsegom dejavnosti, kjer je potrebno povprečno nad 15 redno zaposlenih delavcev in vajencev. Za stopnjo visoko kvalificiranega delavca pa se praviloma ne šteje delovno mesto s povprečno do tri redno zaposlenimi delavci, vključno z vajenci.

II.

Maksimalno dopusten razpon osebnih dohodkov vodilnih delovnih mest se določi pogojeno na začetno postavko razmerja osebnih dohodkov delovnega mesta nekvalificiranega delavca, to je 500 točk, in sicer:

a) vodilna delovna mesta podjetja — v razmerju do 1 proti 6,

b) vodilna delovna mesta poslovnih enot — v razmerju do 1:4, v poslovnih enotah z obsegom dejavnosti, ki povprečno zaposluje do 50 redno zaposlenih delavcev,

— v poslovnih enotah od 50 do 150 redno zaposlenih delavcev v razmerju do 1:4,5,

— v poslovnih enotah od 150 do 300 redno zaposlenih delavcev v razmerju do 1:5,

— v poslovnih enotah z nad 300 redno zaposlenimi delavci v razmerju do 1:5,5.

Smiselno določenim osnovam razmerij osebnih dohodkov pod I. se uporablja tudi za delovna mesta administracije v upravah poslovnih enot oziroma podjetja in drugih režijskih delih, z upoštevanjem zahtevnosti dela in vodstvene odgovornosti, ki se lahko enači z delovnim mestom visoko kvalificiranega delavca. Enako velja tudi za dopolnilno storitveno dejavnost v okviru podjetja, s tem da se za delovna mesta, ki so posebne težavnostne stopnje, kot je delo v hladilnih komorah za zmrzovanje blaga in drugih specifičnih delovnih mestih, ki neugodno vplivajo na zdravje zaposlenih, določene točkovne postavke lahko zvišajo do 40 %.

Za obratne enote Tovarno mesnih izdelkov, Embo in druge obratne enote se gornja razmerja ne upoštevajo, pač pa se upoštevajo merila pravilnikov teh enot, ki se same primerjajo s sorodnimi dejavnostmi.

15. člen

se spremeni, tako da se glasi:

Najnižja redna osnova, ki naj služi kot izhodišče za ugotavljanje in primerjanje vrednosti delovnih mest med pravilniki o delitvi osebnih dohodkov delavcev enot, je 500 točk.

Orientacijska vrednost točke je 1 Ndin. Posamezna enota določeno vrednost točke glede na svoje ekonomsko stanje in kritje skupnih obveznosti v smislu 21. člena okvirnega pravilnika o delitvi dohodka in 17. člena tega pravilnika v določeni obračunski dobi, lahko zviša ali zniža in na tej osnovi določi izplačilo akontacij osebnih dohodkov.

Osnove za posamezna delovna mesta določijo enote, tako da čimbolj objektivno upoštevajo specifične razmere na posameznih delovnih mestih in da hkrati upoštevajo sorazmerja vrednosti delovnih mest v svoji in drugih enotah po določilih prejšnjega člena.

28. člen

Na koncu prvega odstavka se namesto besedila ... določi pravilnik o delitvi osebnih dohodkov enote«, vpiše: »določi poseben splošni akt«.

Ljubljana, 20. 12. 1967

Predsednik CDS:
Vinko Kušar, l. r.

Na podlagi 30. člena Temeljnega zakona o delovnih razmerjih (Ur. l. SFRJ, št. 43/67) in 254. člena statuta podjetja ter 2. člena Temeljnega zakona o obveznem sprejemanju pripravnikov pri delovnih organizacijah (Ur. l. SFRJ, št. 54/67 in 2/68), je CDS Veletrgovine Mercator na 18. zasedanju dne 18. 4. 1968 sprejel naslednji

PRAVILNIK

O PRIPRAVNIKIH IN O IZPOPOLNJEVANJU DELOVNIH SPOSOBNOSTI V DELOVNEM RAZMERJU

I. Splošne določbe

1. člen

S tem pravilnikom se določa način ugotavljanja števila pripravnikov za podjetje in enote, potek in trajanje pripravniške dobe in preizkušanja delovnih izkušenj pripravnikov.

Ta pravilnik ureja tudi pogoje in način, kako podjetje omogoča drugim članom svoje delovne skupnosti, da izpopolnjujejo svoje delovne sposobnosti.

2. člen

Ta pravilnik velja za podjetje kot celoto, kakor tudi za posamezne enote.

Enote ne sprejemajo svojih pripravnikov o pripravnikih in o izpopolnjevanju delovnih sposobnosti svojih delavcev, pač pa urejajo organi upravljanja enot posamezne zadeve v mejah pristojnosti in pooblastil po tem pravilniku.

II. Pripravniki

1. Delovna mesta, na katera se sprejemajo pripravniki

3. člen

Za vsa tista delovna mesta, za katera je s poslovnikom enote, pravilnikom o delitvi osebnih dohodkov enote ali drugim ustreznim splošnim aktom enote predpisana praksa 1 leto in za katera se zahteva visoka ali višja šola ali šola druge stopnje, se obvezno sprejemajo na delo pripravniki.

Pripravniki so osebe, ki so uspešno končale visoko šolo, oziroma fakulteto ali višjo šolo ali šolo II. stopnje in ki se po končani šoli prvič zaposlijo.

Za novosprejete delavce, ki so uspešno končali vajeniško šolo ali šolo za učence v gospodarstvu in ki so se med šolanjem praktično usposabljali pri podjetju, se ne uporabljajo določbe o pripravnikih.

4. člen

Delovna mesta po prejšnjem členu se redno zasedajo le z delavci, ki so v pod-

jetju oziroma v posamezni enoti uspešno končali pripravniško dobo.

2. Določanje števila pripravnikov v perspektivnem in letnem planu

5. člen

V perspektivnem planu razvoja podjetja se v planu kadrov predvidi za dobo 5 let potreba po pripravnikih z visoko šolo, z višjo šolo in s šolo druge stopnje in sicer ločeno po strokah.

Hkrati z gradnjo in razširjenjem kapacitet po posameznih enotah, z modernejšo organizacijo dela in z upoštevanjem rednih upokojitev se v perspektivnem planu predvidi število pripravnikov za posamezne enote.

6. člen

Na podlagi perspektivnega plana se ob sprejemu letnega plana za podjetje kot celoto določi število pripravnikov, ki jih bo sprejelo podjetje, oziroma posamezne enote v naslednjem letu.

Število pripravnikov se določi hkrati ločeno po enotah in to po stopnjah šol in po strokah. V postopku ob sprejemanju letnega plana morajo enote soglašati ali pa dati svoje pripombe na del plana pripravnikov, ki se nanaša na enoto.

Za leto 1968 se določi število pripravnikov s posebnim dodatkom k letnemu planu, ki se kot splošni akt sprejme na enak način kot letni plan.

3. Sprejemanje pripravnikov na delo

7. člen

Objavo za sprejem pripravnikov na delo pripravi za celotno podjetje upravni odbor podjetja ob upoštevanju števila in drugih pogojev ločeno za posamezne enote.

Objava po prejšnjem odstavku mora biti izvedena najkasneje 30 dni po sprejemu letnega plana.

8. člen

Mimo določil prejšnjega člena veljajo za pripravnike v zvezi z objavljanjem

prostih mest pripravnikov in drugimi za-
devami iz delovnega razmerja določbe sta-
tuta in pravilnika o delovnih razmerjih.

4. Pripraviška doba

9. člen

Pripraviška doba za pripravnike z vi-
soko ali višjo šolo ali šolo druge stopnje
traja 1 leto.

Ta doba se ne podaljša niti z dobo oce-
njevanja, niti z dobo bolniškega staleža,
niti s kakršnokoli drugo dobo, ko je bil
pripravnik med letom odsoten.

5. Kroženje pripravnikov po delovnih mestih

10. člen

V pripraviški dobi mora pripravnik
spoznati vsa delovna mesta oziroma dela,
ki so v neposredni ali posredni zvezi z
njegovo stroko in z delovnim mestom, na
katero bo predvidoma razporejen po uspeš-
nem zaključku pripraviške dobe.

11. člen

Kroženje po prejšnjem členu se opravi
praviloma v dveh delih.

V prvem delu, ki traja najmanj 6, a naj-
več 9 mesecev, mora pripravnik spoznati
delovna mesta in dela, ki so v neposredni
in posredni zvezi z njegovo stroko in z
delovnim mestom, za katero se pripravlja.
Spoznavanje dela na posameznem delov-
nem mestu ali delu mora trajati najmanj
15 dni.

V drugem delu, ki traja najmanj 3 do
6 mesecev, mora pripravnik spoznati delo
na delovnem mestu, na katero bo predvi-
doma razporejen po uspešnem zaključku
pripraviške dobe.

Vrstni red kroženja in podrobnejša na-
potila v skladu s tem členom da priprav-
niku njegov mentor.

6. Mentor

12. člen

Vsakega pripravnika mora v vsej pri-
praviški dobi voditi mentor, ki mora
iskati čimuspešnejše oblike, da pripravnik
pridobi pri kroženju na raznih delovnih
mestih potrebne delovne izkušnje.

Mentor spremlja in sproti ugotavlja na-
predovanje pripravnika v praktičnih iz-
kušnjah ter svoje ugotovitve vpisuje v
posebno knjigo pripraviške prakse.

13. člen

Mentorja določi upravni odbor enote
lahko za posameznega pripravnika ali za
več pripravnikov skupaj.

Mentor mora biti izkušen delavec iste
ali druge enote, ki zlasti praktično obvla-

da stroko, za katero mora pripravnik pri-
dobiti delovne izkušnje.

Kolikor upravni odbor enote ne določi
posebnega mentorja, mora opravljati vse
mentorske dolžnosti direktor oziroma
vodja enote.

7. Sprotno in končno ugotavljanje pripraviškovih sposobnosti

14. člen

Pripraviškovo spoznavanje del in pridobivanje izkušenj na posameznih delih, na katerih kroži, ugotavlja ustno mentor skupno z vodjem neposredne delovne skupine, v kateri je pripravnik delal.

Svoje ugotovitve po prejšnjem odstavku vpišeta mentor in vodja neposredne delovne skupine v knjigo pripraviške prakse, takoj ko je pretekla predvidena doba preizkušanja na posameznem delu. Če je bil uspeh negativen, se lahko podaljša pripraviškovo preizkušanje na posameznih delih, vendar največ za 1/3 redno predvidene dobe.

15. člen

Končno ugotavljanje pripraviškove usposobljenosti se opravi 30 dni pred potekom pripraviške dobe.

V komisiji za preizkus pripraviškove usposobljenosti, ki jo imenuje upravni odbor enote, so:

- mentor
- neposredni vodja enote, v katero bo pripravnik predvidoma razporejen, če to ni ugotovljivo pa vodja sektorja oziroma direktor enote
- delavec, ki ima enako ali višjo strokovno izobrazbo kot pripravnik in najmanj 3 leta prakse iz iste ali druge enote.

Preizkus se opravi ustno ter se pri tem ugotavljajo le praktična izkustva, pridobljena v pripraviški dobi. O uspešnem preizkustvu izda komisija pismeno sporočilo pripravniku in komisiji za spremljanje in razporejanje.

Če pripravnik prvič ni uspešen, lahko preizkus ponovi v 15. dneh. V tem primeru mora komisija postaviti pismena vprašanja, na katera pripravnik odgovarja pismeno.

Za posamezne negativne pismene odgovore, ki presegajo 1/3 vseh vprašanj, mora biti pripravnik še ustno izprašan. Če tudi tedaj ni uspešen, sklone komisija soglasno, da je izid preizkusa negativen.

Glede pravice ugovora veljajo določbe pravilnika o delovnih razmerjih.

8. Osební dohodki pripravnika

16. člen

Pripravnik ima pravico do osebnega dohodka po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov enote.

Kolikor pravilnik o delitvi osebnih dohodkov ne določa drugačne osnove za prvih 6 mesecev, uporabljajo naslednje osnove:

- za pripravnika z visoko šolsko izobrazbo 1.000 Ndin
- za pripravnika z višjo šolsko izobrazbo 800 Ndin
- za pripravnika s srednjo šolo, oziroma s šolo druge stopnje 600 Ndin

17. člen

Po preteku 6 mesecev, oziroma prvega v naslednjem mesecu po dnevu ko je bil dodeljen na delovno mesto, na katero bo predvidoma razporejen, se pripravniku obračuna osebni dohodek po osnovi tega delovnega mesta, zmanjšan za 10 %.

Zmanjšana osnova po prejšnjem odstavku pa ne sme biti nižja od osnove po prejšnjem členu, povečane za 10 %.

9. Prenehanje statusa pripravnika

18. člen

Pripravnik, ki je uspešno opravil preizkus svoje usposobljenosti, se razporedi po določilih pravilnika o delovnih razmerjih na delovno mesto, za katero je bil praviloma s planom predviden in za katero se je usposabljal.

Sklep o razporeditvi mora komisija za sprejem in razporeditev vročiti pripravniku najkasneje 8 dni pred potekom enoletne pripravniške dobe.

Status pripravnika preneha s potekom enoletne pripravniške dobe ter veljajo za pripravnika od naslednjega dne dalje vse določbe kot za druge delavce, ki se sprejmejo na delo za nedoločen čas.

V pripravniški dobi je pripravnik prav tako v delovnem razmerju za nedoločen čas ter ima vse pravice in dolžnosti delavca, vendar z razliko, da se v tej dobi zanj uporabljajo razen določil drugih splošnih aktov tudi določbe tega pravilnika o pripravnikih.

10. Prenehanje delovnega razmerja pripravnika po nezadovoljivi oceni

19. člen

Če pripravnik pri ponovnem preizkusu po 15. členu tega pravilnika ne pokaže zadovoljivega uspeha in če pristojni organ ne ugodí njegovemu morebitnemu ugovoru, predlaga komisija za preizkus pripravnikove usposobljenosti, da razporedi pripravnika komisija za sprejem in razporejanje na drugo ustrezno mesto, za katero izpolnjuje pogoje.

Če delavec odkloni tako razporeditev ali če takega delovnega mesta v enoti ni, preneha delavcu delovno razmerje po določbah pravilnika o delovnih razmerjih.

Predlog za prenehanje da v skladu z določili 162. čl. pravilnika o delovnih razmerjih delavskemu svetu enote komisija za preizkus pripravnikove usposobljenosti, če so izpolnjeni pogoji po prejšnjem odstavku.

III. Izpopolnjevanje delovnih sposobnosti v delovnem razmerju

1. Dolžnost delavcev, da izpopolnjujejo delovne sposobnosti

20. člen

Delavec je dolžan, da med delom nenehno izpopolnjuje svoje delovne sposobnosti skladno z zahtevami delovnega mesta in z zahtevami, ki izvirajo iz izpopolnjevanja delovnega procesa v podjetju.

Delavec ima pravico, da je ob nastopu dela in med delom v podjetju razporejen na delovno mesto, ki ustreza njegovi sposobnosti, če zadosti svojim dolžnostim po prejšnjem odstavku.

2. Oblike izpopolnjevanja delovnih sposobnosti

21. člen

Delavci imajo ob enakih pogojih pravico pridobivati si potrebno znanje na šolah in drugih izobraževalnih zavodih.

Podjetje je dolžno, da skrbi na podlagi perspektivnega in letnega plana kadrov v okviru razpoložljivih sredstev za splošno in strokovno izobrazbo kadrov, ki jih potrebuje.

V ta namen organizira delovna skupnost razne oblike izobraževanja in to:

- a) preko raznih oblik uvajanja delavca na delo,
- b) preko šolskega centra za blagovni promet,
- c) preko seminarjev, ki jih organizirajo razne institucije izven podjetja,
- d) preko strokovnega izobraževanja na delovnem mestu,
- e) preko seminarjev in strokovnih tečajev in ekskurzij, ki jih organizira delovna skupnost v podjetju,
- f) preko mednarodne izmenjave delovnih izkušenj in prakse delavcev.

Za vse navedene oblike se v načrtu podjetja za strokovno izobraževanje zagotovijo potrebna sredstva.

a) Uvajanje na delo

22. člen

Ob vsaki napotitvi na delo na določeno delovno mesto mora neposredni vodja natančno seznaniti delavca z delovnim mestom, z delovnimi pogoji, z delovnimi sredstvi in z nevarnostjo dela in z ukrepi in

s sredstvi za varstvo pri delu, z delovnimi dolžnostmi, z neposrednimi sodelavci na delu.

Prav tako mora neposredni vodja delavca seznaniti s pravicami in dolžnostmi organov samoupravljanja v enoti in v podjetju kot celoti ter s statutom in drugimi splošnimi akti podjetja in enote.

Direktor enote je dolžan preverjati in nadzirati, če se izvaja seznanitev delavcev po določilih tega člena.

b) Šolski center za blagovni promet

23. člen

Preko šolskega centra za blagovni promet, se opravlja izobraževanje vseh učencev, kateri se v OE Mercator, poslovnih, obratnih in drugih enotah podjetja in njihovih sestavnih delih: potrošniških centrih, blagovnicah, prodajalnah, bifejih, delavnicah, skladiščih in podobno, učijo s praktičnim delom v delovnih enotah in s šolanjem v strokovnih šolah druge stopnje, da bi si pridobili svojstvo KV delavca določenega poklica.

Pravice, dolžnosti in položaj učencev so urejene z okvirnim pravilnikom o pracicah, dolžnostih in položaju učencev.

c) Seminarji, ki jih organizirajo razne institucije izven podjetja

24. člen

V primerih, ko je potrebno za izvršitev določenega dela potrebno večje znanje na posameznih delovnih mestih v podjetju in enotah, imajo delavci pravico udeležiti se seminarjev, ki jih organizirajo razne institucije izven podjetja in to predvsem: institut za javno upravo in delovna razmerja, gospodarska zbornica SRS, poslovno združenje za trgovino, delavske univerze in druge institucije. Število udeležencev tako organiziranih seminarjev določi z ozirom na potrebe splošni sektor podjetja na predlog posameznih enot. Dolžnost udeležencev takih seminarjev je, da poročajo o zaključkih seminarja ter prenašajo pridobljeno znanje na svoje sodelavce.

d) Strokovno izobraževanje na delovnem mestu

25. člen

Strokovno izobraževanje na delovnem mestu se mora odvijati po planu strokovnega usposabljanja z ozirom na potrebe, ki jih zahteva tehnološki proces dela v enotah in podjetju. Izobraževanje na delovnem mestu se izvaja: načeloma preko izrednega študija za pridobitev potrebne šolske izobrazbe, ki je določena za posamezno delovno mesto v sistematizaciji delovnih mest, enot in podjetja kot celote.

V ta namen se delavcem omogoči pridobivanje potrebne šolske izobrazbe na osemletki, srednjih, višjih in visokih šolah.

Stroški takšnega šolanja praviloma z ozirom na potrebe bremenijo podjetje kot celoto, oziroma enote, ki pa lahko tudi določijo, da mora delavec nositi del stroškov.

Šolanje odobrava delavski svet enote.

e) Seminarji, strokovni tečaji in ekskurzije

26. člen

Splošni sektor podjetja organizira seminarje po posameznih strokah in dejavnostih z ozirom na izpopolnjevanje znanja delavcev zaradi uvajanja sodobnejšega in ekonomičnejšega tehnološkega procesa dela oziroma poslovanja.

Programi za tozadevne seminarje izdelava splošni sektor podjetja v soglasju s pristojnimi strokovnimi službami. Seminarji trajajo načeloma 2 do 3 dni.

Po določilih 1. odstavka tega člena se organizirajo tudi strokovni tečaji, ki trajajo najmanj 30 ur in so pretežno v popoldanskem času.

Po vsakoletnih volitvah organov upravljanja podjetja kot celote in enot, se organizirajo seminarji za člane organov upravljanja, na katerih se predvsem obravnavajo statut in ostali splošni akti podjetja ter gospodarjenje in poslovanje v podjetju.

27. člen

Da si delavci na posameznih delovnih mestih pridobijo širše znanje, organizira splošni sektor podjetja strokovne ekskurzije v sorodna in proizvodna podjetja, kakor tudi v inozemstvo.

f) Mednarodne izmenjave delovnih izkušenj in prakse delavcev

28. člen

Po potrebi lahko podjetje pošlje posamezne delavce na prakso oziroma specializacijo v inozemstvo na podlagi lastnih tozadevnih dogovorov z inozemskimi partnerji ali preko institucij za mednarodno tehnično sodelovanje.

3. Pogoji, ki jih morajo izpolnjevati delavci, da zadostijo potrebam delovnega mesta ob izpopolnitvi delovnega procesa

29. člen

Pogoji, ki jih morajo izpolnjevati delavci, da zadostijo potrebam delovnega mesta ob izpopolnitvi delovnega procesa, so določeni v analitični oceni delovnih mest za podjetje kot celoto in enot, ter v sistematizaciji delovnih mest za podjetje kot celoto in enote.

Analitična ocena delovnih mest mora predvsem upoštevati vrste delovnih nalog, ki jih ima delavec na delovnem mestu, zahtevnost nalog glede delovnih sposobnosti oziroma strokovne izobrazbe, delovnih navad, iznajdljivost pri delu in drugih sposobnosti v zvezi z delom, vpliv, ki ga ima delavec na uporabo sredstev glede na njegovo mesto v organizaciji dela in delovne pogoje, ki jim je izpostavljen.

4. Priznanje praktične usposobljenosti delavcem, ki daljšo dobo ustrezno zadovoljujejo zahtevam svojega delovnega mesta, čeprav ne izpopolnjujejo zahtevane šolske oziroma strokovne izobrazbe

30. člen

Delavcem, ki daljšo dobo ustrezno zadovoljujejo zahtevam delovnega mesta, čeprav ne izpopolnjujejo zahtevano šolsko oziroma strokovno izobrazbo, ki je določena za posamezna delovna mesta po analitični oceni in sistematizaciji delovnih mest podjetja kot celote in enot, se priznava praktična usposobljenost za opravljanje dela na delovnem mestu pod naslednjimi pogoji:

a) srednja strokovna izobrazba, oziroma stopnja visoko kvalificiranega delavca, če je opravljal uspešno in kvalitetno delo na svojem delovnem mestu najmanj 10 let pod pogojem, da ima najmanj končano osemletko, odnosno da je dokončal učno dobo za trgovskega delavca.

b) višja strokovna izobrazba, če je opravljal uspešno in kvalitetno delo na svojem delovnem mestu najmanj 10 let pod pogojem, da ima najmanj priznano srednjo strokovno izobrazbo.

c) visoka strokovna izobrazba, če je opravljal uspešno in kvalitetno delo na svojem delovnem mestu najmanj 10 let pod pogojem, da ima najmanj priznano višjo strokovno izobrazbo.

Določila 1. odstavka tega člena ne veljajo za delavce, ki so mlajši od 35 let. Vsi ti delavci si morajo pridobiti v roku 5. let potrebno strokovno izobrazbo.

Stopnjo priučenega delavca se prizna delavcu, ki je bil na praktičnem delu v podjetju oziroma enoti najmanj 6 mesecev pod pogojem, da ima najmanj končano osemletko in da uspešno opravlja delo na svojem delovnem mestu.

Stopnjo KV delavca se prizna delavcu, ki je bil na praktičnem delu v podjetju oziroma v enoti najmanj 10 let pod pogojem, da ima najmanj končano osemletko in da uspešno opravlja delo na svojem delovnem mestu.

Podjetje oziroma enota lahko določi, da mora delavec za priznanje strokovne usposobljenosti po določilih tega člena opraviti izpit po izpitnem programu, ki ga določi podjetje oziroma enota, zlasti če ne izpolnjuje pogojev glede delovne dobe po prvem odstavku tega člena, vendar le, če izpolni najmanj polovico dobe pod točko a), b) ali c).

Odločbo o priznanju praktične usposobljenosti za opravljanje dela na višje ocenjenem delovnem mestu izda centralni upravni odbor na predlog DS enote.

5. Stipendiranje

31. člen

Da si podjetje oziroma enote zagotovijo potreben strokovni kader, lahko dijakom srednjih, višjih in visokih šol dodelijo štipendijo na podlagi natečaja.

V natečaju se določijo pogoji, katere mora izpolnjevati oseba, ki prosi za štipendijo, višina štipendije za čas, za katerega se daje in drugi pogoji, ki so bistveni za dodelitev štipendije.

Natečaj opravi splošni sektor podjetja na podlagi predloga enot.

S pogodbo o štipendiranju se določijo medsebojne dolžnosti in obveznosti.

O sprejemu štipendistov odloča delavski svet enote.

IV. Končne določbe

32. člen

Analitska ocena delovnih mest za podjetje kot celoto in enote se mora opraviti najkasneje do 31. 12. 1968.

33. člen

Ta pravilnik prične veljati osmi dan od njegove objave.

Ljubljana, dne 18. 4. 1968

CDS številka: 476/68

Predsednik CDS:
Vinko Kušar, l. r.

Na podlagi 6. točke 258. in 259. člena statuta podjetja je centralni delavski svet podjetja na 1. seji, dne 15. 5. 1968 sprejel naslednja

PRAVILA

O ZAŠČITNEM ZNAKU PODJETJA VELETRGOVINA MERCATOR

I. Uvod

Pravila o zaščitnem znaku podjetja veljajo za podjetje kot celoto in za vse poslovne, obratne in druge enote podjetja.

II. Zaščitni znak v ploskovni izvedbi

Zaščitni znak podjetja v ploskovni izvedbi je karakteristična črka M svetleče oranžne barve, vpisane v dva kvadrata, obrobljena s črnimi črtami.

H karakterističnemu znaku sodi zaščitni napis MERCATOR v črni barvi, ki je izpisan pod znakom tako, da je spodnji rob napisa na eno-četrtni razdalji višine zaščitnega znaka. Črke za napis MERCATOR so iz tipa folio — široke krepke, črka M prične v veliko začetnico, ostale črke iz zaščitnega napisa pa so majhne.

III. Zaščitni znak v trodimenzionalni izvedbi

Zaščitni znak v trodimenzionalni izvedbi je karakteristična črka M, opisana pod točko II v kasetni izvedbi, izdelana iz oranžnega perspexa. Širino črke M predstavlja 2 kvadrata, globina pa je enaka višini, ki je obenem enaka dolžini stranice 1 kvadrata. S čelne strani se na čelni ploskvi ponovi črka M, začetnice zaščitnega napisa. Kasetna trodimenzionalna izvedba zaščitnega znaka je znotraj osvetljena z neonsko razsvetljavo. Zunaj ima črno obrobo (kovinsko) v obliki 2 kvadratov, ki se nadaljuje za eno dolžino kvadrata v konzolni nosilec.

IV. Zaščitna barva

Zaščitna barva je svetleča oranžna barva, v kateri se pojavlja ploskovni in trodimenzionalni zaščitni znak pa tudi vsi svetlobni napisi.

V. Uporaba

Zaščitni znak podjetja, tipična osnovna barva v znaku, zaščitni napis in standardna karakteristika znaka se obvezno uporabljajo za vse oblike obeležja podjetja predstavljanja javnosti, kot so:

1. svetlobni napisi, navadni napisi kot obeležje objektov in njih dejavnosti;

2. pisarniško gradivo, poslovni obrazci, statistično gradivo (dopisni papirji, računi, naročilnice, kuverte, žigi, štampljke itd.);
3. vsa embalaža izdelkov, zavojni papir, vrečke, nalepke za cene, deklaracijske etikete za uvoženo blago ipd.;
4. reklama v izložbenih oknih, časopisih, na televiziji;
5. obeležje na vseh transportnih sredstvih podjetja;
6. pri vseh priložnostnih akcijah: obeležja podjetja na razstavah, sejnih, panoihi na javnih cestah itd.;
7. tiskana propagandna sredstva in osebne vizitke;
8. reklamne razstave (npr. za svečane otvoritve), obeležja na haljah, delovnih oblekah, ev. uniformah;
9. značke ipd.;
10. napisi za prodajalce.

VI. Način uporabe in standardi

Način uporabe in mere posameznih elementov iz tega pravilnika so standardizirane na najbolj odgovarjajoče mere, določene in prilagojene pogojem, ki so tipični za posamezna področja, kar bo objavljeno v posebnem priročniku, ki ga pripravi propagandna služba v sodelovanju z razvojno-planskim sektorjem do 1. junija 1968. V priročniku se hkrati določijo načini medsebojnega usklajevanja zaščitnega znaka podjetja in firme podjetja ter imena enote oziroma prodajalne.

VII. Odgovornost za enotnost izvedbe

Vso odgovornost za enotno izvedbo vseh akcij in ukrepov, ki zadevajo uporabo novih zaščitnih elementov, prevzame propagandna služba, na katero se je treba obračati v vseh teh zadevah.

VIII. Rok za izvedbo

Ta pravila začno veljati 8. dan od objave. Zaščitni znak in vse druge določbe po teh pravilih se morajo izvesti do praviloma 31. 12. 1968. Posamezna določila je treba začeti izvajati takoj in tako, da bodo vse določbe tega pravilnika realizirane do 31. 12. 1968.

Ljubljana, 15. 5. 1968

Predsednik CDS:
Vera Aljančič, l. r.